

Van eeuwige dingen : gedachten en schetsen

<https://hdl.handle.net/1874/235647>

Van eeuwige
dingen

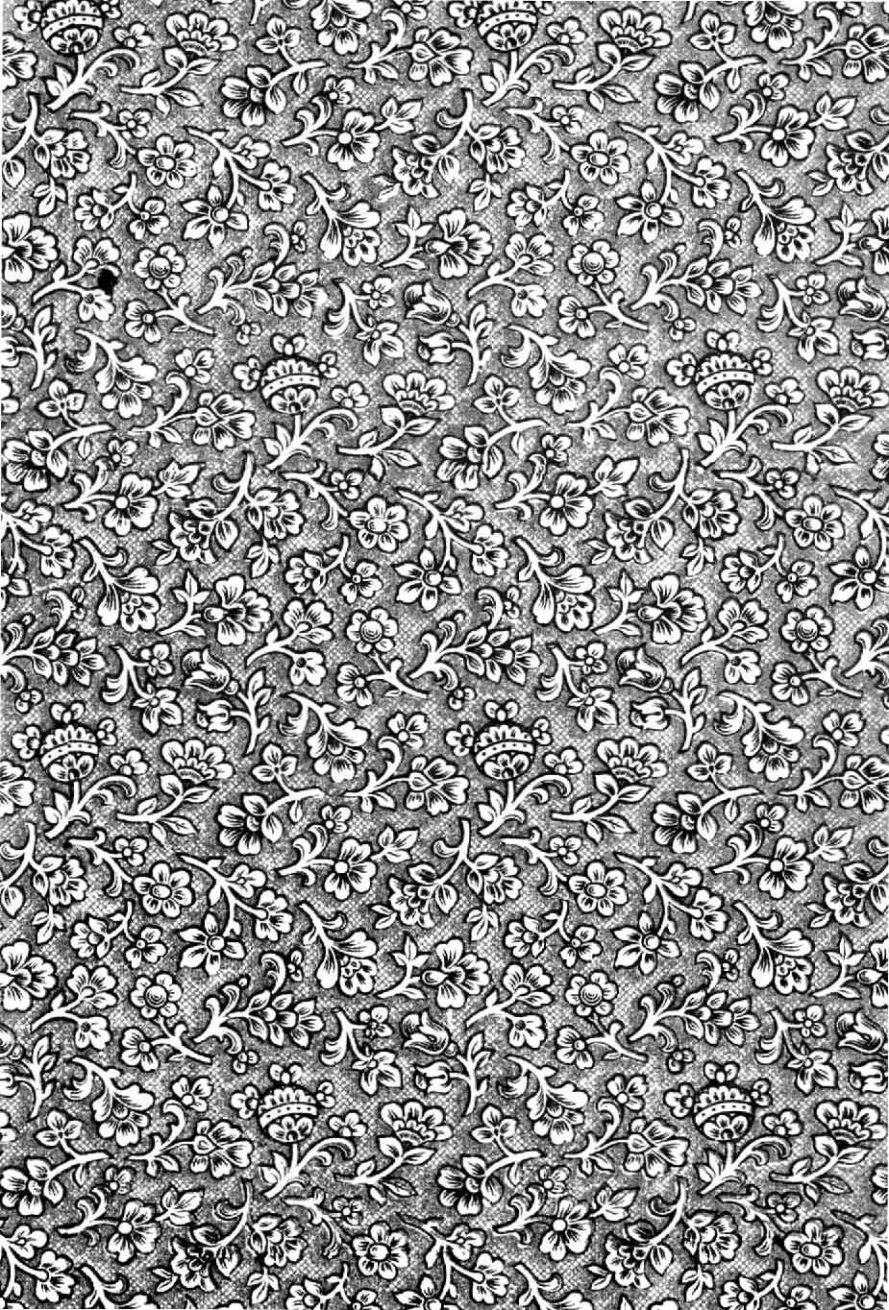
door

S. Alfens.

GUNNING
4H
9

mm 12644

W. G. van der

VAN EEUWIGE DINGEN

APR 31 1947

VAN EEUWIGE DINGEN

GEDACHTEN EN SCHETSEN

DOOR

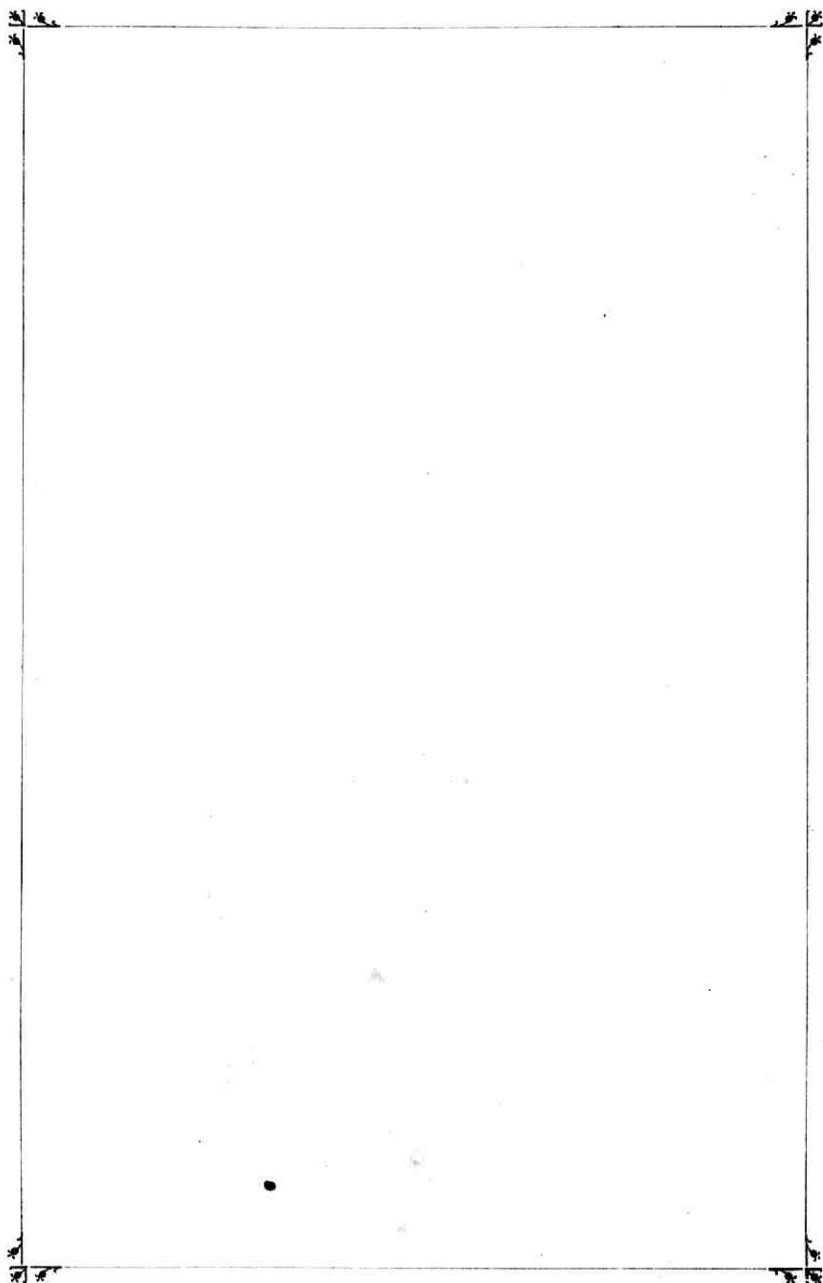
S. ULFERS

PREDIKANT TE ROTTERDAM

ROTTERDAM — J. M. BREDÉE

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Voorrede.

Eens was ik er, aan de poorten van het eeuwige Paradijs. Ik was aangetrokken door den zang, die er klonk van binnen, een hemelsch geluid; en door de groene boomen, een frisch gebladerte, met schaduw beneden; en door den zilverstroom, met gouden rimpels, van het licht dat daar binnen scheen als een gloed; ik was aangetrokken door een eeuwigen drang, die mij zeide, dat ik daar t'huis zou zijn, en dat ik daar t'huis hoorde, zooals nergens.

Maar aan de poort had ik gevonden een engel, een geweldigen, met een omgekeerd zwaard in zijne hand. En hij had grimmig gezien; en strenge woorden had hij gesproken; en als een bliksem had het geschitterd, toen hij zijn zwaard ophief, dreigend, tegen mij, die vluchten

ging met snelle trage voeten: snel, om den dood te ontgaan; traag, om mijn hart dat er bleef.

Eens was ik er, aan de poorten van het eeuwige Paradijs. En nu ben ik er weer gekomen. Met bevend hart, sidderend. Ik moet en ik wil. Het eeuwige mysterie heeft mij weer getrokken, uit verre landen, weer hier heen; en al moet ik nu sterven door het zwaard van den poortwachter, — verjagen, de woestijn in, laat ik mij niet meer. Nog eens wil ik een blik slaan in dat groen van ruischende boomen, en zien den gluur van het licht, tusschen de breede stammen tot mij komende van het binnenste des hofs. Nog eens wil ik den witten stroom aanschouwen, met de bloemenkleuren aan de zachte oevers, en weiden met mijne oogen langs zijne glooiende landouw. Nog eenmaal wil ik hooren de stemmen, zangerig als zonnestrallen, hoog als de blauwe ether, golvend als de zefir. En dan, dan wil ik sterven, o God! op den drempel van Uwe poort, door Uw dienaar, liever dan leven in mijne oude woestijn.

Zoo ben ik weer gekomen, ten tweede male aan de poorten van het eeuwige Paradijs. Met bevend hart, en sidderend, en moede, doodmoede van het lange leven in de woestenij.

Maar zie: de poort, — wijd staat zij open. Het zwaard

is er niet meer, met zijn drager. Zou hij dood zijn, die oude, die grimmige, die mij verjoeg?

En een vriendelijke knecht, — knecht toch nog in zijne godengestalte — komt naar mij toe, en zegt: „Kom binnen, mijn arme, en neem rust in het huis van mijn Koning; gij zijt van zeer verre gekomen, vermoeide! Neen, vlied niet; zie, ik haal u in met groote stappen, en ik houd u vast met sterke armen. Wat? vreest gij? En spreekt de angst uit uwe oogen? Kom, mijn Heer heeft het gezegd, ik moet u dwingen om in te gaan!”

En ik, die vrees, en die kwam om te sterven aan de poort van mijn lust, word levend toegedragen naar de wijd openstaande deur in armen, sterker dan mijne vrees.

Hoe was alles zoo veranderd? Tusschen mijn eersten gang naar het Paradijs, en mijne tweede komst? En hoe had ik het niet geweten?

Dat, dat zal ik u keer op keer verhalen, mijn lezer! Want gij moet ook binnen, heeft de Heere gezegd.

S. ULFERS.

Van de Zwaluwen.

Drijft het u, en trekt het u naar boven, naar hoogere dingen? Laat u niet afbrengen van dien aandrang daarbinnen.

Al raakt gij, door de u omringende duisternis, het spoor soms bijster, zoodat gij niets ziet, houdt de Hand vast, al ziet gij die Hand niet. Al wordt de weg, dien gij te gaan hebt, u soms verborgen, zoodat gij niet meer weet, welken kant uit, en waarheen; zoodat gij zijt als de reiziger in de woestijn, die eerst nog zijne wegwijzers heeft en zijn pad, maar die straks, zonder eenig kenteeke meer, dat pad zich ziet verliezen in het spoorlooze zand; — o, luister dan nog naar de stem van uw godsdienstig, zedelijk leven binnen in u, dat in uwe eenzame verlorenheid u drijft om uwe oogen op te slaan en uwe armen uit te strekken naar Hem, die in den hemel troont!

Weet gij het, van de zwaluw? Ook de zwaluw heeft een drang, haar ingeschapen. Als zij in het najaar in koude en wind, in hagel en sneeuw, de bodem van den

naderenden winter ziet, dan ontwaakt in haar die drang, om te trekken naar het zuiden. En dan trekt zij zonder zich te laten verleiden door een enkelen schoonen najaarsdag. Zij volgt den drang. En over de bergen, die zij kent, en over de wouden en de stroomen, die zij kent, vliegt zij zuidwaarts. Die bergen en die wouden en die stroomen zijn haar, daar boven bij de wolken, de wegwijzers langs haar weg. Maar — als zij komt daar ginder bij de Middellandsche Zee, dan, met die eindelooze wateren vóór zich, ontbreekt haar elke aanduiding, elke aanwijzing. Welken wegwijzer heeft zij dan door de luchten? — Geen enkelen! — Maar met geloof, dat dáár aan de andere zijde van die zee het land is, dat zij zoekt, vliegt zij verder, zelfs over die zee, naar den aandrang van haar wezen. En zij rept den vleugel, als na dien dapperen geloofstocht haar geloof aanschouwen wordt, aan de overzijde, bij Afrika's stranden.

Wanneer alzoo door God ook in ons leven, bij den weg, dien Hij ons aanwees, somtijds de teekenen vergeten schijnen, en wij de aanwijzingen missen, hoe dan? Hoe verder?

Vraag het aan de zwaluw! Leer het van de zwaluw!

De God der kleine dingen.

Laat ons gelooven in den God, zooals het Christendom ons Hem heeft leeren kennen, in den God der kleine dingen.

De God der Grieken was een God der groote dingen;

uit wiens vuist de bliksemstralen sproten naar de zijden van het heelal, en wiens stemme een donder was langs de heuvelen en over de dalen; en gansch Griekenland, in zijne geloovige dagen, beefde voor den geweldigen Dondergod.

Maar de God der Christenen is een andere. Deze is een God, die, als op den Libanon onder het onweder de sidderende hinde een jong werpt op de steenrots, in die hinde de moederliefde geschapen heeft, waardoor zij niet op eigen behoud bedacht is en het hol opzoekt, maar haar eigen lichaam tot een weer en schild strekt boven het geworpen jong tegen bliksemstraal en regenvloed.

Deze is een God, die, als in het nest daarboven in den eenzamen boom van de wildernis de jonge raven met opgesperden bek om voedsel krijschen, den ouden raven den weg wijst, door het ingeschapen instinct, over woestijn en veld naar de plek, waar het aas ligt, der raven voedsel.

Deze is de God, die, als de krachtige os voor den ploeg loopt, met elken tred het ploegijzer verder wringend door de zuigende klei onder de brandende stralen der zon, dan aan den ploeger het gebod geeft: Den ploegenden, dorschenden os zult gij niet muilbanden.

De God der Christenen is een God, die denkt om de leliën des velds, en die ze bekleedt met meerder pracht dan vorstengewaad; die denkt aan de muschjes, de vogelen van geen prijs op de markt; die denkt aan de verschoten, de versleten kleederen van een kind op straat, als de sneeuwstorm daar doorheen giert; die denkt om de korst brood, die daar ligt op de tafel der arme vrouw, en die deze korst zegent.

De God der Christenen is een God, die het parlement,

waar de zaken van het heelal worden geregeld in het groot, elk oogenblik kan verlaten, om neder te dalen in de woningen van weduwen en weezen en verstootenen op aarde.

Deze is een God, die niet alleen troost in het groote verlies van een moeder of broeder of kind of echtgenoot, maar die evenzeer de kleine kwalen van een somber humeur helpt dragen, en een vroolijken avond wil geven na een treurigen dag. Die den doodsteek in de beenderen wil genezen, maar evenzeer de schram der huid, de wonde door een doorn op den grond. Die niet alleen van het verderf der helle onze ziel wil verlossen door Christus' groote offerande, maar ook van elke overblijvende kleine zwakheid. Die niet alleen den volwassen man helpt in zijn heroïeken strijd tegen den Duivel, maar ook den kleinen knaap, die zijn jongensstrijd heeft op school om geen leugens om bestwil te zeggen.

Deze is de God, die niet alleen in staat is, om hem, die in den afgrond valt, onder weg op te vangen, en veilig op een uitstekende rotspunt te stellen, maar veelmeer, die het ongeluk voorkomt, door boven aan den rand den man tegen te houden en met eene kleine wending veilig te bewaren. Die niet alleen in staat is, om bij twee op elkaar botsende treinen het wonder te vertoon van wonderlijk geredde reizigers, maar die veelmeer van te voren den slapenden wisselwachter opwekt, en als in den droom naar den wissel brengt.

Laat ons gelooven in den God, zooals het Christendom ons Hem heeft doen kennen : in den God der kleine dingen.

Lenteverwachting.

Ziet, als de boom daar staat in den winter, kaal en dor, en de takken naakt uitsteken tegen den hemel, — zal dan de landman daarbij staan, en jammeren om den boom, dat hij gestorven is?

Immers neen; want hij weet, dat de tijd komt, dat de lentewind zijn hof zal doorwaaien, en dat, bij het koesterend licht eener warmere zon, die schijnbaar dorre stam sappen zal opwaarts zenden, en dat die schijnbaar dorre takken bladeren zullen uitschieten, en knoppen zullen uitbotten, waaruit geurende bloesem en zwellende vrucht zich zullen ontwikkelen.

Zoo denkt, als die landman, ook de Christen. Hij weet dat zijn winter slechts één jaargetijde is in de opvolging van vier jaargetijden, en geen eeuwige winter. Hij weet dat zijne duisternis geen eindelooze duisternis is, maar slechts eene tusschen twee lichte dagen in. En in zijn winter, en onder zijne duisternis, buigt hij het hoofd niet, maar heft hij het op, en denkt hij aan des Heeren woord: „*Dewijl hij Mij zeer bemint, zoo zal Ik hem uithelpen; hij zal Mij aanroepen, en Ik zal hem verhooren.*”

Kerkdienst.

En meisje, — zij zal spoedig bruid wezen, — zit stil voor het venster, haar naaiwerk op den schoot, somtijds opziende, naar buiten, de straat af. Straks

springt zij op, en snelt zij heen, met blij gezicht; want hij staat daar buiten, en klopt aan de poort, de geliefde. Een handdruk, eene omhelzing; vroolijk kussen! En de voorbijganger aan den overkant van de straat, die het gezien heeft, voelt mede, en lacht; en hij prijst beiden gelukkig.

Zoo is er een samenkomen der gemeente met haren Heer, in den tempel; zoo is daar de ontmoeting tusschen de bruid en den Bruidegom, Christus. En menigen toevalligen bezoeker heeft het een eeuwigen indruk gegeven

Indrukwekkend waren reeds de tonen des lieds; indrukwekkend reeds de woorden van den trouwen leeraar; maar als daar bovendien de gansche gemeente zich ging buigen in het stille gebed, terwijl één de tolk was van allen bij een onzichtbaren, en toch tegenwoordigen God, — dan voelde die toevallige bezoeker iets mede van de liefde, die daar sprak in de ontmoeting van de bruid en den Bruidegom; en hij prees beiden gelukkig, wat weemoedig, dat hij er geen deel aan had, en nog buiten stond, jaloersch op de zaligheid dergenen, die vroolijk zijn in de liefde van hunnen Heer.

Eenzaamheid.

De mensch bemint in den regel de eenzaamheid niet.

En dat moet in den regel ook niet.

In den woeligen arbeid van het dagelijksch leven, dan gevoelen wij ons op onze plaats. Gedachten denken,

en ook uitspreken, en tegen gedachten van anderen inwisselen, dat is ons ware leven. Dingen doen, die onze hand vindt te doen, in onze volle, rijpe kracht, dat is ons ware zijn! Zóó voelen wij ons mensch!

De mensch bemint in den regel de eenzaamheid niet. Maar dat wel eens om eene andere reden.

Daar is voor velen iets schrikwekkends in. O! liever de volle zaal! liever de tafel met aanzittende gasten! liever de vroolijke balzaal! liever den dichten drom van menschen op straat! liever de luidruchtige stemmen bij den fonkelenden beker! liever het geraas, al is het niet altijd even welluidend! liever de afwisselende afleiding in allerlei vorm!

Waarom?

Omdat in de uren der eenzaamheid, als alles stil is rondom ons, gehoord wordt, wat anders niet wordt gehoord, en wat overstemd wordt: de stemme Gods in ons geweten.

Zeg mij, wat was dat, toen gij op uw ziekenleger laagte, toen alles zoo stil was rondom u, in den nacht, terwijl de slaap van u week? Toen stond God vóór u, en het gevoel der eeuwigheid overviel u. Toen stond, als tegen den duisteren achtergrond uwer gedachten een lichtend iets, als in den vorm van een kruis, en aan dat kruis de gedaante als van eens menschen zoon. Toen ging voor uw geest voorbij de vergankelijkheid aller dingen. Toen beseftet gij de waarde van zooveel dingen, waarin gij waarde hadt gesteld. De dwaasheid kwam vóór u op in den vorm van een verloren leven. En de vrees kwam boven, dat ook de eeuwigheid voor u verloren kon zijn. Zooveel, en zooveel meer, dat zwart was, en schril klonk, en op een afgrond geleek, die rook opwelde!

Toch zijn deze uren beter voor u, dan de uren der wisselende afleiding in allerlei vorm. God zendt ze u, terwijl de Booze u de andere zendt. Hoor naar den engel, die in die oogenblikken naast u komt staan, uit hoogere sterren afgedaald; naast u komt staan, zoo vriendelijk, zoo goed, zoo ernstig, en die u wijst met den vinger naar boven. En zeg bij uzelf: „Ik zal opstaan, en tot mijn Vader gaan, en ik zal zeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen den hemel en voor U!”

De tijd en de dood.

Daar zijn twee dingen, die alles, alles bederven in den voorspoed van den wereldmensch.

En dat zijn de Tijd, en de Dood.

De Ouden hebben beiden voorgesteld als twee grijsaards: den Tijd, als een mageren grijsaard met den zandlooper; den Dood, als een nog magerden grijsaard met de zeis.

Beide komen in het mooie huis van den machtigen bewindhebber, te midden van het goud des rijken, aan de vroolijke tafel van den eter. Laten de gasten maar vreemd en verontwaardigd opzien over dezen, die ongenood zijn! Deze geven er niets om. De Tijd zet te midden der gerechten zijn zandlooper; „de gasten mogen nog gerust dooreten,” zoo lacht hij grijnzend. Maar als het zand is verlopen, dan staat hij op; en de Dood met zijne zeis staat ook op; en zij gaan heen, zij beiden; maar niet voordat de Dood zijn offer heeft gewenkt

om mede te gaan in de eenzame duisternis daarbuiten.
Daar is weening en knersing der tanden.

Daar zijn twee dingen, die alles, alles bederven in den voorspoed van den wereldmensch.

En dat zijn: de Tijd en de Dood.

Oorzaak en zwakheid van alle wet.

Elk land heeft zijne wetgeving. Maar wat is de wet in elk land, van ouds af tot nu toe, anders dan ééne lange poging van de zijde des menschen om zichzelve te beschermen tegen zichzelve? De mensch weet, dat, als er geen wet is, de ondeugden en de misdaden weer zoodanig over de maatschappij zich zullen gaan uitgieten, gelijk in het voorjaar de sneeuwlavinen van de Alpenhoogten zich neerstorten in hare breedte en in hare lengte over de hutten langs de glooing, en over de dorpen aan den voet, en over de lachende dalen in den zonneschijn in de diepte. En daarom maakt de mensch wetten, opdat de zondenlavinen zijne schoone maatschappij niet verwoesten.

Elke wetgeving is een bewijs voor de overerfelijkheid der zonden, en Paulus sprak in den striktsten zin de waarheid toen hij zeide: dat allen gezondigd hebben, en dat Adams zonde zich in allen herhaald heeft, en dat de zonde eene verderfelijke macht is, die elk geslacht erfelijk als van hand tot hand overreikt aan het geslacht, dat na hem komt.

Maar zijn ooit alle wetgevingen sterk genoeg geweest om de lavinen der zonde te keerem, als zij kwamen?

Verdwaald.

Evenals een wandelaar in het bosch een weg inslaat, en hem vervolgt, totdat hij straks, aan een zeker punt gekomen, merkt, dat hij den verkeerden weg is ingeslagen, en hij daarom weer terug moet naar zijn punt van uitgang, als hij nog kan, en niet reeds geheel is verdwaald, — zoo moet ook de Christen in zijn geloofsleven menigmaal terug van een ingeslagen weg, als hij merkt, dat hij een tijdlang iets verkeerd heeft geloofd of gedaan. Gelukkig, als die mensch het nog in tijds merkt, en niet geheel verdwaald en verstrikt is in de begrippen, of erger, in de zonden, waaraan hij zoo lang weer gewoon is geweest!

Maar wee dien Christen, die, alle teekenen en wegwijzers aan weerszijden verachtende, vol eigendunk zeker van zijne richting, maar doorloopt, totdat hij het te laat ontdekt, dat zijn gang mis was; te laat ontdekt, omdat, ziet! de avond is gedaald, en de nacht invalt, de nacht des doods, als wanneer van overbeginnen hier geen sprake meer zijn kan!

Onoverwonnen.

Zelfs bij de bitterste beproevingen — en dat zijn voor den Christen de uren, als de misleidingen des Boozen hem te slim zijn geweest; als de strijd tegen

eigen boezemzonden of tegen de geestelijke boosheden in de lucht hem te machtig is geweest; en als hij zich neergeworpen voelt op den grond door den machtigen vijand van ouds, — zelfs dan nog, alsof de Christen de onsterfelijkheid in zich droeg, kromt en buigt hij zich uit onder de macht des Verleiders met den roep: „Verheug u niet, o mijn vijand! als ik gevallen ben, zal ik wederom opstaan!”

Wat Christus ter laatste instantie den arm Zijner jongeren kan stalen, zoodat zelfs de duivelen schreeuwen onder de slagen, en pijnlijk vlieden!

Armoede der wereld.

Ik acht de aardsche deugden geenszins gering, en vind ze een goedpassend kleed voor een mensch; maar ik vraag, of dat kleinburgerlijk kleed aan den poortwachter van het paleis daarboven wel passend genoeg zal schijnen, om hem binnen te laten onder de koninklijke gasten?

Ik acht de verstandelijke ontwikkeling zeer hoog; maar ik vraag, wat deze is zonder de zedelijke ontwikkeling, dat wil zeggen, zonder het toenemen in gelijkenis en beeld van God?

Ik acht het zeer der moeite waard voor den sterrenkundigen, dat hij zijne nachten er aan geeft, om eenmaal te kunnen zeggen: „Ook ik heb eene ster ontdekt van de Asteroïden!” Maar ik vraag, wat deze kennis baat, als zijn bestaan eenmaal zal voortgezet worden ver achter die kleine sterren, in sferen, waar de ziel des menschen zal

zwerven als eene dwaalster, zonder middelpunt, ver afgeweken uit de baan rondom der zonnen Zon, God in den hemel?

Ik acht het zeer betamelijk, dat de mensch zich hier goud en zilver verzamelt; waarom niet? Maar ik vraag, wat hij doen zal, als hij komt in die streken, waar zijn munt geen pasmunt is, gesteld zelfs, dat Charon bij de overvaart over de donkere wateren niet gezegd heeft: „Leg af, alles wat gij draagt! Alleen naakt vaar ik u over in mijne boot!”

Arme mensch der wereld, die op die wijze rijk zijt, of verstandig of burgerlijk braaf! ik wil niet ruilen voor uw lot het lot van den eenvoudigen Christen, die zich bewust is: Ik rijp voor de eeuwigheid!

De Catacomben.

In de vroegste dagen der Christelijke kerk, toen de wreede vervolging der Romeinen de getrouwe Christenen wegdreef van de oppervlakte der aarde naar hollen en toevluchtsoorden onder den grond, naar de Catacomben, die als eene onderaardsche doodenstad zich uitstrekten beneden en onder het woelige leven der levende stad daarboven, — toen was er ééne figuur, boven alle andere, die de vervolgte Christenen daar in hunne donkere gevangenissen telkens en telkens zoo gaarne uitteekenden tegen die muren en grafsteenen, uitteekenden met grove lijnen: de figuur van den Goeden Herder.

Somtijds teekenden zij de Apostelen aan weerszijden van Hem; somtijds teekenden zij ook de schapen rondom

en vóór Hem, met naar Hem toegekeerde koppen, opziende naar hun bevrijder, hun gids.

Somtijds, zooals in een later tijdvak, werd Hij voorgesteld, een afgedwaald schaap op den schouder dragende, of langzaam en zacht de zieken en de vermoeiden van de kudde drijvende.

Al die teekeningen van den Goeden Herder, hoe ruw en grof ook in die steenen van de Catacomben gebeiteld, hadden ten doel om de teederheid uit te drukken en de zorgende hulp en liefde van den Goddelijken Heiland, te midden van Zijne vervolgde, gejaagde, verstrooide gemeente. Maar evenzeer zijn zij ons de teekenen van de warme hulde en liefde, die de eerste Christenen Hem toedroegen; en wanneer wij in de Catacomben deze figuren beschouwen, zeggen wij onwillekeurig: Ziet, hoe lief zij Hem hadden!"

Welnu, — teekenden de eerste Christenen, gedurende den tegenspoed der kerk, met grove lijnen, de figuur van den Goeden Herder in de steenen der Catacomben, — laten wij, de latere Christenen, in den voorspoed der kerk, niet ophouden, diezelfde edele gestalte voor de oogen van onze nakomelingschap te doen schitteren in fijnere vormen, in duizend werken van Christelijke barmhartigheid!

Nog niet verouderd.

Ik zal bereid zijn, wat mij betreft, om de banier des Evangelies neer te strijken, zoo spoedig de nieuwere wereld of de nieuwere wetenschap gebleken is

bevrediging te geven aan de behoeften van ons *godsdienstig gevoel*.

Daar is eenmaal een godsdienstig gevoel in den mensch. En het behoort tot de wonderen op aarde, dat dit godsdienstig gevoel iets is, dat niet wegsterft op aarde. Zooals het verstand iets is, dat den mensch blijft van geslacht tot geslacht; zooals het schoonheidsgevoel iets is, dat den mensch blijft van geslacht tot geslacht; zooals het geweten iets is, dat den mensch blijft van geslacht tot geslacht; zoo gaat het godsdienstig gevoel met den mensch mede door de eeuwen. Het is een deel van zijn wezen.

Welnu, zeg ik, zoo spoedig de nieuwere wereld of de nieuwere wetenschap dit godsdienstig gevoel bevredigen kan, het niet doodende, zooals zij doet; bevredigen kan, niet gedurende een vijftigtal jaren, zooals zij wel eens doet, maar gedurende een duizendtal jaren, en nog eens een duizendtal jaren, zooals de leer der Apostelen het heeft kunnen bevredigen; — zoo spoedig zullen wij ook geneigd zijn om te zeggen: Het Christendom is oud en verouderd, en het moet nu maar der verdwijning nabij zijn; en daar moet nu een nieuwe naam zijn onder den hemel, door welken de volken moeten zalig worden! Maar toch niet eer!

De stervende boom.

De mensch zonder God is als de boom, de jonge boom, uitgedolven uit den grond bij den oever van een waterrijken stroom, en wreed, wreed overge-

plant in den dorren zandgrond tusschen de steenen op de heide. De jonge vruchten, reeds uit de bloesems gevormd, vallen af, onrijp, op den grond. De bladeren volgen, en vallen af, verwaaid door den drogen wind. En de takken, verstervende op den uitterenden stam op de verdorpe wortels, voorspellen den dood, die niet verre meer is!

Wee, wee den boom! Wie redt den boom?

De mensch met God, in God — is diezelfde boom, maar weergebracht tot zijn oorsprong, tot de oevers van den waterrijken stroom. Van den reuk zijner wateren zal hij weder uitspruiten; hij zal een tak maken als een plant; zijne bladeren zullen zijn als een dicht geboomte; zijne vrucht valt niet af.

O mensch! terug tot uw oorsprong! Hij, God, is uw leven en de lengte uwer dagen!

Verstorven hoop en levende hoop.

De schipbreukelingen hebben van de laatste drijvende overblijfselen van hun schip een vlot gemaakt. Zij klemmen zich daaraan vast in den duisteren nacht te midden van de golven, die hun de onstuimige vraag doen om verslonden te worden. Waar is de hoop gebleven? Daar is geen andere dan eene verstorvene hoop. Maar na een bangen nacht vol vreezen zien zij straks den dageraad opgaan, en met den dageraad aanschouwen zij het land, vlak bij, het land met zijne heuvels en bosschen. En de hoop leeft weer.

Zoo is ook bij den mensch in den vreeselijken nacht van de zonde de hoop op eene eeuwige, zalige toekomst verstorven, terwijl hij zich vastklemt aan wat de wet der vergankelijkheid hem nog niet heeft afgenomen.

Maar de dageraad van den dag van Jezus' opstanding uit de dooden toont hem het eeuwige land niet zoo ver af en niet zoo onbereikbaar meer; en als hij in het geloof de handen uitstrekt naar de eeuwige heuvelen, dan herleeft ook de hoop weer.

Welgelukzalig is de mensch, die, zooals Petrus het uitdrukt, *„wedergeboren is tot eene levende hoop, door de opstanding van Jexus Christus uit de dooden.”*

De akkers na den regen.

Bij gebrek, bij armoede, bij krankheid, bij stervens-smart, of aan het graf zijner dierbaren; bij de wisselende vlagen van wat eene wereld, onwetend blind, de slagen van het noodlot noemt, buigt Gods kind wel het hoofd, om al die vlagen over zich heen te laten gaan, maar om dan straks weer dat hoofd stralend op te heffen, als het glanzen zal van de weldadigheden zijns Gods, — zooals onder het onweder, daarbuiten op het veld, op de korenakkers, de halmen zich buigen onder den klaterenden regen, om zich straks weer op te heffen, wanneer na den regen de zon weer schijnt, zich weerkaatsend in al de druppelen, die nog hangen aan de volle aar.

De vlinder.

Neem den mensch, die zijne hoogste droomen verwezenlijkt ziet, als een ieder zich voor hem buigt als voor een machtigen bewindvoerder eener natie; neem den mensch, die in eigen oogen zich al wonderlijk verheven acht, als, om zijns gouds wil, hij hoogere sporten op de maatschappelijke ladder heeft bereikt dan de anderen, die lager hem achterop klimmen; neem den mensch, wiens hoogste lust bevredigd is, als niets zich in den weg stelt aan zijne leuze: „Eet, drink, en wees vroolijk!” Ja, neem uzelf, in zooverre gij een weinig op een dezer drie soorten gelijkt!

O! meent gij, dat er iets benijdenswaardigs is in dat lot, dat van zulk een voorbijgaand karakter is als het karakter van den vlinder, van dat weeke insect, dat aan den morgen van den dag zijne vleugels ontplooit, en den dag over rondfladdert in den zonneshijn, maar dat des avonds die vleugelen weer invouwt, inplooit voor goed, om ze nimmer weer te ontplooien?

Stille bekeering.

Men zegt dat er bloemen zijn, wier knop zich opent gedurende den nacht. Dan, als de sterren schijnen, als rondom de aarde schijnt te slapen, als de

nachtelijke duisternis ligt over bosch en stroom en veld, — dan zwelt de knop, en barst hij open; en als straks de zon opgaat boven de morgennevelen, en ze wegvaagt, dan beschijnen hare stralen eene opengebroken bloem, in wier geurende bloembladen de dauwdroppel reeds eene plaats heeft veroverd, die de zonne vroolijk hare stralen terugkaatst en weerzendt.

Zoo zijn er menschen, wier bekeeringsdaad plaats grijpt in de stille uren der van God gezonden eenzaamheid. In de binnenkamer, ongezien en ongemerkt, van geen menschen gadegeslagen, heeft de worsteling der ontplooiing plaats, de strijd om tot de ruimte en de vrijheid te komen der kinderen Gods. En als zij straks van uit die eenzaamheid treden in het volle licht van het woelige leven, dan blinkt het aangezicht van den glans der Zonne der Gerechtigheid, die het nu bestraalt; en de dauwdrop in het nog betraande oog spreekt niet meer van de worsteling der smarten, maar vroolijk van de schittering dier Zon.

„Waarom?“

„**W**aarom wordt mij mijn man ontnomen,” zoo zucht de weduwe, „juist toen ik aan zijn steun het meest behoefte had?“

„Waarom worden wij van kinderen beroofd,” zoo zuchten de ouders, „toen wij juist de meeste hoop en de beste verwachtingen van hen mochten koesteren?“

„Waarom moet ik krank nederliggen,” zucht de zieke

op haar leger, „nederliggen als een onnut lid der maatschappij, waarin ik leef en niet verkeer?”

„Waarom wordt aan mijne schoonste hoop de bodem ingeslagen,” zucht de idealist, „juist toen mijne beste illusiën schenen werkelijkheid te zullen worden?”

„Waarom blijf ik arm,” zucht de arbeider, „hoewel ik werk in het zweet mijns aanschijns, terwijl anderen, zonder eenige verdienste, zich baden in weelde, die zoo ongelijk is verdeeld?”

„Waarom worstel ik tegen de tegenspoeden,” zucht de rampzalige, „terwijl aan anderen het geluk slag op slag in den schoot wordt geworpen?”

In den regel protesteeren de menschen tegen hunne tegenspoeden en rampen in zoodanigen vragenden vorm. En bij al die vragen over den vreemden loop der dingen, voegen wij altijd nog onze eigene vragen daartoe:

Waarom is er zooveel arbeid vergeefs, ook nuttige arbeid? De mensch brengt zooveel voort in taaie volharding, door de spieren van den arm, en door de vindingrijkheid van zijn geest; maar al wat hij voortbrengt, is op den duur eene vermeerdering en vergrooting van de puinhoopen; alles gaat voorbij!

Waarom is ook zooveel evangeliearbeid vergeefs, en laat God het toe, dat bij al den ijver Zijner dienaars zooveel goed zaad verloren gaat, alsof het onnut en van geen waarde was? Hoe kan Hij toelaten, dat zendelingen zestig jaar arbeiden, zonder dat zij eenige vrucht hebben gezien op hun arbeid, zoodat zij sterven, als hadden zij vergeefs geleefd op de aarde? Waarom, als juist een jong Christendom opgebloeid is, barsten dan de vervolgingen er over los, zoodat, gelijk in den eersten Chris-

telijken tijd, drie of vier honderdduizenden hun geloof ontgelden moeten met het zwaard, of in het vuur, of voor de dieren? Hoe kan God het toelaten, dat, zooals in de eerste Klein-Aziatische gemeenten, zooals in Spanje en in Frankrijk, in Italië en in Oostenrijk, en zooveel elders een geplant levend Christendom weer wordt gedood en uitgeroeid, zoodat daar nu heerschen de Turk en de Paus?

De vragen vermenigvuldigen zich.

Waarom laat God een grijsaard, die zichzelf een last is, leven? En waarom neemt Hij den krachtvollen jongeling weg, die idealen genoeg had, om er zijne krachten aan te wijden, en krachten genoeg, om er eenige dier idealen aan te wagen? Waarom drogen er bronnen op, waar wateren noodig zijn, zoodat het land, eerst een Paradijs, er eene woestijn wordt in dorheid? En waarom, zooals in Amerika, overstroomden daar de wateren de volkrijke vlakten, zoodat tienduizend menschenlevens er mede verloren gaan, en tegelijk de steden en dorpen, zoo rijk aan voortbrengselen van den menschelijken geest? Waarom, terwijl op de eene plaats het brood in overvloed en weelde wordt gegeten, lijdt half China een hongersnood?

Duizend vragen, niet waar? En wij hebben er nog meer. Doch waartoe nog meer vragen? Wenschtet gij het alles anders? O, mijn vriend en broeder! het is nooit de vraag geweest, hoe gij het alles *wenscht*! Praktisch genomen, is er maar ééne vraag, namelijk: hoe gij het alles *draagt*!

„'t Kan verkeeren!"

Wonder is het om op te merken, hoe de Christen vast en zeker rekent op het verkeeren der dingen, als hij in rampen is. Wonder is het om op te merken, hoe de Christen vroolijken moed houdt onder die duisternissen en raadselen.

„'t *Kan* verkeeren!" zegt met Breeroo de mensch, die geen geloof heeft in Gods wereldbestuur. „'t *Zal* verkeeren!" zegt de Christen; en hij weet, waarom hij zulks zegt.

De sodomsappel.

De hoop in eene betere toekomst na onze rampen voedt men niet alleen op godsdienstig terrein. Iedereen, godsdienstig of niet godsdienstig, heeft die hoop: „Ach! de hemel zal toch wel eens opklaren!"

Waarop berust echter deze hoop? Is dit wel meer dan een wensch? Een dier duizend wenschen, die opkomen en vergaan, zooals de appel in de asch aan de kusten van de Doode Zee?

De hoop, die geen grond heeft, is geen hoop. De ware hoop heeft een fundament. En welke hoop heeft er een beter fundament, dan die, welke gegrond is op niets minder dan op de wijze almacht Desgenen, die gezegd heeft: „*Mijne gedachten zijn niet ulieder gedachten, en urve wegen zijn niet Mijne wegen*"?

Draagkracht.

Daar is eene wonderbare draagkracht in het geloof aan Gods wijze voorzienigheid.

Zie, op den brandstapel zullen eenige mannen en vrouwen verbrand worden. Eene booze volksmenigte staat er wild om heen, en vervult de lucht met opgeworpen stof en met hare woeste kreten. Barbaarsche krijgsknechten houden den fakkel bij de houtmijt.

Maar — die Christenen staan daar, terwijl rook en vlammen hen gaan omringen, kalm en getroost, met het aangezicht als van engelen, terwijl de psalm eendrachtig opstijgt uit hun mond.

O! ook zij hebben het leven zoo lief, en zouden zoo gaarne op deze heerlijke aarde willen blijven; maar als het niet kan, en als het niet mag, — al begrijpen zij niet den vuurweg, waarlangs hun God hen leidt, — hun geloof in de eeuwige wijsheid huns Gods geeft hun kracht in dat vuur; en zij zingen aanbeddend, wanneer zij tusschen rook en vlammen Gods vriendelijke gestalte zien overbuigen, om hun in de ooren te fluisteren: *„Mijne gedachten zijn niet ulieder gedachten, en uwe wegen zijn niet Mijne wegen.”*

Daar is eene wonderbare draagkracht in het geloof aan Gods wijze voorzienigheid.

„In de wereld zult gij verdrukking
hebben.”

Wat wil men toch van het Christendom? Dat het de rampen en tegenspoeden op aarde opheffe?

Weggenomen worden ons de tegenspoeden en rampen niet, zoolang de tegenwoordige orde der dingen zal duren. Ook het Christendom neemt ze niet weg. Het Christen zijn waarborgt voorzeker niet tegen de levensnooden en levenssmarten, al hebben velen gemeend er een waarborg in te vinden. En het Christendom heeft er zelf heusch geen schuld aan, als het door sommigen als eene zekere assurantie wordt aangezien tegen nood en smart. Het laat zich de assurantiepenningen daarvoor niet betalen.

Laat iedereen, ook de ongeloovige, het toch goed weten, dat de Heer der Christenen gezegd heeft tot de Zijnen van alle eeuwen: „*In de wereld zult gij verdrukking hebben.*”

Amplius.

Michael Angelo liep door eene van de klassen zijner leerlingen. Hij verbeterde hier en daar wat aan de teekeningen en schetsen. Bij eene dier teekeningen gekomen, zag hij, dat zij uitnemend was in alle opzichten; groepeerings en uitvoering, alles was goed.

Alleen was alles te eng, te gedrongen geteekend. Met krijt schreef hij daarom er over heen: *amplius*. Dat wil zeggen: breeder, ruimer.

Zoo schrijft ook God nog altijd door alle menschenwerk heen, wanneer Hij ons het werk van voren af aan laat overdoen, als wij Zijne liefde geteekend hebben, of eene dogmatiek geschreven hebben, of wat philanthropie gedreven hebben: *amplius, amplius!*

Lukas 9 : 57—62.

Weet gij het, van die eerste Christenvervolgingen? Hoevelen zijn zij geweest, die onder Nero zijn gekruisigd, in huiden van wilde dieren genaaid en van honden verscheurd, en die als fakkels in zijne tuinen hebben dienst gedaan? En hoe velen zijn er onder Domitianus als martelaren gevallen? — Veertig duizend. — Hoevelen heeft Diocletianus in hunne huizen laten verbranden, of aan elkander vastgebonden in de zee laten werpen? — Zeventien duizend in ééne maand tijds.

Men neemt aan, dat in die eerste vervolgingen, die het jonge Christendom heeft doorgemaakt, niet minder dan honderdvierenveertig duizend gewelddadig zijn vermoord, behalve zevenhonderd duizend, die omkwamen in verbanning of slavernij. — Een kleine millioen!

Als ik van die millioen de karakteristiek geven zal, dan komen mij drie onvergetelijke woorden van den Heiland voor den geest, waarmede Hij zelf hen zou gekarakteriseerd hebben.

Dat zijn mannen, vrouwen en kinderen geweest, die niet als *de vossen hunne holen hebben opgezocht, en als de vogelen hunne nesten hebben liefgehad, maar die als de Zoon des menschen niet hadden waar zij het hoofd op konden neerleggen, tenzij op een kruis of op een schavot.*

Dat zijn mannen, vrouwen en kinderen geweest, die niet den tijd hebben gehad hun vader te begraven, *zelven tot den dood geleid wordende, en het aan de dooden overlatende hunne dooden te begraven.*

Dat zijn mannen, vrouwen en kinderen geweest, die de hand aan den ploeg hebben geslagen, *zonder omzien en zonder loslaten.*

Welk eene onvergelykelijke armée van helden en heldinnen heeft toen Christus toch gehad, zooals geen wereld-veroveraar kan aanwijzen! Een millioen Zijner helden lagen dood op het slagveld, gesneuveld met eere! En toch was Zijn slag gewonnen! Als dat de verslagenen zijn, hoe groot, Heere, zijn dan Uwe legioenen?

„Heere der Heirscharen is Zijn naam!” en daar is geen koning als de onze!

Misbruik van den kansel.

Evenals door de hoorders wordt dikwijls ook door de predikers een misbruik der kerk gemaakt. Hoe wordt somtijds de verantwoordelijkheid vergeten van het ambt, dat bekleed wordt!

Is de kansel de plaats, waar de idée mag afgebroken

worden, waaraan de kansel of de kanselredenaar zijn bestaan heeft te danken?

Is hij de plaats, waar tegen een ongeloovig publiek van uit de hoogte de donderen en de bliksemen mogen neergeslingerd worden? Menig prediker is als Petrus geweest, doende op den kansel, zooals Petrus in den hof. En omdat er geen Jezus bijstond, die de afgeslagen ooren heelde, ontvluchtte het ongeloovig maar denkend publiek de kerk.

Ga ik te ver, als ik beweer, dat de kansel voor anderen weer is de ezel, dien zij beklimmen, opdat het volk Hosanna roepe? Zoodat het de vraag is, waar een acteur lofgrieriger lauweren kan oogsten, in de kerk of in den schouwburg?

Ga ik te ver, als ik beweer, dat sommigen de trappen van den kansel beklimmen, zooals anderen de trappen van het beursgebouw, namelijk om zaken te doen, en om te zien, hoe zij het in den kortst mogelijken tijd 't verst zullen brengen in de wereld?

Ga ik te ver, als ik beweer, dat enkelen den kansel beschouwen als de plaats, waar zij hunne gestolen waren kunnen uitstallen, in tegenoverstelling van elk ander soort dieven, die altijd een heler zoeken voor zich, de stellers?

Wee! wee! de arme kerk! En daar is nog wel geschreven:
„Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden!”

Philanthropen.

Hoe staat het gewoonlijk met de Christelijke milddadigheid?

Ik wil de goeden niet te na spreken. Maar hoe staat

het bij zooveelen met de Christelijke milddadigheid?

Wanneer God den drinkbeker des lijdens vult, dan bidden wij: „Ach Heere! niet te vol, Heere!” Maar is het de beker der goedertierenheden, dan roept de mensch: „Schenk maar voort, lieve Heer!” En wat er dan over vloeit, dat geven wij weg aan God of Zijne zaak. Wij moeten altijd eerst onzen eigen beker goed vol hebben. En dat restje, dat overloopt, dat noemt men dan: philanthropie.

Laat het zoo bij ons niet wezen, broeders!

De ruiter met den groenen tak.

De Florence in Savonarola's tijd woedde een vreeselijke hongersnood. Dagelijks verzamelde het volk zich bij hoopen op de pleinen, maar er was geen brood; aan de poorten, maar daar kwam geen renbode met de tijding van brood. Eindelijk, na vele dagen, weer uitgelopen naar de poort, zien zij in de verte een ruiter den weg afkomen. Hij wuift met een groenen tak in de hand. Hij snelt de poort binnen, de straten door. Het wuiven met den tak is de goede boodschap. Brood! zoo roept alles met dankbare blijdschap. En eenige uren later is de stad van brood voorzien.

Gemeente van Jezus! Wees gij de ruiter met den groenen tak! Wuif den armen eene goede boodschap toe.

Geheime oogenblikken.

Ieder mensch heeft zoo zijne geheime oogenblikken. De dief, als hij bezig is met zijn handwerk. De overspelige, als hij zich verzekert, dat niemand hem na-loopt op zijn weg, dien hij gaan wil. De gierigaard, als hij voor zijne kast het geld telt, en door de vingers laat glijden. De eierzuchtige, als hij met een vreemden gloed in de oogen tot zichzelf zegt: „Welk een hoogen rang in de maatschappij heb ik bereikt; hoe hangen de scharen mij aan!” Gedachten, die geheim zijn, waarvan men niet wilde, dat zij zelfs den boezemvriend of de vrouw der jeugd bekend waren.

Ik wensch den Christen toe een leven, zoo openbaar mogelijk. Dat zijn huis van glas zij. Dat hij niets te maken hebbe met geheimen, wat hemzelfen betreft. En als de wereld hem ooit betrapt op geheime oogenblikken, dat zij dan geen andere mogen zijn, dan die, welke hij doorbrengt in zijne binnenkamer, op de knieën, met God.

Wanneer wordt de Booze openbaar?

Als iemand in ketenen neerligt, stil, dan voelt hij de handboeien niet; maar laat hem eens opstaan en zijne vrijheid zoeken, dan zal hij die handboeien wel voelen, en de ketenen zullen wringen, tot bloedens toe.

Als iemand den stroom afglijdt, dan gaat het van zelf, het roeien; en dan kan hij op zijne riemen wel rusten, gemakkelijk; maar laat hij zijne boot eens keeren, den stroom op, en zelfs gespierde armen zullen moede worden, en de breede borst zal hijgen.

Laat zoo de zondaar eens beproeven, om aan zijne ketenen te schudden, en tegen den stroom der wereld in te gaan. En de wereld zal een schreeuw geven, en de Satan zal opstaan, en alle demonen zullen hem tegen wezen!

Dat er een Booze is, dat merkt men niet eer, dan wanneer men tegen hem opstaat.

Kerstdag.

Hoe dicht er wij het Kerstfeest naderen, hoe korter en donkerder de dagen worden.

Traag en laat gaat de zon op; straks nog trager en nog later. En het is bijna als gaat zij slechts op, om onder te gaan. Zoo kort is de dag. Hare vertooning schijnt slechts ten doel te hebben, om ons te laten zien, dat zij niet geheel weg is, en om ons haar niet te doen vergeten.

Korte dagen zijn het, maar donkere tegelijk. *Zonne-stralen* zien wij slechts zelden; het is maar *zonnelicht*, als het nog licht kan genoemd worden. Een vaal licht, een bleek licht, een geel licht, een zwart licht.

De wolken hangen neer, lager dan de torens, lager dan de huizen, lager dan de masten van de schepen;

zij vallen plat op de kleine schuiten, plat op het water van de havens, plat op de effen vlakte der rivier.

De woningen aan de overzijde van de gracht zijn bijna onzichtbaar; blokken schijnen zij, van donkere verf, zonder deuren en vensters. De menschen op straat, de wagens en paarden, grijze gestalten en vormen. En de lampen moeten straks op, als de klok nog middag wijst.

Somber zijn ook al die dagen. En als het werkzame leven niet tot den arbeid riep, en als de kunst niet middelen schiep, om korte dagen lang te maken, en donkere dagen met licht te overgieten, dan zou een winterslaap de uitkomst zijn van den drang, van den lust en van den dwang der natuur.

Kom, gij heerlijke Kerstdag, en breek aan! Kom spoedig, o dag van den opgang van de Zonne der gerechtigheid! Maak ons zondaarshart blijde met Uw eeuwig licht!

De God der kleine dingen.

Zorgt God ook voor de kleine dingen? Bemoeit Hij zich met het geringe, het onbeduidende zelfs in het heelal? Merkt Hij er op, dat eene bloem geknakt en noodeloos vertreden wordt? Merkt Hij er op, dat een muschje ter aarde valt van den tak, dood geworpen door den steen van den knaap? Merkt Hij er op, dat een klein kind geheel alleen boven aan de trap staat, op het punt van over te hellen en neer te storten naar beneden op den steenen vloer? Merkt Hij er op, dat eene nog

onbedorven ziel voor het eerst komt in eene kleine verzoeking van tamelijk onbeduidenden aard?

Zeker! zeg ik u. Hij is niet alleen een God voor de groote dingen, maar ook een God voor de kleine dingen. Hij is niet alleen in den donder en in de zwarte wolken, maar ook in het geluid van den zachten avondwind. Hij is niet alleen in den verschroeienden bliksemstraal, maar ook in het zachte goud van den zonnestraal, die door de ruiten in het ziekenvertrek valt. Hij is niet alleen in de aardbeving, die geweldige beving, die de aarde en de steenrotsen splijt, maar ook in de zacht trillende beving van de zwellende bladen van een bloesemknop, die zich openen gaat onder den dageraad. Hij is bij den jongeling in de heetste ure der vreeselijke verzoeking, maar niet minder, als deze den eersten onbedachtzamen stap zet op den niet geheel verkeerden, maar ook niet geheel goeden weg.

Een steen des aanstoots.

In Israël, bij den landbouw, was het den landlieden geen kleine ergernis, dat op hunne akkers zooveel steenen verstrooid lagen, die voor den goeden landbouw zeer hinderlijk waren. Kleinere steenen konden weggeruimd worden. Maar grootere bleven midden op het veld staan, konden niet weggeruimd. Zij waren een steen des aanstoots of eene rots der ergernis.

Gij, zaaier van het Woord! erger u niet te zeer aan de groote steenen midden op uw veld. Laat hen staan, als

gij hen niet kunt wegruimen in de gemeente. Zaai er om heen; als het zaad op de goede aarde terecht komt, dan zal het nog wèl zijn!

Alles kan hersteld.

Alles kan hersteld worden.

Het veld van uw leven, dat verwoest is, kan weer tot vruchtbaar land gemaakt worden. De Heere doet wonderen.

De bron des levens, die verdroogd was in uw binnenste, kan weer stroomen met volle wateren. De Heere doet wonderen.

De winter uwer ziel kan weer plaats maken voor eene bloeiende lente. De Heere doet wonderen.

Dat oude leven zelfs, o grijsaard! dat een afgehouden tronk gelijk is, kan weder uitspruiten en een tak maken als eene plant. De Heere doet wonderen.

Het kostbare leven, dat gij, alsof het geen waarde had, u tusschen de vingers liet doorvloeien als zand, — Hij geeft het u weder als een verzameld talent in uwe hand.

En het geweten, dat wonderlijkste der wonderlijke dingen in den mensch, dat bij een Judas een vreeselijke engel Gods werd, die hem sloeg en geeselde en voortjoeg naar de strafplaats der eeuwige duisternis, het geweten kan ook worden de instemmende toon, de aanvangende harmonie met de eeuwige harmonieën Gods.

Alles kan nog hersteld worden. Alleen de Duivel zegt: „Daar is geen hope meer!”

De belijdenis van Hemelvaartsdag.

Eene heerlijke belijdenis spreekt de Christelijke gemeente uit op Hemelvaartsdag; deze namelijk, dat zij in den diepsten grond een louter geestelijk lichaam is.

Ziet, als wij bij eenig volk, in eenigen staat, vragen aan de burgers: „Waar is uw koning?” dan wijzen ons aller handen naar de hoofdstad; daar, naar het paleis; daar, naar de troonzaal; en daar zien wij, al is het in staatsie en in pracht op den troon: een mensch als ieder ander. Slechts de vrees, soms de overlevering, soms de eerbied, soms de liefde, doen ons dien mensch op den troon vereeren.

Vraag aan de gemeente der heiligen, waar haar Hoofd is, haar Heer, en geen hand wijst horizontaal eene plek aan hierbeneden, waar Zijne woonplaats is. Maar aller hand wijst opwaarts, in de hemelen. Daar is Zijn troon. Daar is Hij gezeten, aan de rechterhand des almachtigen Vaders.

Het is deze belijdenis, die de gemeente van Christus uitspreekt op Hemelvaartsdag.

Maar ligt, zoo vragen wij, in deze belijdenis dus niet van zelf opgesloten, dat het karakter der gemeente hier op aarde, vooreerst ten minste, louter geestelijk, louter zedelijk is, en geenszins staatkundig?

Daarmede, dat Christus opgevaren is ten hemel, is de laatste hoop weggenomen, in de eerste tijden, op een wereldsch koninkrijk. De discipelen hebben dat gevoeld,

hoe ongaarne ook. De eerste Christenen eveneens. En wij dienden dat ook te gevoelen.

Hij, die hier een godsstaat wil vestigen, met aardse hulpmiddelen, vergeet, dat er eens eene hemelvaart heeft plaats gehad. Een godsstaat hier vestigen is hetzelfde, als Christus wederom van boven afhalen, en hier brengen.

Wij hebben hier geen koningschap, geen burgerschap, geen erve. Wij zijn vreemdelingen en bijwoners op de aarde. Ons burgerschap is in de hemelen.

De wederkomst van Christus.

Een overspannen gevoel deed de eerste Christenen de wederkomst van Christus reeds tijdens hun leven verwachten. Was het overspanning, of geestdrift des verlangens? Zij zeiden, soms zoo beslist: „Eer wij ontslapen, is onze Heer weerom!”

Hebt ook gij, o Stefanus! dat gedacht in de ure van uwe verantwoording voor den Joodschen Raad, o vurig jongeling met het aangezicht eens engels! toen gij in de opwindung uwer rede, of liever, in de verheffing des Heiligen Geestes, dien Raad zaagt naar de diepte zinken, onder uwe voeten; toen gij, als sloegen de eeuwen zich over, en als werd de bazuin reeds geblazen, de hemelen geopend zaagt, en Christus staande aan de rechterhand Gods, Zich opmakende om nu te komen, te komen, gelijk Hij beloofd had?

Hebben ook de martelaren het gedacht, die in lange rij achter Stefanus aan zijn gekomen, en zijne bloedige

voetstappen hebben gedrukt? Hebben ook zij het gedacht, als zij op het schavot in de laatste oogenblikken geen oog hadden voor het blinkend zwaard, maar wel voor de ruimte boven hen, of daar misschien reeds die blinkende wolk verscheen, met den Zoon des menschen daarop; — of als zij op het rookend brandofferaltaar hun lichaam offerden, en, zingende, nog met den rook hunne zielsbegeerte opzonden: „Kom, Heer Jezus! kom nu, eer de vlam mij gansch verteert!” — of als zij voor de wilde dieren in het beestenperk geen hand uitstaken tot afweering van den leeuw en den panter, maar wel die hand verhieven naar den hemel, of er in de laatste oogenblikken nog redding kwam, en de bazuin des Aartsengels het gebrul van den leeuw overstemmen zou?

Was het overspanning van gevoel, die hen de wederkomst van hun Heer reeds bij hun leven deed verwachten, of was het de geestdrift des verlangens?

..... In elk geval: zelfs die overspanning is beter dan de koelheid, de lauwheid, waarmede wij, Christenen van onzen tijd, soms geen oogen hebben voor de toekomst onzes Heeren, onze toekomst.

Een kenmerk van onzen tijd.

Daar zijn tegenwoordig veel menschen, die vertwijfelen aan den godsdienst. Hoe is dat gekomen?

Eerst hebben zij lange jaren in twijfel gezocht naar den waren godsdienst. Zij vonden bij kennisneming verscheidene godsdiensten. Welken moesten zij kiezen?

Elke godsdienst, elke kerkelijke gemeenschap beweerde de ware te zijn. De keus was niet gemakkelijk. Daar viel op elke kerk zooveel af te dingen. Op elke voorstelling van den godsdienst was zoo veel aan te merken. Wat moest men doen?

Daar kwam bij, dat zij, die dan de belijders van den godsdienst waren, of ten minste heetten, niet de aantrekkelijkste figuren waren. De godsdienstige menschen leefden, helaas! in voortdurenden twist met elkander. Die atmosfeer lokte niet aan. De godsdienstige menschen vertoonden zooveel gemaaktheid, zenuwachtige opgeschroefdheid, ja men moest bepaald zeggen, huichelarij, dat zich bij dezulken aan te sluiten eene overwinning op zichzelf kon geacht worden, zoo niet gezegd moest worden, dat het eene daad zou zijn van bedenkelijken aard. De gebeden in dien kring waren te lang. De liederen te slepend. De gesprekken onnatuurlijk. Het dagelijksche leven droog en dor, gespeend aan de schoone kunst, en wetenschap, en zooveel meer.

„Godsdienst! wat is godsdienst?” zoo riep men daarom; „wij hebben genoeg van den godsdienst, als wij de godsdienstigen aanzien!”

En zoo kwam het, dat langzamerhand eene goede menigte zich onverschillig begon aan te stellen, en straks zich geheel los ging maken van den godsdienst, en er mede brak voorgoed. Zoo kwam het, dat de aankomende jeugd, door de ouders niet meer aangedrongen, opgroeide in een gebrek aan kennis van den godsdienst, als waarover zij, die den godsdienst onderwijzen, zich nog gedurig verbazen, al hebben zij reeds lang geleerd zich niet meer te verbazen.

Gebrek aan godsdienst is niet zoozeer een kenmerk

van onzen tijd, als wel het „vertwijfelen” aan den godsdienst. Men heeft de hoop opgegeven zelf ooit nog godsdienstige gevoelens te zullen hebben. Dit is een leelijk pessimisme. En het ergste er van is, dat godsdienstige menschen somtijds niet eens beseffen van dit pessimisme der wereldlingen voor een groot deel zelven de schuld te hebben.

Welnu! tegen dat vertwijfelen aan den godsdienst weet ik één middel: Ziet af, gij kinderen der wereld! van ons, de belijders van den godsdienst! En ziet op Christus, op Christus zelven! En niemand behoeft meer te vertwijfelen aan den godsdienst!

De wijze en de dwaze maagden.

Christus is nog altijd niet wedergekomen; in al die tijden van afwisselenden bloei en verzwakking van het Christendom; noch in het eene tijdperk, noch in het andere tijdperk.

Dat was vermoeiend, dat wachten; dat staan en opzien naar den hemel. Of de gemeente wakende was, of slapende, de Heer kwam niet.

Zie, daar zijn de tien maagden, in die vijf en vijf het trouwe beeld der Christelijke Kerk, — ter zijde van den weg, tegen den muur des wijngaards, op den grond, met den sluier over het hoofd, in slaap gevallen. Bij wijlen ontwaken zij; en zij luisteren; maar slapen weer in. Daar is nog geen geroep: „de bruidegom komt.”

Ook nu in dezen tijd, is er weer een tijdelijk wakker zijn der maagden. Zij zien uit langs den flauw beschenen nachtelijken weg. Daar zijn teekenen: zien zij niet een aankomend licht in de verte, als van den voorste der metgezellen van den bruidegom? Neen, het is een schijnsel van de lamp van den wachter des wijngaards. Hooren zij niet den verren klank van trommelen en fluiten en van een hoorn? Neen, het is de hoorn van den wachter des wijngaards. Straks slapen de maagden weer in, de vijf en de vijf; tot de eene of de andere nog eens wakker wordt, en alweer teleurgesteld in slaap valt.

Ach! het duurt ook zoo lang; en eene feestelijke verwachting zelfs van eene komende bruiloft vermag niets tegen den slaap en de vermoeidheid.

Waarom toeft gij ook zoo, Bruidegom?

Het ware wachten.

De gemeente, die op Christus' wederkomst wacht, heeft onder dat wachten niet ledig te zitten. Dat het geen wachten zij met de handen in den schoot! Zij heeft zooveel nog te doen. Daar rechts en links ligt het zaaiveld, en het moet toch bezaaid. Wat zou de heer zeggen van zijn bouwland, als hij tegen den oogst kwam, om het te bezien, en als hij zag, dat de arbeid was vergeten?

Talmt de Koning met Zijne wederkomst misschien, omdat Zijn volk het werk nog niet af heeft?

Aan den arbeid, gemeente! Niet als Elia in Horeb's spelonken u teruggetrokken! Want gij hebt, als Elia, tot

koningen een boodschap! En gij hebt jonge profeten te zalven ten dienst!

Zoo, arbeidende, uw Heer verwachten, — dat is het ware wachten.

Zoo is dat opzien naar den hemel niet het opzien van een dreamer, die niets doet; niet het opzien van een lui-aard; maar het opzien van den ijverigen daglooner, die spit, en spit in de aarde, en zich het edele zweet van het aangezicht wischt, en die, zonder de hand af te laten van de spade, alleen even het hoofd opheft, en met de oogen de baan meet van de zon, welke neigt naar de aarde.

God almachtig — onmachtig.

Als een mensch, door begeerlijkheid gedreven, overgaat tot wat op de begeerlijkheid volgt, overgaat tot de daad, dan werpt zich nog eerst de gansche hemel tusschen dat voornemen en de daad in, als om den mensch te verhinderen, als om niet toe te laten dat het zoover komt. En als de mensch, die om kwaad te doen meer macht heeft dan al de hemelingen verhinderen kunnen, toch volhardt, en die booze daad doen wil, — dan komt nog eerst God zelf tusschenbeide.

Vreeselijk is die worsteling tusschen God en uwe ziel, eer Hij u loslaat, in tegenstelling van de worsteling tusschen God en Jacob aan de beek Jabbok. Daar worstelde Jacob om een zegen, en hij liet zijn God niet los, al eer Hij hem gezegend had. Hier worstelt gij om los te worden van uwen God, tot Hij u loslaat zonder zegening,

met een vloek beladen, aan de afdaling gansch beneden, op het laagste terrein uwer zonden, bij den oever des doods, bij de donkere wateren.

Arme ziel! vanwaar die kracht om kwaad te doen, die sterkte tot de zonde, waarin zelfs de almachtige God u niet verhinderen kan, tenzij gij zelf meê wilt!

Arme ziel! word niet bevonden tegen God te strijden! Want Hij is het leven en de lengte uwer dagen!

De doorn in het vleesch.

De Grieksche wedloopers zullen loopen. Duizenden van volk omringen de baan. Aan het begin der baan, daar staan de mannen, afgelegd hebbende allen last; licht, sterk en welgemaakt.

Het teeken wordt gegeven.

Onder ademlooze stilte des belangstellenden volks zijn zij in den snellen loop gestort, als een pijl, die de boogpees ontsnapt.

Wie zal den prijs behalen?

De voorste der wedloopers, reeds bijna aan het midden der baan, springt onder het loopen plotseling omhoog, onder het slaken van een luiden kreet, en komt weer neer op den grond, wankelende, ja, bijna vallende. In dit oogenblik zijn anderen hem reeds voorbijgesneld.

Een algemeen roepen gaat op onder het volk: „Hij heeft een doorn in het vleesch gekregen! Hij zit hem in den hiel of onder den voet! Arme! hij liep zoo wèl!”

Doch de bijstanders zien hem weer opstaan, aansnellen,

bijsnellen, voorbijsnellen. En de kreten van medelijden zijn overgegaan in kreten van aanmoediging, van opgewondenheid, als zij hem zien, de pijn met bovenmatige inspanning verdragende, de pijn bij elken stap; als zij hem zien, niet achtende de smart, jagende naar het doel, den prijs der eere, een bladertak. En de jubel der dui-zenden kent geen grens, als zij hem zien, toch overwinnaar, trots den doorn in het vleesch, terwijl hij bij den eindpaal zich neerwerpt, en aanstonds, in zittende houding, nu eerst, met de hand beproeft den doorn uit te trekken; — een beeld, door Grieksche beeldhouwers in marmer vereeuwigd.

O Christen! die met Paulus zegt: „Eén ding doe ik, vergetende hetgeen achter is, en strekkende mij tot hetgeen vóór is, jaag ik naar het wit, tot den prijs der roeping Gods,” — verstaat gij nu, waarom gij niet eens moogt stilstaan, om den doorn in uw vleesch uit te halen, al hebt gij er driemalen om gebeden? Zoudt gij er den prijs om willen verloop en?

Het beeld van dien jongeling, die den doorn zich verwijdert uit den voet, kan niet het beeld zijn van den Christen op aarde, die nog den prijs moet winnen; is een beeld uit de dreven der gelukzaligen, als de prijs reeds gewonnen is.

De dienst der leeuwen.

Zooals een leeuw woont in de eenzaamheid, zoo woonde Simson op de rots Etam.

Leeuwen leven niet in troepen; meestal met hun klein

gezin, of dikwijls, zelfs dat verlatende, alleen. Gevreesd in den omtrek, hun hol liefhebbende, waar zij de rust na den maaltijd hebben, verlaten zij dat hol alleen, als de honger hen drijft, om in de nabuurschap, waar zij zich koning over gevoelen, hun roof te drijven.

Zoo deed Simson, zoo leefde Simson op de rots Etam.

Daar is niet veel in zijne historie, dat op een godvruchtigen wandel gelijk. Hij is een dier reuzen geweest uit de oudheid, die, zooals wij dat in de oude geschiedenis meer aantreffen, er van hielden, om door de kracht van den arm, eenzaam, den strijd te voeren tegen machtige vijanden, en door verbazende lichaamskracht, die ook Gods gave is, te overwinnen. Hij leefde voor den strijd, voor persoonlijk vechten van man tegen man, en hij gebruikte de rust tusschen dien vechtarbeid voor genietingen des vleesch, waar een zondige reuk aan was.

Dit nam niet weg, dat hij in 's Heeren hand een middel is geweest om Zijn volk heil te verschaffen bij tijden, en verademing onder de verdrukking. Ook de *leeuwen* gebruikt God tot Zijn dienst, zoo goed als de *duiven*.

„Geef mij uw hart.”

Wat is er toch voor begeerlijks aan het mensche-
lijk hart, dat er een strijd is in den hemel en op de aarde om zich van dat hart meester te maken?

„Mijn zoon! geef Mij uw hart!” zoo roept God, als de eerste, die er het recht toe heeft, en die den zondaar te gemoet komt, den zondaar, die bezig is het weg te schenken.

„Geef mij uw hart,” heeft ook de zonde gezegd, met hare verleidingen. En veler harten hebben zich aan haar overgegeven, totdat eene zeer late ervaring hun leerde, dat *zij* de diepere behoefte des harten niet vervulde, al had zij die geveid, en dat de verleidelijkste verzoeking slechts gevolgd werd door de meest bittere ledigheid.

„Geef mij uw hart!” heeft ook de wereld gezegd met hare schittering en genot. En te veel lieden hebben zich haar in de armen geworpen, tot zij, ook dikwijls te laat, het te weten kregen, dat de wereld het ledige in ons hart niet vullen kan dan met hare eigene ledigheid. Wat baat het, den afgrond te willen dempen met een handvol aarde, die eene kinderhand er in strooit? En wat geeft het, de zandwoestijnen van Afrika te drenken met eene kan waters?

„Geef mij uw hart!” zoo heeft ook de natuurlijke liefde tot den mensch geroepen, uit den mond van eene moeder, van een echtgenoot, van een kind. En hoeveel menschen hebben zonder terughouding toegegeven aan eene neiging, die de meest natuurlijke neiging is; — want is de liefde dat niet? — toegegeven aan eene neiging, die zelfs de goedkeuring van God wegdraagt; — totdat zij gevonden hebben, dat er geen schepsel op de wereld is, dat aan een ander schepsel de rust des harten schenken kan, wanneer de natuurlijke liefde volop is genoten?

„Geef mij uw hart!” zoo hebben zij alle drie tegelijk geroepen: de zonde, de wereld, en de natuurlijke liefde. En de mensch heeft toen, niet wetende wat te doen, zijn hart onder al de drie verdeeld, — om te eindigen met de kennis der teleurstelling.

Arme mensch! arm hart! zeg mij: toen ten laatste de zonde u verraderlijk de belofte brak, en de zoetheid

der verleiding niet meer schonk; toen de wereld een tijdlang u met schijnbeelden had betooverd, en u eindelijk de ledige werkelijkheid liet zien; toen ook de natuurlijke liefde zich ontrouw aanstelde, en zich aan u onttrok; — arme mensch! toen gij van al de drie verlaten stondt, omdat zij niets meer aan u hadden, nadat zij u bedorven hadden; toen gij eenzaam dwaaldet, met wroeging en spijt over een verloren leven; — wie was er toen nog meer, die uw hart begeerde, en het van u vragen kwam?

Er was niemand meer, dan uw God, die medelijden met u had over uwe eenzaamheid en verlatenheid, en die weer tot u terugkeerde. Evenals Hij de eerste was geweest, die het u vroeg, is Hij weer de laatste, die het het u vraagt: „Mijn zoon! geef Mij uw hart!” En als het kon, vraagt Hij het nu dringender dan voormaals, alsof de prijs van dat hart sedert zijn bederf gestegen was.

Wat is er toch begeerlijks aan het menschelijk hart, dat er zulk een strijd wordt gestreden om zijn bezit, in den hemel en op de aarde?

„Geef mij eene plaats, waar ik staan kan.”

Eene wanhoopsvraag is het zoo dikwijls: „Geef mij eene plaats, waar ik staan kan!”

De Heere zegt: „Zie, er is eene plaats bij Mij; daar zult gij u op de steenrots stellen.”

Bij den afgrond.

Ik heb laatst eene prachtige plaat gezien. Twee kinderen, een jongen en een meisje, speelden op eene rotsvlakte. Daar was niemand bij. Bloemen plukten zij. Dat de moeder hen zoo alleen had gelaten, ik begrijp het niet, zoo aan den kant van den afgrond.

Vlinders kwamen op de bloemen; vlinders, vliegende bloemen.

En de jongen liep de kapel achterna, die vluchtte, de zijde van den afgrond te gemoet; de kapel achterna, met uitgestrekte hand. Eén stap nog, arm gedachteloos kind! en gij ligt in de diepte!

Maar in dien oogenblik stond reeds een engel, met zacht vredig gelaat, gereed met uitgestoken arm, om, als het noodig werd, hem te houden, den jongen, als hij dien éénen stap nog ging doen.

Heere! zend ons Uwe engelen, dat zij ons bewaren op al onze wegen, bij de afgronden der zonde!

Sabbat.

Hoe heerlijk is toch het lot der gemeente van Jezus, van allen, die in waarheid tot haar behooren!

Op een dag als dezen, onzen rustdag, waarop wij te

midden van al onzen voorspoed, te midden van gezondheid, kleeding en voedsel, zonder eenig gebrek, Gods heiligdom binnengaan, gevoelen wij de heerlijke voorrechten, aan den dienst van den waren God verbonden.

Het *zondagsgewaad*, dat zoo recht ons toont het onderscheid tusschen de andere dagen en dezen dag, als het onderscheid tusschen vuil zijn en helder zijn, tusschen werken en rusten — hoe gaarne trekken wij het aan! Hoe heerlijk is die rust nu, vooral voor hem, die werkelijk Christen is geweest in de verloopen dagen, dat wil zeggen, die goed heeft gewerkt!

De *samenkomst* in goeden getale tot broederlijke vergadering neemt weg het gevoel, dat wel eens ons bekruipt, als stonden wij heel alléén op de wereld, zonder kennissen en zonder vrienden, tusschen louter vreemdelingen in; en wekt het daaraan tegenovergesteld gevoel van de gemeenschap der heiligen, zoodat wij zeggen, terwijl wij rondzien, voordat de prediker op stoel is: „Hoe liefelijk is het, als broeders samenwonen!”

De *overdenking* van een gedeelte van Gods heilig Woord, van een gedeelte uit de Heilige Schriften der Christenen, — zooveel mooier dan de heilige schriften van andere godsdiensten, — zooveel als ik er ook van gelezen heb, — voert ons terug van de velerlei afdwalingen van ons hart, soms eene week lang, tot de kerngedachte van ons leven, Jezus Christus; zoodat wij voelen, zooals de woestijnbewoner voelt, wanneer hij, na zijne gedurige omzwervingen, telkens weer terug mag keeren tot zijne bron, waar hij zijn kemel ontzadelt, en drinkt van het heldere water, gezeten onder den wuivenden dadelpalm. Dat overdenken van Gods Woord sticht zoo liefelijk, en sterkt zoo krachtig tegen komende dagen!

En *het gebed en de luide zang* der gemeente, — zij heffen ons op als op wonderbare vleugelen, uit dit alledaagsche, dat wel eens verveelt, of dat soms zoo neerdrukt; heffen ons op uit dit lager bestaan, zoodat wij van daar de vergezichten genieten van de heerlijkheden, waar de aarde en de hemel vol van zijn.

Zondag, Zondag! gij zijt zooveel heerlijker dan elke andere dag van de week, als gij de dag van God zijt, en die andere de dagen van den mensch zijn!

Hoe heerlijk is toch het lot der gemeente van Jezus, van allen die in waarheid tot haar behooren!

Aan de Jabbok.

Ik wil eene vergelijking maken tusschen den toestand van ons onwedergeboren hart, en de geschiedenis van Jacob, die daar worstelt te middernacht tegen den engel aan de beek Jabbok.

Als Jacob, gaat de onwedergeboren ziel eene onzekere, donkere toekomst te gemoet, om te vallen in 's vijands handen.

In den nacht onzer ziele wordt ons van God een helper toegezonden, Jezus Christus.

Maar juist door die duisternis onzer ziele miskennen wij Hem, en zien wij Hem voor een vijand aan, die onze vriend en helper is.

En het gevolg er van is, dat wij bevonden worden tegen Jezus te strijden. Arme ziel!

Gezegend het oogenblik in de geschiedenis uwer ziel,

als het licht van den hemel, de aanbreekende dageraad, het u komt laten zien, dat die vermeende vijand, Jezus, uw zegenaar is! En als gij dan, bij die betere kennis, niet meer tegen Hem worstelt, maar bidt: „Heer! ik laat u niet gaan, tenzij Gij mij zegent!”

De Heer ook in het doodenrijk.

Het is een duister dal, het dal der schaduwen des doods, een kil en somber oord; en vreeselijk moeten de verschrikkingen zijn op dien zeer lagen weg.

Maar Hij, die overal is, die hemel en aarde vervult, vervult ook dat duistere dal met Zijne tegenwoordigheid.

In die ure, als alles onder u wegzinkt, zullen Zijne eeuwige armen van barmhartigheid zich onder u en om u heen uitbreiden, en zij zullen u dragen. En zij zullen u niet durven aanraken, de handen van den dood!

Wat is gelooven?

In een Boedhistischen tempel in Indië staan twee beelden. Het eene stelt voor: een man, worstelende met eene slang, en bezwijkende. Dat zijt gij, o mensch! Het andere beeld stelt voor: een mensch, de vaneengescheurde stukken der slang, overwinnend, omhoog hou-

dende in de forsche handen. Dat is Jezus, die den mensch van de slang verlost.

En nu, — hartelijk te vertrouwen, met de dankbaarheid des verlost, dat Hij dat voor u deed, — dat is *gelooven*.

Hoe kon de rechtvaardigheid Gods Jezus' dood toelaten?

Indien er ooit eene groote zonde gepleegd is, dan is het geweest die daad, die de wereld beging, toen zij den meest onschuldige der menschen ter dood bracht.

Wat had Hij gedaan, Jezus, dat eene gansche bevolking, in woede over Hem ontstoken, geroepen had: „Kruis hem?”

Wat had Hij gedaan, Jezus, dat die woede zelfs alle menschelijkheid en alle medelijden uitbande, zoodat er geen gratie overschoot, en men zich zelfs verheugde te kunnen loopen vóór en langs Zijn kruis, om Hem dáár nog te kunnen bespotten en smaden?

Had Hij zoo iets verschrikkelijks gedaan? Was Hij een dief geweest, die zijne straf nu verdiende; of, erger dan een dief, was Hij een woekeraar geweest, die armen om het brood had geholpen, die de huizen der weduwen en weezen had opgegeten, en over wien nu een lang ingehouden rechtmatige toorn van de wijkbewoners werd uitgegoten?

Was Hij een moordenaar geweest, die zijne hand met bloed des naasten had bezoedeld, en dien nu het rechterlijk vonnis achterhaald had?

Was Hij een staatkundig misdadiger? Had Hij oproer gepredikt? Was Hij opgestaan tegen bestaande machten, of bestaande ordeningen, en had Hij beproefd ze omver te werpen?

Had Hij iets onmenschelijks gedaan? Had Hij menschen ongelukkig gemaakt? Was Hij oorzaak geweest van veel tranen en veel smarten?

Niets van dat alles! Integendeel! Eene gansche bevolking van het noorden tot het zuiden kon getuigen, dat Hij, de jonge prediker, altijd getuigd had en gesproken voor orde en wet, voor onderdanigheid aan bestaande machten. „Geeft den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is”, dat ééne geveleugelde woord, dat als van mond tot mond overvloog, en een appèl was aan ieders geweten, had meer tot de orde in den staat bijgedragen dan al de regeeringsartikelen van een Pilatus, en dan al de overredingen der Sadduceën.

Eene gansche bevolking van het noorden tot het zuiden kon getuigen, dat Zijne godsdienstleer geen dwepende opgewondenheid had te weeg gebracht, die gevaarlijk kon worden voor de rust der zielen, of die vijandig gekant was tegen den godsdienst der vaderen en der oude profeten. Hij ontbond geen wet en geen profeten; Zijne leer bracht rust en kalmte in duizende harten, en in die harten weerklonk er iets als deze stem: „Ik heb zoo lang de waarheid gezocht, maar nu heb ik haar eindelijk gevonden!”

Eene gansche bevolking van het noorden tot het zuiden kon getuigen, dat vooral armen, ellendigen, noodduftigen, weduwen en weezen, ontzaglijk veel aan Hem waren verplicht. Hunne kranken had Hij genezen, van een lang lijden en eene vreeselijke toekomst verlost. Hunne

armen had Hij brood gegeven; en Hij had onder hen gewoond, om dagelijks hun moed te kunnen inspreken. Hunne bedroefden had Hij gezocht, om met hen te spreken, en hen te troosten. O! hoeveel handen hadden dankbaar de Zijne gegrepen! Hoeveel monden hadden Zijn lof vol dankbaarheid verkondigd! Hoeveel oogen hadden in Zijn oog gezien, uitdrukkende den dank, dien de mond niet kon uitdrukken!

Drie jaren slechts had Hij zóó gewerkt. Nog eens drie jaren, en daar in dat land zou de gouden eeuw zijn aan-gebroken, waar de dichters van gezongen hadden. Nog eens drie zulke jaren, en daar zou een aardsch Paradijs zijn opgebloeid in Zijne omgeving, waar geen tranen meer zouden worden geschreid, en waar geen krankheden meer zouden verwoesten, en geen dood meer zou heerschen, en geen zonde meer zou verderven. Nog eens drie zulke jaren. . . .

Maar wat ga ik mij verbeelden, hoe het geworden zou zijn, ware Jezus langer in dat land geweest, waar Hij gelijk was aan de opgaande zon na nachtelijke duisternis, en waar Hij gelijk was aan een zachten regen na dorre tijden.

Ik herhaal echter: indien er ooit eene grove misdaad is gepleegd, dan is het geweest die daad, welke de wereld beging toen zij den meest onschuldige der menschen ter dood bracht.

En wanneer ik nu, met dit alles voor oogen, moet vragen: Hoe kon het, bij eene eeuwige rechtvaardigheid, bestaan, dat zoo groot onrecht werd toegelaten, en dat de hemel niet toornend tusschenbeide kwam? — dan zoek ik, en zoek ik te vergeefs naar een antwoord, totdat

ik het vind in het woord van den profeet: „*Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt was op Hem, en door Zijne striemen is ons genezing geworden.*”

De roeping der kerk.

Ach! dat de kerk van Christus haren Heer toch weer meer gelijk worde! haren Heer, zooals Hij op dien onvergetelijken dag aan het kruis zich betoonde! Dat zij eene kerk worde, die weet te dienen en te lijden, die weet lief te hebben tot het einde; eene gemeente, die weet lief te hebben allen die haar omringen, de goeden en de boozen, ja, deze laatsten vooral; die weet te zegenen, die haar vervloeken, en die weet wel te doen aan die haar geweld aandoen!

Dat toch opgegeven worde haar zoeken naar wereldsche macht, naar staatkundige heerschappij. Dat toch losgelaten worde dat pogen om bondgenootschap te hebben met het menschvergodend Katholicisme, en met het menschvernietigend Socialisme. Dat zij toch weer haar eenzaam standpunt opzoeken, om zich rein en onbesmet te bewaren van de wereld; dat eenzaam standpunt, dat ook Christus had op dien dag aan het kruis; midden in de wereld, voor de wereld, maar niet van de wereld. Dat zoo de kerk van Christus hare roeping op aarde weer begrijpe, gelijk, God zij geloofd! de zeven duizend wel begrijpen, namelijk, eenzaam staande, en des noods

verguisd van de wereld, toch philanthroop te zijn, bidder te zijn voor die wereld bij God. Dat de kerk van Christus hare roeping op aarde weer begrijpe, namelijk den beelde des Zoons gelijkvormig te zijn, dat is: alle ellende der andere menschen over te nemen, in zich op te nemen, en voor hen te dragen; alle smart der anderen op zich te laden, en op die wijze hen daarvan te bevrijden; alle armoede der anderen te verdrijven met haren rijkdom; alle krankheden der anderen te genezen met hare liefde, dien balsem, die niet beschaamt. Dat de kerk van Christus hare roeping weer begrijpe, een toevluchtsoord te zijn voor alle vermoeiden en belasten, een toevluchtsoord te zijn voor dwalenden, bedroefden, nooddruftigen, hongerenden naar de gerechtigheid, ongetroosten en door onweder voortgedrevenen!

O, ik twijfel er geen oogenblik aan, of bij het openbaar worden dezer alles vergevende, alles verzoenende liefde, zullen de kinderen der wereld weer naderen, om één te kunnen worden met de gemeente van Jezus, om deel te verkrijgen aan hare zaligheden. De armen zullen weer met vertrouwen aankloppen aan hare poorten. De dwalenden zullen zich richten naar den glans van het koepeldak haars tempels. De vermoeiden zullen komen uitrusten in de schaduw bij hare pilaren. De zieken zullen zich laten dragen op hunne beddekens naar hare voorhoven. Die niet geloofden, zullen komen neerknielen bij hare altaren, in aanbidding.

En wat door den ouden profeet aangaande Jezus was gezegd, zal dan van Jezus' kerk gezegd zijn: zij zal zijn *„eene verbergings tegen den wind, en eene schuilplaats tegen den vloed, en als waterbeken in eene dorre plaats, en als de schaduw van een zwaren rotssteen in een dorstig land.”*

Bij het uitgaan van de kerk.

Een eigenaardig gezicht altijd, dat uitgaan van eene kerk, van de straat af gezien!

Hooge, breede deuren, wijd opengeworpen. Uitstrooimende mensen, in feestkleed. De armen tusschen de rijken. De kleinen tusschen de grooten. Blijde gezichten, maar getemperd. En nog meer, nog altijd steeds meer. En alles even ordelijk. Terwijl machtige orgelklanken, die den tempel te eng vinden, mede door de geopende deur naar buiten zweven, het kerkplein over, met de mensen mede.

Een eigenaardig gezicht altijd, dat uitgaan van eene kerk, van de straat af gezien!

„Wat doet gij, Christenen, toch altijd in de kerk?” zoo vroeg mij een geheel ongeloovige, die met mij het tooneel aanschouwde. „Waar trekt gij die lieden toch mede aan, dat zij altijd weerom komen, zondag aan zondag?”

En ik antwoordde hem, zoo goed als ik kon, om hem zoodanige dingen begrijpelijk te maken, zoo het mogelijk ware; want de natuurlijke mensch verstaat slechts natuurlijke dingen.

Maar zoo hij geestelijke dingen hadde verstaan, hij zou het geheim van den drang bij de scharen hebben begrepen: „*God geeft den moeden kracht, en Hij vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten heeft.*”

Hemelvaart.

Wie zal beschrijven de gevoelens, die onzen Heer vervuld hebben op den dag Zijner wederopneming in de hemelen?

Het moet voor Hem wat geweest zijn, om weer in te gaan in Zijns Vaders huis, na zoo lange en zoo vreeselijke afwezigheid!

Als wij eens een tijdlang afwezig zijn geweest van vrouw of kinderen, in den vreemde, en wij komen dan weer terug, en wij doen dan weer de deur open van de oude woning, en wij staan dan weer in het welbekende vertrek, en wij zien dan weer in de vroolijk grootende oogen, en wij ervaren dan weer de zaligheid van den kus des wederziens, — wat dat dan reeds voor ons is!

En zoo was Jezus ook weg geweest in den vreemde, ver, ver weg van Zijn Vader. Hij had hier Zijn vaderlijk huis wel gemist. Ook had Hij de tijden gekend, alsof Hij zelfs de liefde Zijns Vaders bovendien kwijt was; zoo eenzaam had Hij hier gestaan; zoo verlaten had Hij zich wel gevoeld. Vooral: wanneer de menschen zeiden met spot: „Gij hebt geen Vader daarboven, gij godslasteraar! Laat God het dan toonen, dat Hij uw Vader is, en dat Hij het wel met u meent!” En vooral: in dat vreeselijke oogenblik aan het kruis, toen het er ook allen schijn van had, en toen Hij zelf het ook uitriep: „Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?” Vreeselijke tijden!

Maar gelukkig, dat was nu alles over! En nu, nu zou het wederzien zijn!

Kunt gij u voorstellen, wat dat voor een wederzien is geweest tusschen dien Vader en dien Zoon?

Als ik lees in den Bijbel, dat toen Stephanus ging sterven, de Heer ging opstaan van Zijn troon om de binnenkomende ziel van dien mensch te ontvangen en te begroeten, — wat moet dan bij den Vader de ontvangst en de begroetenis van den Zoon zijn geweest!

Als ik lees in den Bijbel, dat, toen de verloren zoon terugkwam in zijne gescheurde kleederen, met de teekenen der zonde nog op zijn verwoest gelaat, de Vader naar hem toeliep en hem kuste, en tot de dienaars zeide: „Brengt hier voor het beste kleed, en geeft een ring aan zijne hand, en slacht het gemeste kalf;” als, zeg ik, de Vader dat deed voor zijn slechten zoon, wat zal Hij dan gedaan hebben voor dezen edelen, heldhaftigen Zoon, die altijd Zijn wil had gedaan, gehoorzaam zelfs tot den dood des kruises?

Kunt gij het indenken, dat wederzien?

Ik stel mij voor, dat na de eerste begroetenis, waarbij de engelen vol eerbied zich de vleugelen zullen hebben toegevouwen voor het aangezicht, de Vader Hem bij de hand heeft genomen voor de oogen des ganschen hemels, en dat de Vader hem naar zijn troon heeft geleid, en dat Hij gesproken heeft: „Zet U aan mijne rechterhand, mijn Zoon! mijn eeniggeborene! en heersch met mij eeuwiglijk, totdat Ik al Uwe vijanden U zal gegeven hebben onder Uwe voeten! Gij engelen! weest blijde met mij, want uw Koning is weerom, en Hij heeft den Booze overwonnen!”

En ik stel mij voor, dat toen het gejuich aanving, en de begroeting, en de hulde, en het eerbiedig lof betoon, de blijdschap der duizendmaal duizenden, die daar deelden in de blijdschap des Vaders en des Zoons.

Het geheim van een blij leven.

Welk een heerlijke troost is het voor ons, geloo-
vigen! om het ons in te denken, dat wij daar
ook zullen komen, waar Jezus, als de eersteling, ons is
voorgegaan, en dat daar onze dierbare vrienden en ouders
en kinderen, die met ons hun Heiland hebben liefge-
had, reeds verzameld zijn in eene heerlijkheid, waarbij
der koningen pracht op aarde niets is! Denkt gij er
wel dikwijls aan? Waarom denken wij er zoo weinig
aan?

Wat zouden wij toch altijd veel blijder en opgewekter
leven, als die gedachte meer bij ons was: „Ik reis naar
den hemel!” Denkt gij niet, dat wij dan veel beter ons
zouden getroosten van nog op eene ellendige aarde te
moeten zijn?

Wat zouden wij toch altijd veel blijder en opgewekter
leven, als die gedachte meer bij ons was: „Ik krijg eene
erfenis, zoo groot als tien steden.” Denkt gij niet, dat
wij dan veel beter ons zouden getroosten het nog zoo
armelijk hier te moeten doen?

Wat zouden wij toch altijd veel blijder en opgewekter
leven, als die gedachte meer bij ons was: „Nog maar
een kleinen tijd, dan ben ik van al mijne zonde af!”
Denkt gij niet, dat wij dan ook moediger de zonden
onder de oogen zouden zien om er tegen te vechten?

Wat zouden wij toch altijd veel blijder en opgewekter
leven, als die gedachte meer bij ons was: „Ik reis naar
mijne dierbaren toe, en ik kom hun elken dag nader!”

Denkt gij niet, dat wij het dan beter zouden dragen, van hen gescheiden te zijn geworden?

Waarom denken wij er zoo weinig aan, dat wij een hemel hebben? Waarom, wij dwazen?

Trouw getuigen.

De genade om prediker van het Evangelie te zijn is eene genade, die God niet alleen enkelen, maar ook aan de gemeente in haar geheel, goedertieren verleent. Iedereen mag het wezen, onder zijn aardsche bedrijf door, in zijn werkkring, op zijne manier. Ja, iedereen *moet* het wezen, waar en zooveel hij kan. Het behoort tot uw discipelschap. Iets van wat Paulus gevoelde moet in elk Christen leven: „Wee mij! indien ik het Evangelie niet verkondig!”

Gij ouders! hebt zoo schoone gelegenheid bij uwe kinderen; weest priesters in uw eigen gezin! Gij onderwijzers! hebt zoo schoone gelegenheid bij de jeugd, u ter opvoeding toevertrouwd; strooit eeuwige zaden in dien ontvankelijken grond! Gij heeren! hebt zoo schoone gelegenheid bij uwe ondergeschikten. Iedereen, hij moge wezen wie of wat hij wil, een rijke of arme, heeft naast zich een zondaar loopen, die naar het verderf toeijlt. Dat hij hem toespreke, en tegenhoude, en behoude! Gij moet niet alleen en cenzaam den hemel willen binnengaan, maar iemand aan de hand mede binnen brengen, die er anders zou buiten gebleven zijn.

Ach! dat dit meer gebeurde, dat dit meer gebeurde!

Daar zouden meer wonderen geschieden van bekeering, en voor de tweede maal zou Jezus zeggen, in den geest verheugd: „Ik zie den Satan, als een bliksem, uit den hemel vallen!”

Zoo niet treuren.

Ik moet een Christen over zijne dooden heel anders zien treuren, dan zooals een niet-Christen treurt.

Vele bedroefde Christenen, als ik het eens zeggen mag, loopen ruggelings naar den hemel. Zij reizen wel naar den hemel, maar altijd nog met het gelaat gekeerd naar de ledige graven, waar hunne dierbaren niet eens zijn.

Laten zij zich omkeeren, den rug toekeeren naar de ledige graven, en het aangezicht wenden, vooruit naar den hemel, waar hun Jezus is, en waar hunne dierbaren wel zijn.

Hun gezicht zal aanstonds vroolijker zijn, vroolijker bij den aanblik van zooveel heerlijkheid!

Openhartigheid.

Petrus had er geen karakter naar, om in eenige zaak de achterste te zijn. Ware hij een krijgsman geweest, wij zouden wel geweten hebben, waar in den strijd zijne plaats zou geweest zijn. In de voorste ge-

lederen, met de anderen misschien wel ver achter zich, onbesuisd, edel, en dapper.

De Heere Jezus moet hem zeer hebben liefgehad. Van zulke karakters houdt men van zelf, met al hunne gebreken op den koop toe.

Die menschen, die niets uit berekening doen, en zich geven zooals zij zijn, zijn beminnelijk en aantrekkelijk boven die berekende, slimme menschen, die wèl oppassen om hunne gebreken te laten zien, en die altijd de tijden, gelegenheden en omstandigheden zeer voorzichtig in acht nemen, opdat zij in aller oog verstandig en volmaakt mogen schijnen.

Daar is eene burgerlijke volmaaktheid, die uit berekende voorzichtigheid voortkomt, en die nooit de liefde van anderen veroverd, al verwerft zij voor een tijd lang eenige bewondering.

„Laat uwe fouten maar zien,” zoo zeg ik tot de jonge menschen vooral, „en bedekt ze niet te behendig; als het uit eene eerlijke rondborstigheid voortkomt, zullen de menschen er u niet minder om liefhebben.”

Begin toch!

Ik smee het u, onwedergeboren zondaar! vang toch eens den strijd tegen uzelf aan. Begin toch de aanvechting tegen uwe bedorven natuur. Begin eens te schudden aan die ketenen, die gij om handen en voeten gevoelt. Beproof eens dat juk u van de schouders te werpen, dat een booze demon daarop heeft gelegd. En

zie den Satan voor het eerst eens in de oogen, al is het met siddering, en zeg hem, dat gij hem haat, en dat gij het gaat aandurven tegen hem, in Jezus' naam!

Zoo moet men beginnen, op de eene of andere manier; maar altijd toch beginnen! Ook de bekeering heeft een begin, en dat begin is soms zoo klein, zoo onmerkbaar, zoo schijnbaar onbeduidend. Maar een begin moet er wezen. En het is tot dat beginnen, dat ik u aanzet, dat ik u aandrung.

Want het overige, ik heb het zoo dikwijls gezien, komt dan vanzelf. De verdere ontplooiing van dat nieuwgeboren zieleleven volgt dan van zelf, en gaat door, en gaat voort, men „weet zelf niet hoe.” Als maar de korrel in de aarde gelegd is, dan volgt van zelf het zwellen; dan volgt van zelf het schieten van den wortelscheut nederwaarts, en het schieten van den halmscheut opwaarts; en dan volgt van zelf de ontwikkeling van den halm, van de aar en van het koren in de volle aar. Daar is een God, die den regen zendt en die de zon gebiedt, en die zoo-veel andere natuurkrachten beveelt, om den wasdom te geven aan de geboren plant.

Waarom begint gij ook niet, als gij ook wilt wedergeboren worden? Waarom begint gij niet, al is het vast tegen maar één kleine zonde?

O, ik wilde het, want gij zoudt eens wat zien!

Straks zou het oogenblik komen, dat de een of ander u tot Jezus leidde, zooals Simon geleid werd tot Jezus door Andreas, zijn broeder.

Straks zou het oogenblik komen, in Jezus' nabijheid, van volkomen zelfontdekking, en zoudt ook gij roepen: „Heere, ga uit van mij!” verwonderd, dat Hij niet heengaat.

Straks zou het oogenblik komen, dat het nieuwe leven in u gevoelen zou, nergens meer vrede te kennen dan in Jezus, en zou het ook binnen in u roepen: „Heere! tot wien zou ik heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens!”

En, al verder gebracht door de genadewerking Gods in u, zou ook voor u het oogenblik aanbreken, dat gij, zonder de oogen neer te slaan, zoudt kunnen belijden: „Heere Jezus! Gij, die alle dingen weet, Gij weet, dat ik U liefheb!”

Martelaarschap.

Zal ik den moed hebben om u te zeggen: „wees een martelaar?” En zult gij, gesteld dat ik het zeide, het van mij willen aannemen?

Martelaar zijn, om des geloofs wil, dat zal onze tijd, onze eeuw, geloof ik, van u niet vergen. Men zal u geen hand afhouden. Men zal u geen voet afhouden. Men zal u geen oog uitrukken.

En toch geloof ik, dat gij zonder martelaarschap van een verminkten arm of voet, of van een uitgerukt oog het koninkrijk Gods niet zien zult.

Daar is nog een ander martelaarschap dan wat soldaten of Sanhedrinsleden u kunnen aandoen. En daar zijn nog andere litteekenen en verminkingen, dan die gij van stalen wapenen kunt opdoen. Wij denken aan dat martelaarschap, dat ieder geloovige lijdt, als hij getrouw is in den strijd tegen zichzelf, en tegen de zonde, en tegen

den Duivel. Ik denk aan dat martelaarschap, waarvan Jezus sprak, toen Hij zeide: „Indien uwe hand u ergert, houw ze af; het is u beter, verminkt tot het leven in te gaan, dan, twee handen hebbende, heen te gaan in de hel, in het onuitblusschelijk vuur, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgebluscht wordt. En indien uw voet u ergert, houw hem af; het is u beter, kreupel tot het leven in te gaan, dan, twee voeten hebbende, geworpen te worden in de hel, in het onuitblusschelijk vuur, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgebluscht wordt. En indien uw oog u ergert, werp het uit; het is u beter, maar één oog hebbende, in het koninkrijk Gods in te gaan, dan, twee oogen hebbende, in het helsche vuur geworpen te worden, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgebluscht wordt.”

Ja, daar is een martelaarschap, waarbij, eer dat de heidenen komen om uw lichaam te dooden, gij reeds zelf moet begonnen zijn om dat lichaam te dooden, naar dat diepzinnige woord van Christus: „Zoo wie zijn leven verliezen zal, die zal het behouden.”

Gij verstaat mij: dat martelaarschap keer ik niet van u af, maar wensch ik u toe! Moge het u gegeven zijn, dat martelaarschap te leeren kennen ten bloede toe, ten einde toe; totdat uwe ziel, bij hare hemelvaart van de aarde naar het Paradijs, blijde zal zijn, blijde als de oude martelaars, om hier achter te laten een gansch lichaam, dat slechts een lichaam der zonde was!

Voorzienigheid.

„Och,” zoo hoor ik iemand zeggen, „ik zie Gods voorzienigheid en hulp geenszins in mijn leven; mijne kinderen heb ik verloren, en Zijne voorzienigheid is niet tusschenbeide getreden in de krankheid!” — „Ja,” zoo hoor ik een ander, „ook ik heb die niet bemerkt, want ik ben arm geworden, en Hij heeft toegelaten dat mij het brood is ontnomen!” En een derde voegt zich daarbij met eene andere klacht, en een vierde, en velen meer. Het is een koor van klachten en murmureeringen, eene halve wereld, die de beschuldigende hand opheft tegen God, waarbij, indien de zaak niet zoo droevig ware, ik haast zeggen zou, dat Gods voorzienigheid het zwaar te verantwoorden heeft.

Zoo, vriend, is er geene voorzienigheid? Hebben wij geen God, in ons leven ingrijpende, besturende, toelatende, weerhoudende, zooals Hij goed denkt? Zoudt gij meenen, meer onder Gods voorzienigheid te staan, indien het u in alles naar den zin ging? Gods voorzienigheid, wil dat zeggen: dat gij uw brood toen had moeten behouden in overvloed en weelde? Dat gij uw echtgenoot niet hadt moeten verliezen, noch uw kind, noch uw broeder of vriend? Gods voorzienigheid, wil dat zeggen, dat het u naar den vleesche had moeten gaan in alle dingen?

Neen! o weet het toch, dat bij Gods wereldbestuur Hij ééne wet heeft, die Hij boven alle andere laat heerschen, namelijk deze, dat het zedelijk geluk van ééne ziel gaat boven het stoffelijk geluk van duizenden! Dat het beter is, dat een oog, eene hand, een voet verloren wordt,

dan dat men met twee oogen, handen en voeten geworpen moet worden in het vuur, dat niet uitgebluscht wordt! Wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld gewon, en hij schade leed aan zijne ziel! Onthoud het, Gods gouvernement heeft wel uwe stoffelijke belangen niet uit het oog verloren, maar heeft uw *eeuwig* wel en wee veel meer in het oog! Ach, gij zult de wereldgeschiedenis eerst begrijpen, als zij als eene voleindigde wereldgeschiedenis achter u zal liggen. De toekomstige eeuw kan eerst goed de voorbijgaande eeuw verklaren. Gij zult uwe eigene levensgeschiedenis eerst goed begrijpen, als zij eene voleindigde levensgeschiedenis is. Van uit het standpunt, of hoogtepunt der eeuwigheid is eerst uw geheele leven open en bloot voor u; en dan eerst zult gij de draden en lijnen duidelijk voor u zien liggen, waarnaar uw leven is geweven. — Was ook niet de levensloop van Christus één donker, wonderbaar raadsel, waarin, tot aan den vreeselijken kruisdood toe, Gods voorzienigheid afwezig scheen; totdat de morgen der opstanding dat raadsel verklaarde! Welnu, gij die klaagt onder uwe rampen, die treurt over uwe dooden, zijt gij meerder dan uw Hoofd Christus, en wilt gij de raadselen uws levens reeds hier alle ontward zien? Heb geduld, als Jezus, en wacht tot de voorzienigheid zich blinkend rechtvaardigen zal op den dag der opstanding!

Laat Hem besturen, waken!
't Is wijsheid wat Hij doet;
Zóó zal Hij alles maken,
Dat g' u verwondren moet;
Als Hij, die alle macht heeft,
Met wonderbaar beleid
Geheel het werk volbracht heeft,
Waarom gij thans nog schreit.

Geen arbeid nutteloos.

Gij zijt teleurgesteld in de vruchten van uwen arbeid, o gij, die uwe krachten gegeven hebt aan de verbetering der wereld?

Weet, dat er niets verloren gaat!

Op zichzelf beschouwd, — „ja,” zoudt gij kunnen zeggen, „deze moeite, deze arbeid is vergeefs geweest.” Maar in den samenhang met allen anderen arbeid, met het geheel van den arbeid, die in de wereld verricht wordt, is niets vergeefs.

Wat nut doet een enkele zonnestraal, zal hij denken, als hij, vóór hij de aarde bereikt, door de wolken opgevangen wordt en zich in haar verliest? Ik zeg u, voor de instandhouding van de wereld heeft die ééne straal evenveel gedaan als elke andere, die de bloemen daarbeneden bereikte, al scheen het hem *niet*.

Weet elke zaaier, waar zijn zaad terecht komt? Hij bestemt het zaad voor den akker, waar hij zijne voeten op zet; maar als de wind het opneemt, en elders heen verwaait, dan meent hij, dat het verloren zaad is. Maar dat hij zie over den muur zijns hofs. En zal hij zijne oogen gelooven, dat dáár de ontwikkeling, de groei, de vrucht voortgang hebben gehad?

Geen arbeid van den Evangeliedienaar, geen vermaning van ouders, geen inspanning zelfs voor verloren idealen, gaan nutteloos verloren, zonder vrucht, o kind van God! Beschouw elke zaak toch niet te veel op zichzelf, maar in het samenstel des geheels, in het samenstel van Gods eeuwig wereldplan!

Het zaad op de steenachtige plaatsen.

Als er op het gebied van den godsdienst iets nieuws is, een nieuw stelsel, eene nieuwe secte, — dan zijn er altijd menschen, die zich haasten om er bij te zijn; niet omdat dit het beste is, maar omdat het het nieuwste is. Zij hebben een voorraad van bewondering en toejuiching van te voren in gereedheid, om uit te storten over een ieder, die iets nieuws heeft of uitdenkt, of die iets bijzonders doet. Zij hebben eene sterke vrees om bij hunne eeuw ten achter te zijn, om bij de laatste mode op het gebied van godsdienst achter te zijn. Zij hebben zelven niets oorspronkelijks, maar staan te allen tijde ten dienste van hen, die wel buitensporig oorspronkelijk zijn.

Daar moeten velen van dat soort te Jeruzalem geweest zijn, op den dag dat Jezus Zijn intocht daar hield. Wat hebben zij zich gehaast de opgaande zon te begroeten! Maar, eenige weinige dagen later was de mode weer anders in zake godsdienst. En toen riepen zij even hard: „Kruis hem!” met de bovendrijvende partij, als zij van te voren geroepen hadden: „Hosanna!” óók met de bovendrijvende partij.

O, gij zaad, dat op de steenachtige plaatsen gevallen zijt! gij draagt uw oordeel in u; diezelfde zon, die u haars ondanks uit uwe verborgenheid naar voren bracht, moet straks u verschroeien!

Onverschilligheid.

In onze groote stad is er eene groote klasse van onverschilligen, zegt men. Deze lieden beweren openlijk, dat zij niets om den godsdienst geven. Zij staan buiten den godsdienst, met over elkander geslagen armen; zij worden er niet koud of warm onder; zij hebben andere zaken genoeg om zich mede te bemoeien. „Laat die wil zich met den godsdienst inlaten,” zoo zeggen zij, „maar wij hebben wat anders te doen.”

Ik neem toch de vrijheid om te betwijfelen, dat er onverschilligen zijn.

De Christelijke godsdienst, die den mensch juist in zijn diepste innerlijke wezen raakt, die zijn gevoelen en zijn denken raakt, veroorzaakt daarbinnen altijd een wond, of is er een balsem.

Alleen die mensch, aan wien de waarheid nog nooit in hare lengte en breedte en hoogte en diepte is geopenbaard, kan in een zekeren staat van onverschilligheid, die aan onwetendheid grenst, blijven voortdommelen; maar is dat eens geschied, dan is de voorgewende onverschilligheid in den regel slechts een dunne sluier over zijne bepaalde vijandschap heengeworpen. Jezus zeide: „*Wie niet vóór Mij is, die is tegen Mij.*”

Zeg aan de onverschilligen, dat hun sluier een zeer doorzichtige is.

Planloos leven.

Wie het geloof niet heeft, is den wandelaar gelijk, die het doel zijner reize vergeten heeft, en zijn eigen tehuis te gelijk. Hij staat tusschen dat verleden en die toekomst in, zonder plan. Heden zoekt hij dit, morgen wat anders. Wie Christus niet heeft, weet niet wat hij wil.

Maar hoe komt het dan, dat onder die niet-Christenen, die planlooze menschen, toch maar de rijkste, de geleerdste, de geniaalst ontwikkelde menschen gevonden worden?

Het komt, omdat zij den kinderen gelijk zijn, die onderweg, van school naar huis, vergeten, dat zij naar huis moeten. Van den weg afgeleid, zoeken zij langs den schoonen boschkant de bloemen bij handen vol. De grijze arbeider, die op den akker zijn gereedschap bijeenbindt, en over den schouder gooit, om ginds zijne woning op te zoeken, roept dien kinderen vermanend toe, zich huiswaarts te spoeden, bezorgd als hij is, omdat, ziet, het onweder opkomt en de nacht invalt. Maar zij antwoorden: „Gij, oude man! gij denkt ook om geen bloemen; gij denkt ook om geen vogels; gij hebt er geen oog voor; gij hebt er geen hart voor!”

De kinderen der wereld, zeker, zij verzamelen zich schatten van kunst en wijsheid en geld. En de Christen, hij gaat ze voorbij, niet omdat hij er geen hart voor heeft (o! zoo goed als zij!) maar omdat hij naar huis reist, omdat het soms *moet*. Daar komt een onweder op;

daar komt eene nacht invallen! Wij hebben hier geen blijvende stad; wij zoeken de toekomstende! En het zou toch zonde zijn, om, planloos, aan dat toekomstende niet te denken, ter wille van een handvol bloemen en vogels.

„Heere, hoe lang nog?“

Hoe sterk is bij de ware discipelen van Jezus het diepingeworteld verlangen naar Zijne wederkomst! „Heere! komt Gij nog altijd niet?“ zoo is hunne klacht; „Heere! wij hebben het altijd aan onze vijanden gezegd, dat Gij komen zoudt; maar nu bespotten zij ons, en zij zeggen: „Waar is uw God?“ En het is te begrijpen, dat de gemeente van Christus bij de lange teleurstelling het hoofd buigt en zwijgt tegenover hare wederpartijders.

Hoe anders is ons lot, dan dat der jongeren, die Hem hadden zien heenvaren op den Olijfberg. Deze keerden weder van dien top naar Jeruzalem, de stad van hun arbeid, „met groote blijdschap.“ En wij doen het omgekeerde. Wij gaan menigmaal ons Jeruzalem uit, omdat de plaats van ons werken ons te eng wordt, in droefheid; en wij gaan den berg op, en beklimmen dien top, en wij gaan opzien naar den hemel, niet meer met de vraag: „Waar is Hij gebleven?“ maar om met zoekend oog de ruimte des uitspansels te bespieden, of er nog geen vooruitgaand schijnsel is, dat Zijne wederkomst profeteert. „Heere, hoe lang nog?“

Kerkgangers.

Voor sommige kerkgangers is de kerk de plaats, waar zij heengaan, omdat zij zich t'huis vervelen.

Voor menigen jongen man of jonge vrouw is de kerk de plaats, waar zij komen om te zien en gezien te worden.

Voor menigen eigengerechtige, de plaats, waar hij zijn tol komt betalen aan zijne zelfvoldaanheid.

Voor een enkele, de plaats, waar hij, zich gemakkelijk neervleierende in den hoek van zijne bank, komt slapen.

Voor menigen farizeër, de plaats, waar hij komt danken dat hij beter is dan de andere zondaars.

Voor menigen waanwijze, de plaats, waar hij zijn betweterig talent den teugel kan vieren.

Arme prediker! gij moet het toch doen met dat publiek! Gelukkige prediker! die hen dan allen zoo juist bij elkander hebt, om tot hen te kunnen zeggen: „*Er is geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden.*”

Maar één ideaal.

Evenals wanneer men den top eens bergs bestegen heeft, men daarachter weer de nog hoogere punten zich uitsteken ziet, en de begeerte in den beklimmer opkomt, om ook die nog te bestijgen, — alzoo is

het ook met den mensch in het bereiken van zijne idealen. Elk bereikt ideaal laat een nieuw achter zich zien, hooger en schooner. En zoo legt de mensch zijn weg af, den langen weg, die verkort schijnt door de jacht naar de dingen vóór hem.

Toen aan KINGSLEY gevraagd werd: Wat is uw ideaal?" antwoordde hij: „Er is er maar één, het hoogste!”

Wie is er arm geweest als Jezus?

Wie is er arm geweest als Jezus, mijn Heere? Welk eene armzalige aankomst op aarde was dat, te Bethlehem in den stal! Vraag het aan de herders, hoe arm Jezus was. Vraag het aan de Wijzen uit het Oosten. Vraag het aan de herbergen, waar Jozef halt hield op zijne reis naar Egypte.

Bezat Hij een huis in Galilea? Had Hij een akker? Had Hij dienstknechten? De boot, waarop Hij overvoer op het meer van Gennezareth, was de Zijne niet. Het beest, waarop Hij reed, was het Zijne niet. Het bed, waarop Hij lag, was het Zijne niet.

Om de gestelde belasting te betalen, kon Hij niet anders dan een wonder doen, en moest Hij Petrus zenden met den angel naar zee. En welke bedelaar heeft Hem ooit om een aalmoes gevraagd?

En toen Hij gestorven was, en men nemen ging, wat Hij achtergelaten had, was Zijne geheele erfenis: eenige kleederen, de kleederen welke Hij aanhad op den dag Zijns doods.

Geboren in het huis van een ander. Etende aan de tafel van een ander. Begraven in het graf van een ander.

Wie is er arm geweest als Jezus, mijn Heere?

Vergeet het nimmer, o mijne ziel! „*dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijne armoede zoudt rijk worden.*”

Het eerste kruiswoord.

Ens, toen Jezus verongelijkt was door de Samaritanen, baden Hem twee zonen van Zebedeüs, zonen des donders: „Heere! wilt Gij dat wij vuur van den hemel laten dalen, om dat vlek te verteren?”

Zoo zie ik in mijne verbeelding, in het oogenblik der kruisiging, de heirmacht van Gods engelen opspringen van hunne tronen, Michaël en de anderen. Voor een oogenblik vergeten zij hunne engelennatuur. Met den toorn in het oog, drommen zij zich samen voor den troon des Eeuwigen, en zij vragen: „Heere! zullen wij afvaren, en die gevloekte wereld slaan? Wij zullen het geen tweemaal doen! Zeg ons, dat wij afvaren!”

Maar daar klimt van de aarde die kruistoon omhoog: „Vader! vergeef hun; deze menschen, zij weten niet wat zij doen!”

En Michaël, en de engelen, zij kennen die stem, de stem van hun Heer. En de zwaarden worden in de scheeden gestoken. En zij bedekken met de schilden hun aangezicht. En de engelen weenen, weenen!

En de Eeuwige zelf, de Vader, Hij voelt in dien

oogenblik, dat Hij een offer brengt, het offer van Zijn Zoon, ach, Zijn eengeborene!

Daar was eene verzoening gaande in dien dag, tusschen God en den mensch, die niet wist wat hij deed. En Hij, die de verzoening bewerkstelligde, was een godslasteraar, zooals de menschen spotten; een Godszoon, zooals de engelen beweenden.

Als in het leven van Jezus wij een strijd aanschouwen tusschen Hem en den Booze; tusschen Hem, die den mensch redden wilde, en den Booze, die den mensch verderven wilde; en als wij dien strijd op het hevigst zien op den dag van Golgotha, dan zien wij gansch tragisch den dwazen mensch partij kiezen voor den Booze, partij kiezen voor zijn verderf; en de Redder, die kwam om de gevangenen te bevrijden, stierf door de hand dergenen, dien Hij redden wilde. De mensch weet niet, wat hij doet.

Daarom eeuwig ter eere van u, o Jezus! — en onvergetelijk zal het zijn, — dat gij te midden dier verwarring van den strijd, uit de hitte des gevechts, met luider stem boven al het strijdgewoel hebt uitgeroepen tot den rechtvaardigen Rechter, die het aanzag: „Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen!”

De hand aan den ploeg.

NIEMAND, die zijne hand aan den ploeg slaat, en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het koninkrijk Gods.

De vergelijking is aan het landelijk en landbouwend leven der Israëlieten ontleend.

O, bruikbare landbouwer! die uwe hand aan den ploeg slaat, en begint de voren te trekken, maar die omziet, en telkens omziet! Zal uw meester u niet ontslaan, omdat gij naar 's landmans wijs niet eens de voren recht kunt trekken op den akker, des bouwknecchts beste roem?

O, bruikbare landbouwer! die uwe hand aan den ploeg hebt geslagen ginds op den akker, maar die het plotseling bedenkt, dat gij nog iets anders hebt te doen in uwe schuur, en daar weer heenloopt; en die het dan weder bedenkt, dat gij nog iets te doen hebt in den hof; en die het daar weder bedenkt, dat gij nog iets te doen hebt bij uw vee; en die van het een naar het ander loopt, zonder iets deugdelijks uit te voeren! Zal uw meester u niet ontslaan, omdat gij ongeschikt zijt voor uwe taak?

Zoo is ook hij niet geschikt voor het koninkrijk Gods, die het eene oogenblik dit wil en het volgende oogenblik wat anders; en die telkens door nevengedachten wordt afgetrokken van de ééne groote gedachte, die hem bezielen moet. Ga uws weegs, gij, werwaarts gij wilt; tot de navolging van Christus zijt gij niet geschikt!

Het beeld van den man op den akker, die met zijne hand den ploeg vasthoudt, en zijn hoofd omgewend houdt, zij uw beeld niet, mijn broeder! Maar liever dat van Paulus, die zeker eene andere houding vertoond heeft, toen hij, de gebrekkige, dat woord sprak met de hem eigene geestdrift: „*Eén ding doe ik: vergetende hetgeen achter is, en strekkende mij tot hetgeen vóór is, jaag ik naar het wit, tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.*”

Hij heeft ons eerst liefgehad.

De meeste menschen denken nog, dat God dan eerst ontfermend en genadig over ons wordt, als wij ons beginnen te beteren; dan eerst, als wij berouw hebben en leedwezen over onze zonde.

Hoe komen de menschen hier aan? Wie heeft hun dat zoo verteld?

Zoo is het immers niet. Gods genade gaat aan alles vooraf.

De meeste menschen meenen nog dat God ons dan eerst zal liefhebben, als wij ons gaan bekeeren, en als wij beginnen met Hem lief te hebben.

Hoe komen de menschen hier aan? Wie heeft hun dat zoo verteld?

Zoo is het immers niet. Gods liefde gaat aan alles vooraf. Hij heeft ons eerst liefgehad; van vóór de grondlegging der wereld. En Hij zal de laatste zijn om op te houden van liefhebben.

Eene wonderlijke wereld.

Wonderlijke wereld, waarin wij leven!
Daar is een zoeken naar waarheid geweest
bij al de geslachten, die elkander zijn opgevolgd, van

eeuw tot eeuw. En toen de Waarheid kwam, in den persoon van Christus, riepen de geslachten: „Kruis hem!

Wonderlijke wereld, waarin wij leven!

Daar is van geslacht tot geslacht gejaagd naar de opvoeding, de ontwikkeling van den mensch, om hem eindelijk meer de volmaaktheid nabij te brengen. En toen er een volmaakt mensch werkelijk geboren was en leefde, toen haastte zich het menschedom om dien mensch te doen verdwijnen van de aarde. De onvolmaakte aarde kon het aangezicht van den volmaakten mensch niet verdragen, en riep: „Weg met hem!”

Wonderlijke wereld, waarin wij leven!

Daar is een zoeken geweest naar genezing van alle krankheid, ja meer nog: een zoeken geweest naar de kunst der wereldverjonging, der wereldvernieuwing; en als in brandende koorts dorstte de oude wereld naar het geheim van deze kunst. En toen Hij kwam, die bleek dit geheim te kennen, zonder er een geheim van te maken; toen Hij kwam, die krachtiglijk bewees de wereld te kunnen vernieuwen, toen riep de aarde: „Wat hebben wij met u te doen?”

Wonderlijke wereld, waarin wij leven!

Een spotwoord was de eenige lof, die Hem gegund werd. Een doornenkroon was de eenige belooning, die Hij waardig gekeurd werd. Eene plaats aan het kruis was de eenige plaats, die voor Hem overschoot.

Een blik terug en vooruit.

Menigmaal komen wij in ons leven op punten, waar wij onwillekeurig een blik in het verleden, en een blik in de toekomst werpen.

Zoo doen wij vooral onwillekeurig op het doodsbed. Dat is daar, bij een terugblik, een zeer onvoldaan gevoel. En dat is daar, bij een blik in de toekomst, dikwijls een gevoel van angst.

Daar is Eén geweest, die op beide punten gerust kon zijn. Met den blik op Zijn verleden, Zijn afgelopen werk, kon Hij zeggen: „Het is volbracht!” En met den blik vooruit in de toekomst, kon Hij zeggen: „Vader! in Uwe handen beveel ik mijnen geest!”

Volgen, waar Hij ook heen gaat.

Hoe gaat het bij de keus van een beroep? Hoe doen onze jongens soms?

Naar zee, naar zee! zoo willen zij. En zij droomen van het genot, op die breede watervlakte op de vleugelen des winds heen te varen, vreemde landen te zien, en vreemde menschen met hunne zeden en gewoonten.

En het is wèl. Daar is ook veel bekoring in.

Maar als zij op schip den dagelijkschen arbeid moeten verrichten, allen dag denzelfden arbeid, den vervelenden

arbeid, onder de bevelen van hooger geplaatsten; als zij door golven en winden weggestormd worden over den oceaan, en dan koude en vorst en nat hebben door te staan, — dan heeft het menigeen berouwd, wien het varen maar half in het bloed zat; en de spijt kwam boven. En de lust ging over. Aan den wal zochten zij wat anders om hun brood van te hebben.

Onze zeevaderen zeiden het dan ook genoeg aan het jongere geslacht: „Die de zee wil hebben, moet de zee nemen, zooals zij is!”

De navolging van Christus, — men wete het, eer men begint, — is ook geen zoetvoerige vaart over altijd effen wateren. Die eenmaal besluit om te zeggen: „Heer! ik zal u volgen, waar gij ook heengaat!” zij er op voorbereid: hij zal storm hebben, tot zinkens toe!

Koningskinderen.

Als koningskinderen, die lang en ver weg zijn geweest, wandelen wij van uit het erf onzer ballingschap, door den vreemde, naar de stad onzer erfenis.

Onze weg is lang en moeilijk, door vele, vele landen, altijd verder.

En de bewoners des lands vragen ons: „Wie zijt gij, o pelgrims?” En ons antwoord is: „Koningskinderen!”

En de bewoners des lands vragen ons: „Waarheen is uwe reize, o pelgrims?” En ons antwoord is: „Naar ons koninkrijk!”

En de bewoners des lands spotten: „Gij, konings-

kinderen? maar uw kleed is armelijk, en uw schoeisel verteerd! Geeft bewijs, dat gij koningskinderen zijt!"

En wij, wij antwoorden niet verder, niet tegen den spot, maar wandelen steeds voort, door den vreemde.

Daar achter de bergen, daarginds, achter de eeuwige heuvelen, daar is het bewijs, in de stralende toekomst, als de Koning zal opstaan op Zijn troon, te midden Zijner engelen, en ons omhelzen zal, en zeggen: „Mijne kinderen!"

De ongestadige mensch.

Wat is de mensch, die ongestadig is in al zijne wegen? Een wind? Eene golf van de zee?

De wind is ongestadig; dan waait hij uit het noorden, dan uit het zuiden; maar die wind doet zijn nut.

De golven van de zee zijn ongestadig; dan zijn zij den hemel nabij, en dan den afgrond nabij; maar de golven doen haar nut.

Maar de onvaste mensch, die als de wind dan rechts en dan links heen zwenkt, die als de golven dan hoog opgewekt en dan diep verslagen is; — de onvaste mensch, wat is zijn nut, waarvoor is hij geschikt?

Werkeloosheid: ongelooft.

Het is heerlijk, om van onzen Christus te gelooven, dat Hij „alle macht in hemel en op aarde"

heeft, en om daarop dan ook volkomen te vertrouwen. Het is heerlijk, om van Hem dan ook te denken, dat Hij het alles in orde zal brengen op de wereld, zooals het zijn moet, en dat Hij het alles zal doen komen in Zijn koninkrijk, zooals het komen moet. Daar hapert iets aan het leven der gemeente, als dat geloof of dat vertrouwen voor een tijd sluimert of uitgebluscht is.

Maar sluit dat nu in, dat de Christen werkeloos mag blijven, en gerust lijdelijk mag toezien, dewijl immers de Heere het alles doen zal? En is dat te grooter geloof, naarmate men lijdelijker is, en op die wijze alles aan Hem overlaat?

Stel u een soldaat voor, die ging zeggen: „Onze veldheer is zoo groot,” en die daarbij zorgeloos op wacht stond.

Stel u een Petrus voor, niet visschende, maar liggende aan het strand van Galilea's meer, en tot wien de vraag kwam: „Waarom vischt gij niet, Petrus?” en die daarop antwoordde: „Och! als straks mijn Meester zegt: Steek af naar de diepte! dan vang ik zooveel, dat ik genoeg heb voor vele dagen!”

Neen, dat is niet heerlijk, om zóó te gelooven. Dat is geen geloof.

De beek Krith.

1 KON. 17:1—10.

En eenzaam dal, te midden van woest gebergte. Dat zijn daar aan weerskanten, steil en vol rotsspleten, de zijden van het gebergte van Efraïm. Be-

neden, diep in het dal, baant zich eene beek den doortocht over eene steenachtige bedding, tusschen groote steenblokken, die de natuur haar in den weg schijnt geworpen te hebben als om haar den doortocht te weigeren: de beek *Krith*.

Dáár om heen breiden zich de bosschen uit, donker en somber, tenzij de zon, hoog aan den hemel staande, loodrecht tusschen de bergwanden hare stralen kan neerzenden, en dat is slechts gedurende weinige uren. Dan immers, in de baan die zij beschrijft, trekt zij zich boogsgewijze achter den westelijken bergrug terug. En in de schaduwen liggen dan weer het enge dal, de beek en de bosschen.

Stil is het er, en eenzaam, Eenig wild gedierte breekt slechts bij tusschenpoozen met huilend geluid voor oogenblikken de stilte af. Hoog in de boomen op wiegelenden tak zitten de raven in droomerige rust, tot zij, krassend met schor geluid, opvliegen naar de rotpunt daarginder, en van daar weer verder, tot zij zich over de bergen verzamelen rondom de plek, waar het aas is. Tegen den avondtijd keeren zij weder, en zij zoeken hunne takken weer op.

Eenzaam oord! zoo stil, zoo woest, zoo ongerept, alsof sedert de schepping geen menschelijke voet nog dien grond had betreden, alsof sedert de schepping nog geen menschenhand het had ontwijd! Daar staat geen huis. Daar staat geen hut. Er woont geen mensch.

Doch zie, daar aan den oever der voortvlietende beek ligt een man; eene profetengestalte; de man in het haren kleed.

Hij ziet niet op naar den hemel, of de zon reeds boven de bergen verschenen is, dan of zij reeds ter kimme zich spoedt.

Hij ziet niet rond, of in de bosschen de schaduwen zich donkerder verzamelen en terugtrekken, als was daar de woning der schaduwen.

Hij hoort niet naar de verre geluiden der wilde dieren; ook het ravengekras bereikt zijn oor niet.

In zichzelf gekeerd, verzonken in gedachten, neerliggende aan den oever der beek, staart hij voor zich heen. Ziet hij zelfs wel, dat de wateren zich heenspoeden langs zijn voet, de heldere wateren, tusschen steen en rots, hem voorbij, hem voorbij, al verder, den grooten Jordaanstroom te gemoet?

Wat maakt gij hier, Elia?

Hier is Elia *alleen*, met zijn God!

Wie heeft niet wel eens zoo alleen gezeten, in een dergelijk dal, van bergen ingesloten; of in een vriendelijk landschap tusschen de bloemen bij het mos; of op het groene gras in de schaduw der linden; of aan de duinen bij het stille strand onzer zeeën? Wie heeft niet wel eens zoo alleen gezeten; hetzij in de stille binnenkamer, als het dagwerk gedaan was, en de laatste ure vóór den nacht in stille gedachten werd doorgebracht bij den opengeslagen Bijbel op tafel; hetzij in het droeve ziekenvertrek, waar ook soms elke klank versterft, en alleen het zwijgen, alsof het ook een klank was, wordt gehoord?

Hoe dan ook, in zulke oogenblikken, elke omgeving voor onze gewaarwording als wegvalt! Hoe dan onze gedachten, ver buiten deze omgeving uit, eene vlucht nemen naar ginds, en naar ginds, ook wel eens naar boven! Beelden uit het verleden rijzen dan voor ons op. En zij staan weder vóór ons, de menschen, die gestorven zijn, alsof zij nog leefden. Wij spreken dan weer met

de echtgenoot, die wij verloren. Wij drukken dan weer de hand van den vriend, die ons ontnomen werd. Wij klemmen dan weer in de armen het kind, ons ontruikt. Wij zien dan weer in het oog van den geliefde, dien wij begeerden, maar nimmer mochten bezitten. O wreede dood!

Uren der eenzaamheid! Wie heeft ze niet gekend in zijn leven! Machtige uren, zooals Elia ze beleefde! De voortvlietende beek herinnerde ons aan het voorbijgaan onzer vreugde; het afvallend gebladerte aan het verwelken onzer gedroomde bloemen; een langs den rotswand afbrokkelende, neerstortende steen aan de wet des verderfs, die zelfs over de bergen heerscht; en het tikken van het uurwerk aan den wand van het stille ziekenvertrek was als kwam het ver, ver uit eene andere wereld, van den slinger der eeuwigheid.

Machtige uren, waarin de menschelijke ziel hare eeuwigheid bewust wordt; waarin zij gevoelt het wegzinken aller dingen, die ons omringen, vrienden en magen, huis en erve, eer en goud; en waarin de mensch als alleen wordt gesteld, zwevende in de lucht, in het heelal, verder en verder naar het groote onbekende, of naar het groote bekende oord!

God zendt ze u; dat weet gij toch? Hij wil het, dat gij eens, van alle aanwezigheid der menschen bevrijd, met uzelfven alleen zijt. God zendt ze u, die uren van diepe gedachten, bange duisternis, vreeselijke smarten; die uren, waarin harten worden gebroken en zielen verbrijzeld. Maar Hij zendt ze niet anders, dan opdat gij na bangen strijd weer zult opstaan, als herboren, verjongd, sterk en stout, bekwaam tot een nieuw leven, tot eene overwinning! Zooals Elia, die tot de eenzaamheid ging aan de beek Krith als een gebroken man, als een vluch-

teling, maar die uit de eenzaamheid weer uitkwam als een held, naar Zarfath, naar Karmel, naar den profetenslag!

Gelukkig de mensch, wiens uren der eenzaamheid uren zijn der gemeenzaamheid met God.

Tweederlei leven.

„**I**NDIEN *wij alleenlijk in dit leven zijn hopende, zoo zijn wij de ellendigste van alle menschen.*”

Maar daar is nog een ander leven, waarop wij zijn hopende. Die zestig, zeventig jaren, die wij hier leven, zijn maar een snel voorbijgaand oogenblik. En dan komt die lange, lange eeuwigheid, waar wij op rekenen, en waar de kinderen der wereld niet op rekenen.

Wij weten, dat daar tweederlei leven is, aan gene zijde des grafs, in de nieuwe wereld der geesten.

In die andere wereld is er een middelpunt, als het middelpunt des lichts, de troon van God. Glansrijk, schitterend, heerlijk schoon is dat licht, dat van den troon uitgaat, en zijne stralen schiet naar alle zijden. In die stralen rondom den troon, tot op grooten afstand, baden zich de engelen; en op hunne zilverwitte vleugelen schittert de weerschijs van dat licht. Het straalt op hunne aangezichten; het straalt door hun wezen. En in die stralen rondom den troon, tot op grooten afstand, baden zich ook de heilige geesten der gestorvenen, de zielen der reinen, der geloovigen in Christus. Dat licht schittert ook op hunne aangezichten, straalt af ook op hunne witte kleederen der gerechtigheid. Gelijk de zon in het midden van den

hemel, alzoo zetelt God, der zonnen Zon, in het midden Zijns koninkrijks, en Zijne vroolijke glansen zijn over al de zaligen, van sfeer tot sfeer.

Hoe verheugen zij zich in dat licht! Hoe weerklinken uit hunne duizende monden de eeuwige lofzangen in hemelsch accoord! Hoe buigen zij zich in onuitsprekelijke zaligheid voor God en het Lam, dat geslacht is! Hoe werpen zij hunne kronen neder aan de voeten van Hem, die alleen de hemelkroon draagt!

O! hoe heerlijk is dat oord der zaligen, die woonplaats dergenen, die Christus hebben liefgehad! Hoe heerlijk is het te wezen bij den troon van God, in en bij het middelpunt des lichts!

Maar daar in die andere wereld, aan gene zijde des grafs, is er ook eene plaats, ver van dat middelpunt, waar Gods licht niet doordringt. Ver, ver van den troon van God, op oneindigen afstand, is die plaats, waar God niet wil, dat het schijnsel van Zijn licht zijne stralen zendt. Daar is het duister. Gelijk als aan het zeestrand, wanneer men bij nacht uitzielt over de groote, groote zee, en men aan den gezichtseinder niets dan donkeren nevel onderkennen kan, donkeren nevel, waar het oog niet in dringen kan, — alzoo is van verre de plaats der veroordeelden. Gelijk als wanneer men van een hoog rotspunt langs de steile wanden in de diepte ziet, in den afgrond, welke zoo diep is, dat de bodem aan het gezicht onttrokken is door de duisternis, die er heerscht daar beneden, terwijl wonderbaar vreemde geluiden van onder opstijgen en het oor bereiken, — alzoo is de aanblik op die plaats der veroordeelden. Daar is het nacht.

En de geesten wentelen zich daar om in eeuwige

donkerheid. Daar is geen licht, dan dat van onheilige blikken straalt. Daar stijgen de jammerkreten op van te laat en pijnigend berouw. Daar worden uit den afgrond gehoord de tonen van haat en woedenden toorn, en van afgrijselijke zelfvervloeking. Daar stijgen de geluiden op als van zuchten uit angstigen boezem, en als van tandenknersende woestheid. Daar heerscht de namelooze, eeuwige smart.

O! hoe ontzettend is dat oord der gedoemden! Hoe ontzettend, te wezen bij den gebonden Satan in duisternis, ook gebonden te wezen alsdan, ver, ver van den lichten stralenden troon van God!

„Indien wij alleenlijk in dit leven zijn hopende, zoo zijn wij de ellendigste van alle menschen.”

Maar daar is nog een ander leven, waarop wij zijn hopende; tweederlei leven, waar wij mede rekenen, en waarmede de kinderen der wereld niet rekenen. De Christen wil wel hier de ellendigste van alle menschen wezen, als maar dat doel bereikt wordt: het wonen in het licht bij Gods troon!

De bron.

Zij hebben mij gevraagd, hoe ik altijd kon vroolijk zijn, en of er dan niets was op mijn weg, zooals op de wegen van een ander, dat neerdruckte, en somber maakte, en vreeselijk diep verslagen?

En ik heb geantwoord, aan degenen die het verstaan konden: „Wanneer gij vast, toont geen droevig gezicht;

als gij vast, zalft uw hoofd, en wascht uw aangezicht, opdat het door de menschen niet gezien worde, als gij vast, maar van uwen Vader, die in het verborgen is." En ik heb gezegd, dat ieder ander reeds een zwaar genoeg kruis zelf heeft; en dat die sterk is, de anderen niet met het gewicht van zijn kruis nog daarenboven moet verzwaren.

En toch kan ik het mij begrijpen, dat het vreemd moet schijnen, hoe wij altoos kunnen vroolijk zijn; immers, als men het geheim van een blij leven niet kent.

Kent gij het geheim niet van de bron? Weet gij het, waarom de voortdurende straal waters niet stelpt, die daar vloeit uit de rots? Altijd door, altijd door, gaat dat voort, klaterend, stralend, vroolijk mild. Laat de zon maar stralen aan wolklooze lucht, weken en maanden aaneen, bij het waaien van den oostenwind. Laten de beken, tusschen steeds lagere oevers, hare wateren inkrimpen, en straks geheel teleurstelling bieden aan de hinde, die van de heuvelen geloopt is, begeerig naar drinken. Die bron vloeit voort, verkwistend met haar schat, uitdeelend zonder maat. Ja straks, als nergens meer water is, op de velden en in de dalen, dan zal zij, alsof het wonder ware! hare gave vermeerderen, en zwellen, zonder regen, zonder wolken boven zich, terwijl de vrouwen komen met hare kannen, en niet weten, hoe dit wonder komt. „Waarom zwelt gij, terwijl wij verdrogen?" zoo klagen de beken. „Dat is," zoo klatert met lachen de bron, „dat is, omdat het op mijne bergen, zeer verre, op mijne bergen, van waar ik kom, wel mild heeft geregend!"

Het geheim van een blij leven is geen ander. „Gij Heere! zijt mijn regen op zeer verre bergen; en dat de menschen niet weten, hoe de bron van mijne blijdschap

niet ophoudt van vloeien, het is, Heere! omdat zij niet zien, hoe uwe wateren mij toestroomen, onzichtbaar, langs verborgene aderen!"

Martelaars.

Zoo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis dagelijks op, en volg Mij."

In den ouden tijd, onder de Romeinsche keizers, en later onder de vervolgingen der Roomschen, moest dit woord wel aldus verstaan worden: zoo wie achter Mij wil komen, die zij een martelaar. En daar waren toen vele martelaars, helden en heldinnen, die de draagwijdte van dat woord verstonden.

Maar ook nu, zonder de vervolgingen, zijn zij er niet even goed, die helden- en heldinnen-martelaars?

Die huisvader, die zwoegend om brood voor vrouw en kinderen, in zijne bekommring niet mort, maar geloof ten vertrouwt op dien God, die Zijn tijd der verlossing kent, — is een martelaar, die zijn kruis achter Jezus aandraagt.

De kranke, die op haar lang, lang ziekbed, hoe gefolterd en gepijnigd ook, onderworpen, lijdzaam en stil, niet bidt om één uur van verkorting van het lijden, even erg als het lijden van foltertangen en gloeiende roosters, maar die den arbeid Gods aan hare ziel laat uitwerken, — is eene martelares, die haar kruis achter Jezus aandraagt.

Die jongeling, die de krachten des lichaams en der wereld overwint, en, om in de taal van Paulus te spreken, zichzelf met vuisten slaat, om niet verderfelijk bevon-

den te worden, en die alzoo zich overgeeft in de zeldzame zelfverloochening om Christus' wil, — is een martelaar, die zijn kruis achter Jezus aandraagt.

Die man, of die vrouw, of dat kind, die het toelaat, dat de oude mensch in hem gedood wordt, onder de pijnen en smarten der bekeerende daden Gods, en die, hoe beknelde en gevangen, het toelaat, dat zijn oude mensch voor de wilde dieren geworpen wordt, — is een martelaar, die het kruis achter Jezus aandraagt.

O! hoe velen zijn de helden en heldinnen, de ongekenden en de ongezien en in de Christelijke gemeente, die aldus de martelaars van ouden tijd nabij streven in den weg des kruises, en die hun nabij zullen streven in den weg der verheerlijking!

Houdt moed, houdt moed, gij martelaars zonder roem! Wij zijn niet ver meer van de gerichtsplaats. Houdt het uit, nog eenige oogenblikken. Wij zijn niet ver meer van den akker des doods. Daar ontvalt ons de oude mensch, en met den ouden mensch — het kruis!

En tot den nieuwen mensch spreekt dan de Heere, die op den troon zit: „Zoo wie achter Mij gekomen is, en zichzelf verloochend heeft, die neme zijne kroon en zijn koninkrijk, en heersche met Mij!”

De weenende Petrus.

Daar buiten op de straat, voor des hooge priesters woning, daar buiten op de donkere straat, daar staat Simon.

Simon! waarom slaat gij met de hand tegen het voor-

hoofd? Simon! waarom graaft gij met de hand in den boezem, alsof gij met uwe sterke vingers daar het bonzend hart ineen wilt wringen? Waarom scheurt gij uwe kleederen?

Zie, hij wankelt verder; hij weet niet welke straat in; wat gaat het hem aan, welke zijde de stad in, of welke zijde de stad uit! Wat gaat het hem aan, of de late wandelaar stilstaat, en omziet, verwonderd over dat vreemde doen! Waarom keert hij weer terug, langs de donkere straten, alweer en telkens naar diezelfde plek voor des hoogepriesters huis?

Simon! waarom werpt gij u neder daar voor de poort, en grijpt gij met de handen in de aarde, om zand en stof op uw hoofd uit te schudden?

„Wee! ik heb mijn Heer verloochend!”

Petrus, de sterke man, weent.

En het stof, dat hij zich op het hoofd werpt, is gedrenkt met de tranen, die niet ophouden te vlieten.

„Wee! ik heb gezegd, dat ik Hem niet kende! En ik heb Hem gekend, als een die mij liefhad, zooals geen ander mij heeft liefgehad. Hij heeft altijd woorden des levens tot mij gesproken. En Hij heeft mij geroepen, daar van de zee, tot eene blijdschap, zooals ik niet kende. Hij heeft mijne moeder genezen, toen zij stervende lag. Hij heeft mij uit de wateren opgehaald, toen ik wandelde op de zee, en daalde naar de diepte. Hij is niet uitgegaan van mij, toen ik uitriep: Ga uit van mij, want ik ben een zondig mensch! Maar Hij is bij mij gebleven, en heeft mij waardig geacht Zijn discipel te wezen. En Hij heeft mij altijd gedragen, geduldig met al mijne gebreken. Wee! ik heb mijn Heer verloochend!”

„O! dat de grond zich opende voor mijne voeten! Dat de aarde mij verzwolg! Daarbeneden in de diepte, onder de schaduwen van het doodenrijk, ware ruste voor mij! Komt, huizen en tempel! valt over mij heen, en bedekt mij voor de gestalte van mijn Heer! Komt, heuvelen en bergen! valt over mij heen, en begraaft mij, dat ik niet zie het gelaat van dien Jezus! O! dat ik nimmer geboren ware geweest; of dat ik gestorven ware, eer ik het licht aanschouwde; of dat ik vergaan ware op het meer, zooals mijne makkers, die van den storm gegrepen zijn! Wee! ik heb mijn Heer verloochend!”

„Waarmede zult Gij mij straffen, Heere? Mijne ziel is zoo bang. O! kondet Gij mij maar straffen, Heere! Maar ik weet, dat is Uw hart niet! Gij vergeeft liever zeventig maal zevenmaal. En dat juist kan ik nu niet dragen. O! kondet Gij mij maar straffen! Dat ware verlichting en beter te dragen dan uwe zachtstralende vergevende oogen, die mij aanzagen! Want eene straf zou mij verpletteren, vernietigen, dat ik niet meer was. Maar Uwe genade doorboort mij, en laat mij levend! Ja, dood mij, o zend mij nederwaarts naar het doodenrijk! Laat mijne schim overgaan naar het Gehenna, waar buitenste duisternis is! Tenzij, tenzij er nog wederoprichting mogelijk zij van deze zonde, en tenzij ik weer met blijdschap gelooven kan, dat het waar is, dat Uwe liefde meer is dan mijn kwaad! Wee! wee! ik heb mijn Heer verloochend!”

Berouwvoller heeft nimmer eene Magdalena gelegen, met het kind van hare schande in den arm, voor de poort of voor het altaar van eene heilige kerk, dan deze forsche visscher voor de poort van des hoogepriesters huis, in den donkeren nacht.

Straks is Petrus heengegaan. Misschien weggejaagd door een lansknecht, of opgeschrikt door een groot rumoer daarbinnen, dat hem verkondigde, dat het oordeel gevallen was over Jezus, en dat men Hem ging wegleiden om gekruisigd te worden.

Straks is Petrus opgestaan, heengegaan. Maar den weg der behoudenis op, den weg der bekeering, en zelfs nog der eere in het koninkrijk Gods.

Eénig verlangen.

Jacob is heengereisd naar Egypte. Hij ging er heen, — waarom? Niet om den Nijl te zien, of om de pyramiden te zien, of om de zuilenrijen der tempels te zien, of de paleizen of de schatten des konings. Neen, hij ging er zijn zoon Jozef zien, den zoon zijner huisvrouw Rachel.

Ik geloof, dat als wij ook eenmaal zijn afgereisd en in den hemel gekomen zijn, wij misschien voor een oogenblik zullen getroffen zijn door de pracht van des Konings paleis, — maar dat wij met de oogen weldra iets anders, iemand anders zullen zoeken: Jezus!

Zullen wij zien naar de poorten van de Godsstad, die van paarden zijn? Ja; maar wij zullen zeggen: „Waar is de Koning?”

Zullen wij zien naar den hof, dat hemelsch Eden met de boomen des levens? Ja; maar wij zullen zeggen: „Waar is de Koning?”

Zullen wij zien, naar den kristallen stroom, aan welks

grazige oevers de kinderen der verlost en weiden? Ja; maar wij zullen zeggen: „Waar is de Koning?”

Zullen wij zien naar de gouden straten, waar de Cherubim en de Seraphim ons tegenkomen en begroeten? Ja; maar wij zullen zeggen: „Houdt mij niet op, gij engelen! O brengt mij, gij hemelingen! naar den Koning, den Koning! Zegt mij, waar is Hij?”

Wij zullen het alles voor een oogenblik vergeten, om dien Eéne, dien onze ziele zoekt.

Totdat wij Hem zullen zien, zien, hoe Hij van den troon opstaat, om ons te naderen — en die ontmoeting zal plaats hebben, waarvan Jozefs en Jacobs ontmoeting slechts in de verte eene zwakke afschaduwing is geweest. Eene omhelzing; een kus; een weenen aan zijn hals; een weenen van onze zijde over zooveel genade, over zooveel genade.

De Landman.

MIJN *Vader is de Landman.*”

Welk een troost is het om te weten, dat er in elk geloofsleven eene opvoedende, opleidende genade Gods werkzaam is, die zorgend de plant verpleegt; die de zonnestralen koesterend er op schijnen laat, maar ook die stralen weer inhoudt bij tijden; die den regen zendt, maar die ook den regen doet ophouden; die de takken afbreekt, maar andere gebroken takken weer aanbindt; die bij den morgen en bij den avond komt zien, of de wasdom der plant gelukkig voortgaat!

Hemelsche Landman! Uw vriendelijk oog is de zon, die ons koestert. Uw adem des monds, Uw woord, is de regen die ons verfrist. En de aanraking van Uwe hand is de wondervolle toevoeging van kracht, waardoor wij groeien en vrucht dragen! Wees nimmer verre van ons! Doorwandelen Uwen hof, de planting Uwer heerlijkheid! En zij in den dag des oogstes, den schoonen herfstdag onzes levens, het aanzien onzer vrucht de verheuging van Uw aanschijn, Heere!

In de kerk een Christen, overal een Christen.

Wat zou u dinken van een man, die des zondags zijne lippen plooit tot een gebed en tot een lied in 's Heeren tempel, en die de geheele week geen woord over de lippen laat komen, dat den godsdienst betreft? Als eene geheele week lang, onder duizend gesprekken door, nooit iets uit den mond komt over God, over Christus, over den Bijbel, over een eeuwig leven, — wat zult gij van zulk een man zeggen?

Als een koopman zijn hart vol heeft van zijne zaken, dan zal hij er over spreken natuurlijk. Als eene moeder haar hart vol heeft van de ziekte van haar kind, dan zal zij er over spreken natuurlijk. Als een jongen zijn hart vol heeft van roeien, en zwemmen, en rijden, dan zal hij er over spreken natuurlijk.

Maar als nu een Christen in zijne gesprekken nooit of zelden de dingen aanroert, die juist zijn Christus betreffen, dan zal ik zeggen: „dat er iets aan zijn geestelijk leven

hapert, dat er iets stuk is daarbinnen." Uit zijne gesprekken zal ik hem oordeelen, en ik zal zeggen: „Verander u toch met Gods genade; want dat de Christus geen plaats heeft in uwe dagelijksche gesprekken, dat is, omdat de Christus nog geen plaats heeft in uw hart.”

Hoe sterft de oude mensch?

Eens was er een tijd, dat de Christenen, meer dan tegenwoordig, het ondervonden, dat de levensweg een kruisweg is. In den tijd van het opkomend Protestantisme, en nog vroeger, in den tijd van het opkomend Christendom, was het alzo. Toen was Christen zijn en martelaar zijn veelal hetzelfde. Brandstapel, schavot, kruisiging, pijniging, dierencircus, verlies van eer en goed en leven, — dat alles teekende zich als eene schrikwekkende zekerheid voor het oog van een iegelijk, die zich aan het Evangelie overgaf en toewijdde. En zwakke vrouwen, kleine kinderen, wankelende grijsaards, zij wisten, dat met den overgang tot het nieuwe geloof, voor hen geen uitzondering gemaakt werd. En evenwel, hoe somber, in de ure van overgang en belijdenis, die toekomst zich ook voor hen afteekende; hoe vreeselijk ook, en hoe nabij die dag van het martelaarschap hun ook reeds toescheen, — zij weifelden niet; zij gingen met vasten gang en beslist gemoed dien dag te gemoet, hij mocht komen, wanneer hij wilde, hij mocht komen in welken vorm ook.

Dat vreeselijke lot heeft God voor het tegenwoordige van Zijne kerk afgenomen. De brandstapels hebben uit-

gerookt. Een schavot wordt niet meer opgericht voor andersdenkenden. De wilde dieren zijn nu niet anders dan tot vermaak in onze natuurkundige verzamelingen voor eenige stuivers te kijk. En de martelwerktuigen liggen te roesten in onze musea, als oudheden bewaard, waar wij ze soms gaan bezichtigen in het zelfverheffende gevoel onze vaders ver vooruit te zijn in beschaving en humaniteit.

Is daarmee dan nu voorgoed het woord van Christus te niet gedaan: „Zoo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis dagelijks op en volg Mij?” Is er dus niets meer aan van dien eisch? En heeft dat woord zijne beteekenis voor onzen tijd verloren? En luidt de eisch des Christendoms voor het tegenwoordige ongeveer alzoo: „Zoo iemand achter Christus wil komen, hij vreeze niet, want niemand hangt meer aan een kruis, en de martelingen zijn lang voorbij; zoo iemand achter Hem wil komen, hij kome, en hij zal dagen des vredes en des gemakks en der ruste hebben aan zoete wateren?”

Hoe weinig kent men het Christendom, als men dit meent! Nog altijd sterft de oude mensch niet anders dan aan een kruis, of op een schavot, of op een brandstapel.

Het snoeien van den wijnstok.

k heb de sappen uit de gesneden wonden wel zien uitdruppelen, alsof het tranen waren, die de rank stortte onder de pijn der insnijding, wanneer de wijngaardenier bezig was.

Verontrust u niet, mijn broeder, onder de smarten uwer ziel, die gij lijdt onder het mes uws Heeren! Het is beter maar één oog hebbende, in het koninkrijk Gods in te gaan, dan twee oogen hebbende in het helsche vuur geworpen te worden; het is beter kreupel en verminkt het leven in te gaan, dan twee voeten en twee handen hebbende geworpen te worden in de hel, in het onuitblusschelijk vuur der knetterende doode ranken.

Verontrust u niet onder de smarten uwer ziel, onder de snijdende smarten, die de Hovenier u aandoet; — al wie vrucht draagt, dien reinigt Hij, opdat hij meer vrucht drage. Hoe meer een mensch begeert, dat de lange ranken maar aan hem gelaten worden, des te meer wordt hij tot bladeren, en wellicht nog tot bloesems; maar tot vrucht wordt hij niet.

Daarom, laat de landman snoeien, snoeien, zoo dat de rank vrucht drage, opdat de dag niet kome, dat geen snoeien meer baat, en de landman wrevelig den ganschen tak afsnijdt!

De voorspoedige mensch de vroomste!

Wanneer, dunkt u, moet de godsdienst het hoogste woord hebben?

Straks, als de bezoeken en de tegenspoeden komen? Straks, als de armoede nadert? Straks als de geneesheer de sponde nadert? Als de gordijnen voor de vensters worden nedergelaten? Als eene doodkist wordt gesloten, en als een lijkwagen voor de deur rijdt, en de grafbidder zijn werk doet?

Vele menschen denken wel zoo. De godsdienst is eene zaak van zieken en bedroefden.

Neen, zeg ik u, hij is eene zaak van den gezonden mensch, van den voorspoedigen mensch.

Als gij uwe kinderen vroolijk rondom uwe tafel ziet zitten, zingt dan een psalm! Als gij eene bruiloft houdt, opent dan uw Bijbel, en spreekt den Naam des Heeren uit! Als uwe zaken bloeien, knielt dan voor uw lessenaar, en zegent den Heere! Als uw heele leven rondom u heen lacht, o! vergeet dan den Heere niet! De voorspoedige mensch moet de vroomste wezen!

Zending.

Het is een heerlijk werk, dat werk der Christelijke zending, dat zichzelf naar buiten uitwerken van het leven der Christelijke gemeente.

Evenals eene bron hare wateren uitwelt en voortstuwt, en het niet laten kan, zoo is, God lof! de gemeente begonnen met een stroom van zich te doen uitvloeien, ginds heen, naar de woestijnen der heidenen.

Evenals eene zon stralen van zich uitschiet, en het niet laten kan, zoo is, God lof! de gemeente begonnen licht van zich te doen voortstralen, ginds heen, naar de duisternissen van de volken, die in schaduwen des doods zijn gezeten.

Evenals de vloed van de zee, volgens eene vaste wet, de zee zelve opbeurt tot hooger dan gewonen waterstand; en evenals die vloed, eigenlijk eene opgerezen zee, strand

na strand bezoekt in zijne wandeling langs de werelddeelen, evenzoo bezoekt nu de vloed van het Christelijk leven strand na strand tot aan de verste kusten.

Het is een heerlijk werk, dat werk der Christelijke zending. Wee! waar dat zichzelf naar buiten uitwerken der Christelijke gemeente niet plaats heeft! Daar is de bron verdroogd. Daar is de zon uitgedoofd. Daar is de zee eene doode zee!

Logos spermatikos.

Wij zenden uit de poorten van onze Christelijke veste onze dappere helden uit, de donkere heidenwereld in, en wij hooren van hun strijden, van hunne heldhaftige daden, en van hunne zegepralen; wij hooren van land op land, dat zij toevoegen aan ons geestelijk koninkrijk. Maar nog veel verder dan waar zij hun voet hebben kunnen zetten, nog veel verder dan waar zij hebben kunnen binnendringen, is reeds een Sterkere hun vóór, de Heilige Geest, die van zeer verre de volken tot ons doet roepen: „Komt over, en helpt ons!” En de zendelingen, waar zij ook komen, merken, dat Hij er reeds is geweest, en weer verder is.

Godsdienst in zaken.

Sommige menschen zeggen: „Wat hebben mijne zaken met den godsdienst te maken? Als ik op

kantoor zit, heb ik te schrijven, te rekenen, op te tellen, af te trekken, en zoek ik winst te maken, zooveel ik kan; de godsdienst behoort op mijn kantoor niet t'huis; daar is de kerk goed voor."

Deze menschen hebben ongelijk.

Men begripe mij; ik wil niet hebben, dat men zijn kantoor inrichte tot een bidstondlokaal; ik wil niet, dat men de koopmansboeken wegruime, om op den lessenaar de psalmboeken in folio er voor in de plaats te leggen; en ik wil niet, dat de kantoorknecht bij de deur ga fungeeren als een kostertjen. Ik begeer niet, bij eenigen tak van arbeid, dat de arbeid nagelaten worde, om er de eene of andere godsdienstige plichtpleging voor in de plaats te stellen. Dat ieder in zijn eigen vak zijn plicht in acht neme, getrouw vervulle. Wie twaalf uren te werken heeft, werke die twaalf uren. Wie naaister is, naaie; wie smid is, smede; wie onderwijzer is, onderwijze; wie een huishouden heeft, houde huis. Zes dagen zult gij arbeiden, en al uw werk doen.

Maar het is zulk een verschil, of men als een Christen zijn werk doet of als een heiden. Men kan werken als eene soliede firma, of als eene zwendelfirma. De godsdienst, die des zondags met de lippen beleden wordt, legt plichten op van eerlijkheid, getrouwheid, nauwkeurigheid en ijver, welke juist op de werkdagen practisch kunnen worden ten toon gespreid, op de beurs zoo goed als in de keuken, in het huishouden zoo goed als op de werkplaats. En God gave, dat de wereldlingen het juist dáár meer konden zien, wat voor een mensch de Christen is.

De godsdienst van zondag legt bovendien plichten op van liefde en barmhartigheid. Welnu, dat het op de werkdagen onder den arbeid te zien zij, dat de liefde

uitgeoefend wordt. Gelukkig, dat menig kantoor eene kamer van barmhartigheid is, waar de patroon, tusschen zijne boeken in, niet vergeet zijne philanthropische orders te geven.

Neen, al behoeft de werkplaats niet ingericht te worden als bidstondlokaal, moet daarom het gebed zelf geweerd worden uit de werkplaats?

Sluit den godsdienst niet buiten uwe zaken. Het zal uwe zaken er niet te slechter om gaan, dat gij ze drijft als een Christen.

Ontwakend lenteleven.

Evenals in de lente de winter, als hij afreist, niet op eenmaal al zijn hagel en sneeuw met zich medeneemt, maar deze, als achterblijvende troepen, nog plundering genoeg laat plegen op de velden van den landman; evenals in de lente het nieuwe leven moeite doet om zijne vleugelen te ontplooien, hier eene schuchtere bloem, en daar een knop zich losworstelt uit de windselen; hier eene zoele zonnestraal de bloemen, die slapen in woud en weiland, wakker roept, en ginds de eerste lentevogels hunne liederen gaan schallen, bedeesd voor de weerkeerende sneeuw en noordenwinden; totdat de stroom van het nieuwe leven volkomen zich meedeelt aan bosschen en beemden, en er geen houden meer aan is, en overal het forsche jonge groen de nieuwe liederen zingt voor den Schepper en Zijne overwinnende lente; — alzoo ontplooien

ook in des Christens ziele slechts langzaam en worstelend tegen de oude bindselen, onder den warmen gloed van het nieuwe geloof en van de nieuwe liefde, de knoppen en bloesems van alle deugden des lichts; en slechts langzamerhand worden daar de snaren der harp gespannen, en aangeroerd tot een lofzang; maar machtiger, en steeds machtiger wordt ook hier het nieuwe leven onder de lenteschepping der genade, totdat elke gedachte en elke polsslag een loflied is geworden op die eeuwige Zon der gerechtigheid, die daar alles heeft nieuw gemaakt.

Wat is zwak en wat is sterk?

Wat is zwak, en wat is sterk?

Is *zij* zwak, de jonge teringlijderes, die aan haar venster naar den zuidenwind uitziat, den zuidenwind, die niet waaien wil, en die niet komen zal, eer *zij* weg is en ver heen? En is *hij* sterk, die krachtige man, die nooit ziek is, en die iets voorneemt, en hij volbrengt het, en die daar heengaat tusschen de andere menschenkinderen, van de schouderen opwaarts hooger dan *zij*?

Wat is zwak, en wat is sterk? Straks komt voor beiden de allersterkste: ons aller laatste vijand. Sluit uwe deur voor hem, en doe de grendelen er voor. Zie, daar staat hij toch in uwe binnenkamer. Roep uit: „Ga weg, ga weg, gij dood!” Zie, hij grijnslacht; en terwijl hij u spaart, neemt hij mede uw dierbaarste, zonder het offer te willen aannemen van uw eigen lichaam, dat gij

biedt, terwijl gij uitroept: „Mijn zoon, ware ik in uwe plaats gestorven, mijn zoon!”

En toch — hij zelf is ook zwak, de dood. Als hij buiten komt met zijn offer, staat Christus reeds voor hem, en bevend voor den allersterkste, geeft hij Hem den doode over en vlucht hij naar zijne eigene duistere plaats, terwijl de doode in Christus' armen geen doode meer is.

Dwaze zelfverloochening en wijze zelfzucht.

Dat een man, die rijk is, en die allen dag vroolijk en prachtig leeft aan weelderige maaltijden en in zeer fijn lijnwaad en purper, dat zulk een man eens een monnik in de woestijn bezoeke, een monnik, die dat alles vrijwillig heeft opgegeven, wat de rijke man nog vasthoudt, die zich voedt met oud brood, die zich laaft met water uit het houten vat, en wiens geheele kleeding is een kemelsharen mantel. Laat deze twee mannen een uur samen zijn. En ik verzeker u, dat de rijke man den monnik eerst minachten zal als een dwaas; maar dat hij daarna zal heengaan met de gedachte, die hij niet van zich afzetten kan: „Deze man is toch grooter dan ik!”

De zelfverloochening is zoo groot, dat waar zij zelfs onnoodig geoeffend is, zooals bij den monnik, zij in haar meest dwazen vorm nog oneindig grooter is dan de zelfzucht in haar verstandigsten vorm. Met andere woorden: beter dwaas in de zelfverloochening dan verstandig in de zelfzucht.

De laatste stap van verachtering.

Stel u een Christen voor, die verachttert in de genade. Demas bijvoorbeeld krijgt de tegenwoordige wereld weer lief. Dat gaat niet in eens, maar traps-gewijze.

Daar is eerst nog eene worsteling gaande geweest, voor hij de tegenwoordige wereld weer voorgoed heeft lief gekregen. Daar is eene trekking geweest tot de wereld, maar ook tot God. Hij heeft eerst nog dapper tegengestreden, en is toen moede geworden. Zijne conscientie heeft gedurig gesproken, maar de stem des verleiders heeft ook gesproken. En onder dat alles door heeft Demas ook nog gebeden. Maar het gebed is hem moeilijker en moeilijker gevallen. O! wat kan het bidden moeilijk vallen! En toen heeft hij op het laatst den strijd opgegeven. Hij geeft zich over. Als een ten doode gewonde ligt hij neder. Demas is verloren. Arme Demas!

Als een Christen verachttert in de genade, — wanneer begint dan het laatste stadium in die verachtering? Ik houd mij overtuigd, dat het laatste stadium in dien strijd begint, *wanneer het gebed ophoudt*. Zoolang de tegen de wateren worstelende man nog het hoofd boven houdt, en *roept*, roept om hulp, is hij nog niet verloren. Maar als het hoofd onderduikt, en geen roep meer van onder de wateren opstijgt, al is die mensch nog levend, — dan is **hij** verloren.

Wee dien man, die niet meer bidt, of niet meer bid-

den kan! Hij is ver heen in het verderf. En op het hellend vlak ter verdoemenis is hij reeds verder dan ter halverwegen!

Grafwaarts.

Somtijds gaan onder ons de menschen, die in rouw verkeerren, naar het kerkhof, om er het graf hunner dooden te bezoeken. Op een stillen morgen; gansch eenzaam; van weinigen vergezeld.

Hoe stil is het hier, op den godsakker. Niemand, om de stille overpeinzingen te storen. De bloemen spruiten reeds tusschen het gras uit. Aan de takken is al wat jong groen. Een enkele vogel kweelt eentonig zijn lied.

Dit pad langs. Die groote steenen voorbij. Een eind verder nog dan dat groote kruis en die gebroken kolom. Daar, daar dicht bij dien treurwilg, is de lage heuvel, de zeer lage heuvel, waar gij bij gaat stilstaan, door niemand in de nabijheid nieuwsgierig gadegeslagen. En het is met zekeren eerbied, dat gij u bukt, om er uwe weinige bloemen neder te leggen, bloemen met tranen bedrupt.

Het hart wordt weer vol, te vol. Alles van vroeger rijst weer in dat oogenblik voor uwe verbeelding op: zoo veel liefs en zoo veel leeds. En gij bidt, gij bidt. Gij weet zelf niet hoe lang!

Straks keert gij weerom, de drukke straten weer in van de woelige stad; tusschen al de menschen door naar uw dagelijksch werk. Maar gij zijt weerom gekeerd met

vertroostingen! Daar bij de graven is u uw Heiland ontmoet, en heeft Hij eene taal der vertroostingen u toegesproken: „Waarom weent gij?” En toen gij het Hem geklaagd hadt, heeft Hij u geantwoord: „Ik ben de opstanding en het leven! Die in Mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven.”

Zoo grafwaarts te gaan, en daar uw Heiland te ontmoeten, en zoo de zoetheid Zijner beloften te smaken, — dat geeft kracht en moed, dat geeft weer leven aan uw leven!

De grondgedachte der Schrift.

Zie, daar liggen menigten van hoopen losse steenen. Wat wanordelijke, leelijke, niets schoons aanbiedende hoopen steenen! Doch laat de gedachte des bouwmeesters er zich mede in betrekking stellen, en de steenen voegen zich samen tot een krachtig fundament, rijzen op als sierlijke pilaren, breiden zich uit tot hechte muren, richten zich op tot spitse boogvensters, welven zich tot een trotsch koepeldak, en voltooid voor aller oog staat daar de grootsche dom, bewondering wekkend!

Wat is de Heilige Schrift anders? Allerlei gedachten, voorstellingen, woorden, los samenhangende stukken, zonder band, zonder éénheid! Maar laat de grondgedachte: „Christus, gestorven als offer voor de zonden,” bij de beschouwing der Schrift steeds voor oogen zweven, en eene éénheid, eene samenhangende éénheid, zoo grootsch en zoo schoon als nog geen dom u kan te aanschouwen

geven, wordt dan die Bijbel voor u, bij welks genot uwe ziel in bewondering en verrukking wegmelt en verzinkt.

Men kan niet de ziel uit iets wegnemen, en zeggen: „Zie, het leeft!” Ook de Bijbel is niet levend, dan voor hem, die de ziel des Bijbels heeft leeren kennen: „Christus, gestorven als offer voor de zonden!”

Uit het doodenrijk weergekeerd.

Zie, daar staat eene gedaante vol majesteit voor ons. De overwinning is op zijn aangezicht. Gebroken ketenen houdt hij in de hand.

Laat ons hem vragen. „Wie zijt gij, Heere?” En Hij antwoordt: „Ik ben Jezus, de Verrezene!” — „Van waar komt gij, Heere?” — „Ik kom van uit de afgronden beneden, de afgronden des doods!” — „Wat hebt gij er gedaan, Heere?” — „Ik heb den dood overwonnen, en heb zijne ketenen verbroken, waarmede hij den afgrond toesloot; zie, hier zijn zij in mijne hand!” — „En onze dierbaren, die onder de macht des doods gevallen waren, hebt gij hen gezien, Heere?” — „Ik heb hen uitgeleid uit de gevangenis; Ik ben de Eersteling; zij komen na Mij, en leven!” — „En wij zelve, moeten wij nog onder de macht des doods vallen? Wij vreezen, Heere!” — En Hij antwoordt: „Wat zijt gij ontroerd? Vreest niet; die in Mij gelooft zal leven, al ware hij gestorven!”

Wie redt tegen den dood?

De dood, — vergun mij de vergelijking, — is die geest, die van de schepping der wereld af, ongestorven op deze wereld rondwaart.

Met de zeis over de schouders doorwandelt hij de aarde, van pool tot pool, van oost tot west. Zijne voeten worden nimmer moede, noch mat. Hij gaat en komt, en komt en gaat; rusteloos, van land tot land.

In de volkrijke stad doorwandelt hij de straten in de middernachtsure, en menigte van mannen en vrouwen en kinderen worden er gemaaid voor de schuren des doods.

Op de slagvelden, waar de krijgslieden geschaard staan man aan man, bij duizenden, daar maait hij met de zeis, gelijk de landman het staande koren afmaait.

Op de golven der zee wandelt hij de schepen te gemoet en klimt hij aan boord, en de schepeling, in de stervensure, ziet zijne gedaante, sidderend.

In stad of dorp, op de zee of in de woestijn, waar komt hij niet, de geest der verschrikking? Waar heeft hij niet zijne schreden gezet?

Door de open deur van de arme hut treedt hij binnen, en zonder mededoogen werpt hij den vader, de moeder of het kind op het arme bed krank neder; zonder mededoogen legt hij de koude verstijvende hand als eene schaduw op het gelaat van dien arme. En hoe ook de overblijvenden weenen en schreien, hij is zoo koud, en onverbiddelijk, en gaat weer ter deure uit, naar eene andere plaats.

Daar komt hij bij de woning van den rijke. Geen grendel, noch slot houdt hem buiten, den gevreesde, den ongenooide. Hij klimt door de vensters binnen. Hij spot met goud of zilver, zelfs met koningskroon of keizersstaf. Hoe verschrikkelijk is daar zijne komst; hoe gevreesd zijn naderen; hoe zielsbenauwend zijn greep; hoe verpletterend zijne kracht. En als hij weer heengaat, de koning der verschrikking, dan is het daar uit met zang en spel, en dans en lach. Dan is het schreien en klagen, tusschen goud en fluweel.

Daar is geen braaf vroom man, of die geest voert hem mede door het dal der schaduwen. Daar is geen misdadiger, of hij knevelt en levert hem over aan de straffers des doodenrijks. De woning der godvruchtigen bezoekt hij, en de cel des gevangenen gaat hij binnen; hij stelt zich bij diens legerstede, tot zijn werk gedaan is.

En al zijne slachtoffers verzamelt hij te eener plaatse; naar den doodenakker, daar voert hij hen heen. Daar liggen de rijken en de armen; de sterken en de zwakken. Daar liggen de wijzen en de dwazen, de vrienden en de vijanden, naast elkander. Wat verschilt de een van den ander? Daar is ruste; daar is stilheid; daar houden de boozen op van beroering; daar rusten de vermoeiden van kracht; daar zijn de gebondenen te zamen in rust; de slaaf hoort er de stem des drijvers niet; de kleine en de groote is daar; de knecht, vrij van zijn heer!

Wie helpt, wie redt tegen den dood?

„Bij den Heere, den Heere, zijn uitkomsten tegen den dood!”

Opvoeding.

Geeft maar toe, o ouders! aan al de lusten van uwe kinderen; staat al hunne wenschen maar toe; geeft hun altijd den zin; gaat nooit hun dwazen wil te keer; leert hun nooit om zichzelve eens te verloochenen, en zich eens voor anderen op te offeren; gewent hen niet aan een ijverig en werkzaam leven; en — gij zijt goed op weg om zoodanig zwakke karakters te vormen, die, verwend en vertroeteld, weldra allen aanleg zullen toonen voor het tegenwoordig modepessimisme.

Ik spreek van eene heel gewone zaak: de opvoeding. Maar hier ligt dikwijls het geheim van iemands latere mislukking in de wereld.

Wee de teedere kasplanten, die zoo verzorgd en verweekt hebben gestaan in de oostersche broeijing en vochtigheid van eene orangerie, — indien zij straks moesten blootgesteld worden aan de verdrogende hitte van de zon daarbuiten, of aan den harden, verdervenden wind, of aan de sneeuwvlagen en den hagelslag van den herfst. De kasplanten worden er niet aan gewaagd, zij worden er voor gespaard. Maar uwe kinderen, als zij grooter geworden zijn, — zij kunnen er niet voor gespaard blijven; zij moeten allen de stormen des levens doormaken.

Arme ouders! die hunne kinderen tot zwakke karakters hebben laten opgroeien! Bij de eerste stormen zullen hunne kinderen droefheid der wereld openbaren, lust tot modepessimisme, gemengd met al die murmureeringen en

opstand tegen God, welke droefheid, ter juister tijd vol-
dragen, den dood werkt.

Gelukkige ouders! die hunne kinderen gevormd hebben tot vaste, tot sterke karakters, en die daartoe, van jongs af, getracht hebben hun mede te geven het geloof in God, den Bestuurder van het wel en het wee der menschen; die aan hunne kinderen in de jeugd reeds medegegeven hebben het geloof in Christus, den Sterke, die voor anderen leefde en voor anderen stierf. Deze tot sterkte gevormde karakters zullen, als zij ouder geworden zijn, ook hunne teleurstellingen, hunne rampen, hunne smarten hebben. Maar zij zullen ze kunnen weerstaan zonder te vervallen in die droefgeestigheid, die den dood wenscht, en den zelfmoord begeert. Zij zullen ze weerstaan, zooals in de zee de rots de golven weerstaat. De golven zullen wel daarover komen; zij zullen er tegen aanslaan, aandruischen, aanspatten; maar straks heft die rots het hoofd weer op, terwijl de wateren er langs neervloeien: en die wateren zullen slechts gediend hebben om het vuil er van af te wasschen; blinkender en reiner weerkaatst de granietwand het heldere zonnelicht.

Bekeering.

Daar is een man, levende midden in de wereld. Zijn hart hecht zich aan wat de aarde hem geeft. Zijne ziel kleeft aan het stof. Hij bekommert zich niet om God of godsdienst. Hij doet wat hem behaagt, en ontziet God niet, en geen mensch. Hij eet en drinkt, en is vroom.

lijk, want morgen moet hij sterven. Hij doet zonde, maar geeft er niet om. Kwaad is in zijn hart, maar het doet hem geen leed.

Wel heeft hij gehoord, dat hij eenmaal rekenschap moet geven, maar nog is er geen vrees. Wel weet hij, dat de dood komt, maar hij is nog niet beangst. Wel weet hij, dat hij doet, wat kwaad is in de oogen des Heeren, maar hij doet het, en ziet niet om. Wel kwelt hem zijn geweten somtijds, maar dat die stem zwijge! Is hij niet zijn eigen meester? En wie verhindert hem te laten en te doen wat hij wil?

Zoo leeft hij dag aan dag. Zoo vervult hij de begeerte zijns harten; en hij voldoet aan den lust zijner oogen. Zoo is het hem goed. Zoo wil hij zijn.

Maar daar grijpt God hem in de ziel. De hand des Heeren is over hem. De Almachtige stelt zich in zijnen weg, en diens woord is: „Tot hiertoe, en niet verder!” En tot zichzelf komt de zondaar. De rust gaat over in onrust, en de vrede wijkt van hem. Zijne oogen worden geopend, en hij ziet zichzelf zooals hij is, in al zijne onzaligheid. Hij bemerkt, dat hij in een duisteren nacht ronddwaalt ten verderve; hij ziet, dat hij gewikkeld is in banden van zonde en verdoemenis. De onrust drijft hem voort. Maar waar zal hij een uitweg vinden in deze donkerheid des harten? Zelf kan hij zich niet redden, dat ziet hij in. En in den angst zijner ziel, en in de bekommering zijns harten, en in het vurig verlangen om hulp en verlossing, roept hij uit: „Wie zal mij het goede doen zien?” En voor het eerst valt zijn oog smeekend op het Kruis, dat nog nooit iemand heeft teleurgesteld.

O, gij onbekeerde jonge man! mocht ik hier uw beeld hebben geteekend!

Het ongeloof, wreed!

Hoe arm staat het ongeloof, hoe nietig, hoe nietswaardig, als het eens aan een doodsbed, tegen wil en dank, wat zeggen moet, wat zeggen moet tot den stervende, en tot de bedroefd weenenden!

Stel u voor, den ongeloovige, daarbij staande, terwijl een mensch sterft. Wat zal hij hem zeggen? Waarmede zal hij troosten? Waarmede zal hij sterken, bemoedigen, kracht geven in de laatste oogenblikken? Welken staf zal hij medegeven op dien laatsten zwaren gang door het dal der schaduwen?

Kan hij komen, met dat eenige woord, dat de stervenden boven alles willen hooren: „God vergeeft de zonden om Christus' wil?” — Neen, hij gelooft niet aan God; hij gelooft niet aan Christus; hij gelooft niet aan de vergiffenis, evenmin als aan de zonden.

Kan hij komen, om te bemoedigen en te sterken, en kan hij zeggen: „Mijn broeder, wees sterk; straks opent zich de hemel voor u?” — Neen, hij gelooft in geen hemel.

Kan hij komen en zeggen: „Mijn broeder, dit leven eindigt wel, maar wees blijmoedig, het eeuwige leven begint?” — Neen, hij gelooft niet aan onsterfelijkheid.

O! als de ongeloovige aan een sterfbed zijn beginsel tegen den stervende eens dorst uitspreken, zooals een Christen daar zijn beginsel uitsprekt, de ongeloovige zou moeten zeggen met verpletterende ontzetting: „Mensch! over eenige oogenblikken zijt gij niets meer, niets; be-

grijpt gij? Uwe ziel vervluchtigt tot niets, gij lost op in het niet, zoo aanstonds, begrijpt gij?" En zijn woord zou bitterder zijn dan de dood zelf!

Ongeloof! gij zijt wreed, onzeglijk wreed, tegen de levenden, wien gij alles durft zeggen, en tegen de stervenden, wien gij niets zegt in uwe lafheid!

Vrees geen lichamelijken dood meer, na behoudenis uit zedelijken dood.

Als wij een God hebben, die den zedelijken dood kan herstellen, meent gij, dat Hij geen raad zou weten tegen den stoffelijken dood?

Die de ziele kan redden uit geestelijke banden, meent gij, dat Hij uit de stoffelijke banden des grafs het lichaam niet zou kunnen los maken?

Als gij uit zedelijken dood gered zijt, vrees dan den lichamelijken dood niet meer!

Droefgeestigheid.

Droefgeestigheid is dikwijls eenvoudig het gevolg van ledigheid.

Daar zijn rijke menschen, menschen, die veel geld hebben en weinig broodzorgen; en die, helaas! daarom weinig werk zoeken. De menschen, die zich vervelen,

vooral als zij jong zijn, hebben allen aanleg om droefgeestig te worden.

Waar zal men zijn veel ledigen tijd mede doorbrengen? Op den gemakkelijken stoel lezen? Ach, zij hebben al zooveel gelezen. Voor het raam een handwerkje nemen? Ach, zij hebben al zooveel gehandwerkt. Heden avond op partij gaan? Ach, zij hebben al zooveel partijen gehad. Morgen op reis gaan? Ach, zij hebben al zooveel reizen gedaan.

Een leven, waarin allerlei lichte arbeid slechts dienst moet doen, om den tijd te dooden, is een ongelukkig leven. De verveling legt zich als een zware nevel over dat jonge leven heen; straks breidt zich de droefgeestigheid over haar slachtoffer uit. Een kwaad humeur wordt geboren. De murmureeringen worden geboren. Het geloof aan God wordt er bij ingeboet. Een geloof in de opzettelijkheid der ellende van alle dingen komt er voor in de plaats. En die droefheid der wereld werkt den dood.

Dat zulke menschen toch arbeid zoeken, als zij niet ten onder willen gaan. Arbeid, ten bate van anderen; arbeid voor armen en zieken; arbeid voor de heidenen. Daar is arbeid genoeg. De velden zijn wit om te oogsten, en de arbeiders zijn weinige. Daar mag overal gebrek aan arbeid zijn in de koninkrijken der wereld; maar daar is nimmer gebrek aan werk in het koninkrijk Gods.

In een ieder, die niet werkt, kan de droefgeestigheid aangroeien tot een demon, die daar roept: „Alleen in den dood is ontkoming van uwe smart!” terwijl toch de Heere Christus nabij is, die den demonen bevelen kan om uit te gaan en hunne woning te zoeken in de zwijnen als passender verblijfplaats.

„God is onze zaligheid.”

Daar zijn er, die in het krijgsmansleven hun geluk zoeken. Als de veldslag geleverd wordt; als het kanongebulder, met wolken rooks, de lucht vervult; als de gelederen op elkaar storten met doodend geweld; als het zwaard in de geklemde vuist om zich heen maait; als de gewonden beginnen te vallen tot een muur van lijken; als het bloed van vijanden en broeders zich dooreen mengt op den slijkerigen bodem; als het „victorie!” eindelijk daveret van slagorde tot slagorde; — dan is de ware krijgsman eerst in zijn element. Dat is zijn geluk, zijne beste zaligheid. Zijn dorst gaat uit naar den kamp; krijgsdaden zoekt hij het liefst van wat er is. Daarvan te spreken vloeit zijn hart over. De litteekens op wang of schouder zijn zijn roem en zijne eer; en voor een kruis of een lint op de borst, van den veldheer hem geschonken, waagt hij meer, dan een ander waagt voor eene halve wereld vol schatten. — De krijgsman, weergekeerd van het slagveld, gaat naar den tempel van Mars, en de veroverde zwaarden en bogen legt hij neder aan de voeten van zijn god: Die god is zijne zaligheid!

Niet zoo de handelman! In de volkrijke stad is zijne plaats. Hij haat den oorlog, want dan kwijnen in den regel zijne belangen. De tijden van vrede en rust zijn hem nuttiger doorgaans. Zijn streven is gewin, het verkrijgen van welvaart. Om dat te bereiken ijvert hij bij dag en bij nacht, acht hij geen moeite te groot, geen reizen te ver. Zijne schepen, onder gunstigen wind of onder stormen

kampend, zendt hij uit naar de einden der wereld, over alle zeeën. Het goud van verre bergen moeten zij halen, de schatten van andere werelddelen; en hier in zijne schatkamer stapelt hij ze op, om, mild op zijn tijd, ze onder anderen weder uit te deelen. Alle uitvindingen worden hem dienstig, en niets is er, of hij weet er zijn gewin van te trekken. Anderen doen wat anderen willen, maar voor hem bestaat er niets beter. Voor den handel leeft hij, voor den handel sterft hij. — De koopman gaat ter beurze. Dat is zijn terrein. En daar aan den ingang op eene verhevene zuil staat het beeld van Mercurius. Hij ziet op, het beeld aan, terwijl hij binnengaat en prevelt: Die god is mijne zaligheid!

En alweer anders is de geleerde! Wat bekommert hij zich om den oorlog; laat vechten wie vechten wil. Wat bekommert hij zich om voordeel; laat handelen wie handelen wil. Neen, zijne zaligheid is zijne studie, is onderzoek naar de verborgene dingen des hemels en der aarde. Zijne plaats is niet het slagveld, is niet de woelige drukte der volkrijke straat, is de studeercel. Van uit die cel bespiedt hij de wonderen des hemels. Hij berekent den loop der sterren, den afstand tusschen zonnen en manen. De wetten volgens welke zij allen zich bewegen en draaien en wentelen, speurt hij na; en hij voorspelt even zeker hare komst en hare verdwijning aan den hemel alsof hij in den raad Gods had gezeten. Van uit zijne studeercel doorloopen zijne oogen de gansche schepping. Hij, de geleerde, is aan geen tijd of plaats gebonden. Wat in de diepte der bergen is, weet hij. Wat op de bodem der zeeën is, weet hij. Daar in zijne cel bepeinst hij de dingen, die niemand gezien heeft, en niemand zien kan. Met de onzichtbare dingen als met geesten is zijn ver-

keer; hij ondervraagt hen, en zij antwoorden. En ver boven de andere menschen verheven, zonder hoogmoed, ziet hij neer soms op de anderen daarbeneden; neen: wetenschap, onderzoek der waarheid, dat is zijn geluk. En als hij opziet, in zijne cel, naar het beeld van Minerva, daar aan den wand, dan peinst hij weer verder, na de woorden: Die god is mijne zaligheid!

Zoo verdeelt zich het menschdom in verschillend streven naar verschillend doel. Ieder zoekt geluk, geluk op zijne wijze, naar eigen aard en karakter en gestel. Wat een streven, een jagen, een zwoegen, een werken!

Maar onder die allen is er eene soort van menschen, — Christenen, heeten zij. Zij zijn er niet veel. En onder de duizende anderen verdwijnt haast hun getal in het niet. Niet vele edelen zijn zij; niet vele rijken; niet vele wijzen zijn zij. Zij steken af bij de andere menschen der wereld. Krijgsman zijn zij niet in hun hart. Den handel drijven zij, om brood. Geleerdheid verachten zij geenszins. Maar het staat nog alles lager dan wat zij het hoogste vinden. De dingen der wereld, al hare heerlijkheid, verwerpen zij niet; wel, als het geëischt wordt. Maar het is hun niet het hoogste. Zij kennen iets, dat zij veel heerlijker en beter en hooger achten. Het is een hoop armen van geest, eenvoudigen, stillen in den lande; geen schreeuwers; zich nooit op den voorgrond stellende. Christenen noemen zij zich, kinderen Gods; en onder elkander: broeders. Vraag het hun eens, wat zij het hoogste, waarin zij hun geluk en hunne zaligheid vinden? O, gij zoudt het hooren, als gij in de eenzaamheid van hunne binnenkamer, hen eens kondt zien nederknielen, met gevouwen handen; gij zoudt het hooren, als van hunne lippen dit gebed opsteeg: „*God is onxe zaligheid; die*

God is ons een God van volkomen heil; en bij den Heere, den Heere, zijn uitkomsten tegen den dood!"

Het gekrookte riet en de rookende vlaswiek.

HET gekrookte riet zal Hij niet verbreken. En de rookende vlaswiek zal Hij niet uitblusschen."

Van den Messias is dit gezegd.

Wij verstaan dit beeld, niet waar? De Jood verstond het van zelf.

Zie, daarbuiten op de grenzen van zijn erf, buiten den wijngaard, wies het riet. Als de barre noordenwind scherp inwoei in de dalen, of van uit de lucht het ijs als stukken daarheen wierp, dan boog het jonge riet, gekrookt, den teeren stengel ter aarde. En wanneer nieuwe vlagen nog kwamen aanzetten, dan, dan brak de gekrookte stengel geheel. — Zoo zou de arbeid van den Messias niet zijn. Integendeel: zooals de zoele westenwind, met regendampen bezwangerd, straks het gekrookte riet kwam verfrisschen en kracht geven, zoodat zij zich weer ophief, de zwakke plant, in het leven gespaard en gered, — zóó zou de arbeid van den Messias wezen aan zijn arme, neergebogen volk.

En ook dat andere beeld verstaat gij, niet waar? De Jood verstond het van zelf.

Zie, daarbinnen in de huiskamer brandde de niet onsierlijke olielamp, waar de vlaswiek, de pit, in dreef, en licht en vroolijkheid verspreidde in het duistere vertrek. Maar de olie is verbrand, verbruikt tot den bodem toe.

En smeulend, rookend, flikkert de laatste vlam, om het leven kampend, vreezend voor elk tochtjen, dat haar uitblusschen zou. Totdat de huisvrouw, daarbij gekomen, olie bijgiet in de lamp, en de vlaswiek, nieuw voedsel ontvangend, opflikkert, en helder brandend, in de stralende oogen der kinderen tienvoudig haar eigen beeld weerkaatst vindt. — Zóó zou de arbeid van den Messias wezen: het laatste overblijfsel van licht onder Zijn volk zou Hij weer aanwakkeren tot stralende glansen; Hij zou de rookende vlaswiek niet uitblusschen.

En zoo is het ook gekomen, altemaal! Jezus, Gij hebt ons, gekrookt riet, niet verbroken; Gij hebt ons, eene rookende vlaswiek, niet uitgeblusht! Wij leven. En, Heere, het is door Uwe zachtmoedigheid!

Pessimisme.

Ik waarschuw u niet tegen bedroefdheid, maar tegen droefgeestigheid. Wij zeggen nooit: „Gij moogt niet bedroefd zijn!” Integendeel, wees het wel, onder uwe tegenspoeden. Het zou heel onnatuurlijk zijn, wanneer men het niet was. Waarvoor heeft men zijne tranen?

Maar ik waarschuw tegen droefgeestigheid, dat is: de droefheid, die zich vastgezet heeft. Eene gewone bedroefdheid is iets, waar men wel van af wil; wat men hoopt, dat spoedig over en voorbij is. Maar droefgeestigheid is eene kwaal, een hang, eene neiging tot droefheid; en, hoe vreemd het ook klinken moge, een lust tot droefheid. Eene gewone bedroefdheid is eene gezonde zaak. Maar

droefgeestigheid is eene ziekte. Zij is de modekwaal van onzen tijd. Zooals sommige geneesheeren voor hun onderzoek de bacillen aankweeken, zoo kweeken sommige jonge menschen met eene zekere voorliefde de veel gevaarlijker bacil der droefgeestigheid bij zich aan. Met een geleerd woord zegt men dan, dat men de pessimistische levensbeschouwing toegedaan is. En men coquetteert met de smart.

Bij jonge menschen, zoover mijne waarneming mij niet bedrieglijk geleerd heeft, is, ik verzeker het u, die droefgeestigheid bijna alleen te verklaren uit een ziekelijk gevoel, dat voortgekomen is uit een wie weet waardoor verzwakt zenuwleven; of, wat even erg is: uit een zondig leven, dat geen vrede met God en met het geweten gemaakt heeft.

Der dooden raad.

Wat is er onder de zon bitterder droefheid en dieper zielesmart, dan te staan bij het sterfbed dergenen, dien gij bemint?

Om daar te staan bij het leger des kranken, en, terwijl doodsche stilte heerscht rondom, het aangezicht te aanschouwen van een, wiens laatste ure gekomen is. Om op dat gelaat te zien den strijd des levens tegen den sterkeren dood, en dikwijls ook den nog zooveel heviger strijd van ziel en geest. Om dan te zien, hoe de krachten allengskens gaan wijken, en het lichaam zoo krachteloos neerligt: hoe de adem uit geprangde borst,

luid hoorbaar, straks afneemt, totdat hij, steeds korter, afgebroken, op het laatst nauw hoorbaar meer is. Om daar te hooren van veege lippen nog enkele woorden, afscheidsworden, die ten laatste niet verstaanbaar zijn. Om daar te zien, hoe uit de oogen het licht vermindert en verdwijnt, totdat zij roerloos staan en gebroken. Totdat er als eene schaduw eene onzichtbare hand zich legt op dat aangezicht!

O wat, o wat onder de zon is er zoo smartelijk en zoo pijnlijk en zoo bitter als het sterven van een kind, of zuster, of broeder, of vader, of moeder?

Zie, zij zijn allen heengegaan, onze dooden, een elk naar zijne plaats.

Maar indien zij eens konden wederkomen, voor een oogenblik, en weer aan ons verschijnen, wat zouden zij allen ons zeggen, de een met eeuwige smart in de klank van zijne stem, en de ander met hemelsch lachen op het gezicht?

Dit: „Vrees God, vrees God! En houd Zijne geboden! Want dat is verreweg het beste!“

„Wat is waarheid?“

Wat is toch het vinden van de waarheid?
Is dat het vinden van eene stelling?

Neen, het is het vinden van de oorzaak der zedelijke dingen.

Evenals het verstand niet rust, voor het de oorzaak der zienlijke dingen gevonden heeft, en dan ruste vindt,

zoo vindt ook het menschelijk geweten geen rust, voor het gestuit is op de oorzaak der zedelijke orde, dat is, Jezus Christus.

Hadst gij dan geen geweten, Pilatus! dat gij, met den Christus vóór u, zeggen kondt: „*Wat is waarheid?*”

De zingende priesters.

Vroeger, in tijden die niet meer zijn, als Jeruzalem sliep, dan waakten de priesters, op den tempelberg; en zij zongen den nachtpsalm.

Stil lag de groote stad, daar beneden aan hunne voeten, in schaduwen, waar vormen van daken en vormen van huizen en geboomte als lichtere schaduwen nauw tegen afstaken; wat hoog lag alleen kon blinken in stralen van de maan, die opging, ginds, heel ver, boven de Doode Zee.

Stil lag de groote stad, daar beneden aan hunne voeten; en zij sliepen, de mannen en de vrouwen, en de kinderen, achter de gordijnen van de vensters der binnenkamers. En ook zij sliepen, als in de binnenkamer mede binnen genomen, de drukte, en het gewoel en de zorgen. Ledig de straten, ledig de tuinen, ledig de lucht, de zwarte schaduwlicht zonder geluid.

Slaap maar, gij groote stad! neem rust, en wees veilig, daar beneden! Hier boven waken uwe priesters. In den voorhof waken zij. Hunne handen zijn uitgestrekt naar de sterren, en hooger dan de sterren. Lange, heilige gebeden prevelen zij zachtken in hoorbaren rhythmus; en straks, al luider, en luider: totdat de klanken, over-

gegaan in een zang, een hoogen zang, veelstemmig, golven gaan, den voorhof uit, over uwe daken heen, over uwe bergen heen, ver naar de schaduwverte, waar geen raking is van nevel, land en lichtlooze lucht.

Slaap, o Jeruzalem! uwe priesters waken met heilige gebeden.

En gij, o wereld rondom mij! slaapt ook gij? Slaapt gij nog altijd, in uw donkeren zondenacht? Is er nog geen licht, dat breekt door uwe opgetaste zwarte wolken? Hangt het nog altijd boven u, en om u, dat duistere, dat klanklooze, dat doode; — en zijt gij moede, moede, van uw strijd en uwe zorgen, zoodat de zondeslaap u noodig is, en gewenscht, voor nieuwe zorg? Is de morgen nog verre, wereld?

O! dan wil ik waken in uw nacht, en bidden; want ook ik ben een priester, uw priester, sedert ik Jezus ken. Ik zal handen uitstrekken naar zeer hoog, en vragen om genade, genade voor u. Ik zal niet slapen, maar mijne priesterroeping verstaan. En ik zal zeggen tot mijn God, dat ik u zeer liefheb, en dat het niet mag, dat gij rampzalig zijt. Ik zal het zeer dringend zeggen. Wakend, terwijl gij slaapt, o schoone slechte wereld!

En als de dag straks aanbreekt, dan zal ik tot u komen, en ik zal u zeggen: „Toon mij uwe zieken; toon mij uwe armen; toon mij uwe boozen, dien gij zelve boos vindt; toon mij, die den dag weer met tranen beginnen; alle dezen; waar zij zijn; — want ik wil hun verhalen van Jezus! van het Eeuwige Licht!”

De paradijsbelofte.

Vreeselijk, in schitterende kronkelingen, komt daar de slang over den bodem, kruipend, den kop opgericht, den bek geopend, giftvol bij den scherpen tand.

De kinderen, zij spelen, zij spelen, en zien niet het gevaar, en beseffen niet, de onnadenkenden, de vroolijk schaterenden.

Eén oogenblik nog, en de dood is in hun midden, de scherpe dood, schuifelend, sissend zwart, met kleuren uit de hel. Wie redt?

Dat doet de oudste broeder. Toegeschoten als een bliksem, en zich ten doode wijdend, — met één sprong, heeft hij den voet gezet, den voet, verpletterend op het slangenhoofd, dat berst en splijt en kraakt van tand op tand; van tand op tand, maar die hem dringen in den voet, die hem de verzenen verwonden met doodelijk venijn, — zoodat ook hij daar neerligt weldra, dappere redder, één in den dood met de hel, die sterft.

Wat zullen wij doen, wij kinderen! die hier bij staan, bleeke getuigen van zijn moed en zijn offer?

Wij zullen Hem zeer lief hebben, Jezus! En wij zullen het iedereen zeggen, elken dag, dat als wij leven, het door Hem is, door Jezus!

Ruth en Naomi.

Dat is een liefelijk beeld, dat de Bijbel ons te zien heeft gegeven in Ruth en Naomi.

Twee vrouwen, weenende in elkanders armen. Eene oude moeder en eene jonge schoone vrouw, met eene ondeelbare liefde aan elkander verbonden. De jonge vrouw aan de oude moeder eene trouw zwerende, zoo groot en zoo sterk, als de dood slechts ontbinden kan. En dan, hand in hand, voortschrijdende, den weg der woestijn in, met het hoofd opgeheven naar de bergen aan de overzijde, met den blik naar de verte.

Een liefelijk beeld, Ruth en Naomi.

Ik ken een soortgelijk, maar nog liefelijker beeld.

En dat is: Een zondaar, uitweenende aan de borst van Jezus, van diens machtige armen omvangen; en dan aan het hart van Jezus zijne keuze mededeelende; en dan, hand in hand met dien Jezus, den weg inslaande door de woestijn des levens, met het hoofd opgeheven naar de eeuwige bergen, met den blik naar het Kanaän in de verte.

De beste oogenblikken van het onbekeerde leven.

Welke waren de beste oogenblikken van uw onbekeerd leven?

Die acht ik de beste oogenblikken van uw onbekeerd leven, als gij, dorstende naar vrede, in gepeinen verzonken, u de vraag gingt stellen in ernst: Zou het waar zijn, dat er bij Jezus vrede is en waar geluk voor mijn hart?

Gij hebt ze zeker wel gehad, die oogenblikken, als gij,

peinzende voor den lessenaar op uw kantoor, al uwe papieren en boeken vergat, en vragen steldet en beantwoorddet, als waarover uw klerk naast u verbaasd zou hebben gestaan, wanneer hij ze geweten had. Of als gij, o huismoeder! te midden van uwe huiselijke bezigheden zoo angstig bij u zelve zeidet: „Misschien kan Jezus mij helpen.” Of als gij, zoekende naar de waarheid, stil uw Bijbel ter hand naamt, en die heilige bladen gingt lezen. Of als gij op den sabbat naar de kerk uwe schreden richttet, met de gedachte: „Ik zal gaan, en hooren, wat de prediker zegt; misschien zal het mij doen helder worden, wat ik doen moet om gelukkig te zijn.”

Zie, dat zijn de beste oogenblikken van uw onbekeerd leven geweest. Toen deedt gij hetzelfde werk, dat die tollenaar Zacheüs deed, die peinzend van zijne boeken en geldstapels opstond, en van wien de Evangelist zeide: „*Hij zocht Jezus te zien, wie Hij was.*”

De toestand na den dood — eene zekerheid of eene onzekerheid?

De toestand na den dood — eene zekerheid of eene onzekerheid?

Toen Amerika, dat werelddeel ver in het westen, nog niet ontdekt was, — toen dreven aan Europa's kusten planten en houtsoorten aan met den zeewind, die men te voren niet kende. Voortbrengselen, naar het scheen, uit onbekende gewesten, welke naar het spel, dat de stroomen dreven, getuigenis gaven aan den denker, dat

daar aan de overzijde der zee ook nog een land moest zijn. En die denker was er: Columbus. Leidde hij er niet uit af, dat dat land bestaan moest? Dat dat land te bereiken was? En had hij niet den moed der overtuiging, die hem dat geloof deed vasthouden, al sprak heel eene schare van geleerden en priesters hem tegen? En had hij niet de heldhaftigheid de poging te wagen om op het onbekende pad der oceanen zich te werpen, en dat land te zoeken?

Welnu, zeg ik, zoo komen er op onze kusten van dit aardsche bestaan dingen aangedreven, die planten gelijken uit eene andere wereld. Zoo doen er zich in ons leven feiten voor, die uit de wetten der natuur, die ons omringt, niet te verklaren zijn. Zoo ontwaren wij verschijnselen, die heenwijzen naar eene onzichtbare wereld, welke daar ligt achter de zichtbare. Zoo hooren wij stemmen in ons binnenste spreken, die, — wij merken het te duidelijk — geen stemmen zijn uit het alledaagsche leven, waarin wij verkeerden; stemmen, die, van geen menschen of van geen stoffelijke wereld ons ingefluisterd, als van uit zeer verre tot ons overkomen, en getuigenis afleggen van dingen, die hier op aarde niet te zien zijn. Zoo heeft ons hart bijwijlen gewaarwordingen, die oorzaken hebben buiten ons hart om, en buiten de zichtbare wereld om.

O! wij zouden op al deze verschijnselen kunnen wijzen, op zoo vele, die uit de eeuwigheid, als uit een ver land aangedreven, ons de redelijke zekerheid geven, dat er een land aan de overzijde is.

En zooals Columbus stond aan den oever der Spaansche zee, en volhield: „Dat land, dat land ligt daarginds achter den horizon!”, zoo roepen ook wij, staande aan de kusten van dit aardsche leven: „Daarginds, aan de

overzijde van den dood ligt een eeuwig leven, ligt de hemel!"

Weldadigheid altijd veroordeeld.

Hoe dikwijls heeft de barmhartigheid niet de aanmerkingen der wereld rondom haar te hooren! „Het had zóó moeten zijn, of aldus!" of: „Het had geheel niet moeten zijn!"

Deed de kerk wèl aan de armen, — het heette, dat dit de zorgeloosheid en luiheid bevorderde.

Deed de kerk wèl aan de weduwen en weezen, — het heette, dat dit eene oorzaak zou worden van lichtzinnigheid bij het aangaan der huwelijken.

Richtte de kerk gestichten op om oude mannen en vrouwen op te nemen, — het heette, dat zoodanige maatregel de menschen zou afleeren om te zorgen voor den ouden dag.

Deed de gemeente aan zending onder de heidenen, — het heette: Daar was hier genoeg te doen!

Deed de gemeente dan hier het een of ander, zooals diaconessenarbeid of Christelijk onderwijs, — dan was ook dat niet goed; het geld kon beter gebruikt!

Bestreed men de prostitutie op zedelijk terrein, dan heette het, dat wat ter eener zijde werd goedge maakt, aan de andere zijde werd bedorven, en dat het beperken van de zonde aan den eenen kant, diezelfde zonde des te weliger zou doen tieren aan den anderen kant.

Beproofde men een philanthropischen arbeid, waarvan

Jezus Christus het middelpunt zou zijn, dan heette het: „Alles goed en wel; maar jammer, dat het weer zoo positief Christelijk getint is!”

Voorwaar, de barmhartigheid kan het de wereld niet naar den zin maken. Als zij er zich aan storen zou, zij zou op het laatst niet meer weten, hoe!

En daarom, dat zij maar voortga! Zij zal in te witter licht blinken, naarmate de figuur van Judas zwarter is, die daarbij staat, en zegt: „Deze zelf had duur verkocht, en aan de armen gegeven kunnen worden.”

Verdorven natuurorde.

Wij moeten aan eene vreeselijke wanorde zijn gewoon geraakt in de schepping, dat wij de wanorde orde zijn gaan noemen.

Daar is de dood. Behoort hij wel tot de orde der dingen in de natuur? En hebben wij wel gelijk, als wij ons gewennen dien als iets noodwendigs en natuurlijks te beschouwen?

Neen, zoo antwoordt de gemeente van Christus. Neen, dat kan niet de natuurorde zijn, dat een God van liefde en recht dit leven zou doen eindigen in een niet. Dat kan niet de natuurorde zijn, dat deze rede, welke werelden in zich opnemen kan, en oneindigheden kan beseffen, wegzinkt in het niet, als dit lichaam wegzinkt in het graf. Dat kan niet de natuurorde zijn, dat deze ziel, geschapen tot heiligheid, na vreeselijke worstelingen van heiligheid, zich zou oplossen tot niet, na een laatsten kreet van

teleurstelling. Dat kan niet de natuurorde zijn, dat de moeder haar kind uit de armen afgeven moet tot eene vernietiging, haar kind, dat zij verkregen heeft als een eigen bezit na veel arbeid en smart.

Dat is de verdorven natuurorde. Dat is de schreuwende wanorde in de schepping.

Laten de ongeloovigen komen en zeggen, dat volgens hunne wetenschap dat alles zoo zijn moet, en dat het niet anders kan, en dat het altijd zoo blijven moet! In naam van het Evangelie der opstanding van Jezus Christus verklaren wij, dat wij leven onder eene verkeerde wereldorde; verklaren wij dat Jezus Christus reeds den dood voor zichzelf te niet heeft gedaan, als een bewijs hoe het zijn moest, en hoe het zijn moet; en verklaren wij profetisch, dat de tijd komen zal, juist in het oogenblik, als de dood over ons zegevieren zal, dat ook over ons dan de herstelde natuurorde aanbreken zal, en dat de dood geen dood zijn zal.

De dood is de wanorde; en de orde zal er weer zijn, wanneer, gelijk de gemeente gelooft, de dood niet meer zijn zal.

Bevredigd.

Ik ben zoo alleen. Daarbuiten tegen het glas het eentonig getik van den regen. Ik kan er niet door zien, door het waterig glas, het doffe, beslagen glas. Hangen de wolken zoo laag? Raken zij tegen mijn venster? En drupt de wolk, zonder neervallen, als spatten naar rechts, en links, en onder? Is daar niets achter die wolk meer, — geen straat, en geen huis, en geen dak?

Het is al wolk, van hier tot heel ver, — al grijs, en zwart, en nat, en ledig, en zonder lijn, en zonder klank.

Ik ben zoo alleen. Verraderlijke rijkdom, in veelkleurige vertrekken! Men had mij gezegd, dat er in u verzadiging was voor mijn hart, mijn veelbegeerend hart. Maar men heeft mij belogen. Dat is niet waar. Gij zijt eentonig, meer dan de dagen. Gisteren was het al zoo, en eergisteren; en morgen zal het alweder zoo zijn. Goud en fluweel! gij ziet mij aan als met de oogen van een doode, ongesloten oogen, en daar is geen taal uit uwe oogen. Ga weg, ik kan niet meer met u samen zijn, ik kan met u niet leven; gij liegt zelf, en hebt altijd mijn arm hart ledig gelaten, ledig als een hemel zonder sterren!

Ik ben zoo alleen. Men had mij gezegd, dat de liefde verzadiging had voor mijn hart, mijn veelbegeerend hart. En zij is ook gekomen, gekomen met een dans in haar stap; slank, rechtop, met blozen op hare wang, en lachen in hare oogen, met zangen in hare stem. En zij heeft zich tot mij gebogen, en zij heeft gebloed, en gelachen, en zingende woorden gezegd, hier bij mijne ooren; dicht bij mijn mond. En toen was het alles groen, vol kleuren bij de boomen, en goud bij de zon. Maar toen mijn hart haar de oude, de wereldoude vragen ging doen, van God, en een eeuwig leven, in het vertrouwwol oogenblik, toen kon zij niet meer lachen, en zij deed zeer ernstig, en had geen woord terug. En deze liefde, die niet loog, zeide eerlijk weg, dat zij op die vragen geen antwoord immers wist. En wij hebben beiden geweend, wij, onwetenden, om het eeuwig mysterie. Haar heb ik nimmer gevloekt, — in mijne eenzaamheid is zij de zoetste troost geweest.

Ik ben zoo alleen. Zijn zij allen van mij weg, de vroolijke menschen, de ook onwetende menschen? Is er geen

muziek meer? En zijn al de vogels dood? En de bloemen dood? Roep niet zoo, mijn hart! roep niet zoo luide de oude vragen. Ik weet het nog niet. Ik heb het al aan zoo velen en zoo veel gevraagd. Maar kan ik het helpen, als ik het nog niet weet? Als ik het gevonden heb, zal ik het u zeggen, mijn hart! Maar tot zoolang, pijnig mij toch niet, en houd toch op met folteren! Dat is al sedert zoovele dagen, dagen!

Ik ben zoo alleen. Daarbuiten tegen het glas het eentonig getik van den regen. Ik kan er niet doorzien, door het waterig glas, het doffe, beslagen glas. Hangen de wolken zoo laag? Raken zij tegen mijn venster? En drupt de wolk, zonder neervallen, als spatten naar rechts, en links en onder? Is daar niets achter die wolk meer, geen straat, en geen huis meer, en geen dak? Het is al wolk, van hier tot heel ver, grijs, en zwart, en nat, en ledig, zonder lijn en zonder klank. Van waar ben ik, en waar ga ik heen? En wie zegt stil, met zachte stem aan mijn hart, wat het weten wil?

En er kwam eene stem, en die stem riep: „*Kom tot Mij, gij die belast en vermoeid zijt, en Ik zal u rust geven!*”

En die stem scheurde de nevelen, als eene breede straat van heldere lucht. En aan het einde van die zag ik een kruis, en aan dat kruis, als eens menschen zoon.

En daar, — was de lucht blauw; en grooter scheurden er de wolken; en goud, goud glansde er de zon gloeiende roode en witte randen aan de wolken, die vloden.

En ik, — ik ben heengegaan tot Hem, die geroepen had.

Daar ben ik nooit eenzaam meer geweest, en heeft mijn hart geen vragen meer gedaan.

Troost in tranen.

Zullen wij het aanzien zonder gevoel, als onze schoone tuin van den storm geteisterd is, en de bloesems en knoppen verwaaid zijn, en ook de stam zelf ontworteld neergelegd is? En zullen wij er niet bij staan met een aangezicht, dat al weenen wil?

Kunnen wij het dan helpen, als wij weenen bij die wieg, waar schoone, stralende oogen gesloten zijn, en zoete lippen sprakeloos verbleekt liggen? En kunnen wij het helpen, als de tranen machtiger oorzaak van vloeien hebben, dan van stelpen, en als daar verstand zwak is tegenover gevoel? Waar hebben wij onze tranen voor?

Daarom, wees niet ongeduldig met hen, die niet aanstonds hunne neerslachtigheid kunnen afleggen. En verwonder u niet, wanneer zij, die pas door het vuur doorgegaan zijn, niet zoo vroolijk kunnen zijn als vroeger, en wanneer er nog eene wolk van angst het licht van hunne oogen verdonkert. En zeg niet tegen Jakob, dat hij recht loope als een man, wanneer hij juist zijn strijd te middernacht heeft gestreden tegen den Sterke bij de beek.

Laat ze vloeien, uwe tranen. Houd ze niet in, en drijf ze niet terug naar een besloten hart. God gaf ze u, Hij, die wist, dat er verlichting was in dat stroomen. En als gij eene moeder hebt, leg uw hoofd aan haar hart, en ween uwe smart uit. En als gij een God hebt, ga in Zijne armen, en zeg het Hem alles!

Moderne Laokoons.

Ik herinner mij van de Grieken een beeld: de marmergroep van Laokoon, drie mannen, die gebeten worden ten doode door de slangen, met welke zij worstelen. Hij had tegen een der goden gezondigd, Laokoon, de priester; en terwijl hij bezig was te offeren aan het strand, kwamen zij van over zee, van Tenedos, de twee vreeselijke slangen, van den toornigen god gezonden, en doodden hem met zijne twee zonen in hunne geweldige kronkelingen, terwijl de scharen het zagen. Marmerschoon is dat beeld, en ontroerend, die uitbeiting van de smart!

Onze moderne Laokoons, zien zij er anders uit? Die man, die daar zijn kruiwagen voortduwt, onder de andere polderjongens; die metselaar, die daar de kalk naar boven draagt, vijftig treden de ladder op, en altijd weer over; die vrachtrijder, die zijn wagen geleidt met de zweep in de hand, welke wel zijn oud paard, maar niet zijne zorgen voortjagen kan; die bleeke vrouw, die gebogen over hare waschtob heeft gestaan totdat de zon heet werd, en totdat de zon onderging. Zie op hun gelaat, en merk er op. Dat is Laokoonssmart! Dezelfde opgetrokken wenkbrauwen; dezelfde saamgeperste lippen, straks geopend tot een schreeuw; datzelfde voorhoofd, gerimpeld; diezelfde oogen vol pijn; diezelfde armen, die vechten tegen het noodlot, om het op te geven, als zij niet meer kunnen.

Alleen de slangen zijn anders. Uwe slang, o moderne

Laokoon! is een kruiwagen, en is een bak met kalk, en is eene zweep, en is eene waschtob!

Maar uwe smart is dezelfde, ... Laakoonssmart!

En ook is er nog geen godenbevel gekomen, dat ze terug roept, uwe slangen, naar Tenedos!

Hoe lang nog, o Heere?

De dageraad aan de Jabbok.

Heb ik zoo tegen U gestreden, mijn God?

Maar ik wist het niet. De nacht was ook zoo duister. En ik kon U niet zien. De wateren van de beek Jabbok ruischten zoo, en mijne ziel was zoo bang. Ik dacht dat het mijn vijand was, een afgezondene van die kwaad wil. En ik sloeg tegen U, en wilde U dwingen tot vluchten. De angst van mijn hart maakte, dat ik U miskende, en Uwe vorstelijke gedaante niet zag. Ik heb het niet geweten.

Totdat de dageraad kwam, van den weg der woestijn, dien ik gegaan was. En ik bevend merkte, dat Gij het waart, en dat Gij niet gekomen waart om te verderven, maar om te behouden. En ik neerviel, nu gewillig, om Uw zegen te ontvangen, eer Gij weer heen gingt als overwinnaar.

Heb ik zoo tegen U gestreden, mijn God? Ik zal het niet meer doen, want ik weet nu, dat in den nacht der tegenspoeden Uwe tegenwoordigheid zegenend openbaar zal worden, als straks de dageraad opgaat. Ik weet het nu, dat de beste zegeningen, die mij zijn toegekomen, Uwe tegenspoeden waren! Ik zal het niet weer doen!

Wonderlijk zal het ons te moede wezen, en zeer beschaamd zullen wij staan, als wij eenmaal bij het licht van den hemelschen dageraad het verbaasd ontwaren zullen, dat Degene, met Wien wij in onzen aardschen nacht het meest geworsteld hebben, niemand anders is geweest dan Hij, onze Verlosser!

„Waar is uw God?“

Van een mysterie spreekt men, omdat de gangen onzes Gods somtijds verborgen zijn, en de vraag opkomt: Waar is God?

Van een mysterie spreekt men, omdat wij, menschenkinderen, zouden zeggen: Een God moest nooit verborgen zijn, moest altijd openbaar zijn!

Van een mysterie spreekt men, omdat wij, menschenkinderen, met Job en Asaf altijd vragen: Waarom laat God de wereld zoo lang begaan, zonder zich te vertoonen, zonder in te grijpen, te stuiten, te keeren, en te zeggen: „Tot hiertoe, en niet verder!“

Van een mysterie spreekt men, omdat de menschenkinderen verbaasd vragen: Waarom blinkt niet de Voorzienigheid uit, voor dat de tijden donker worden; en waarom is zij zoolang afwezig, alsof de Heere weggereisd was naar een ver, vreemd land?

Dat er voor u geen mysterie zij, gemeente van Jezus!

Want in het rijk der natuur is voor u elke bergtop eene fingerwijzing naar boven; elk blauw meer de weerspiegeling van Gods heerlijkheid; elke oceaan de uitroeping

van Zijne oneindigheid; elke lelie de schaduw Zijner kleederen, waarmede Hij bekleed is.

Dat er voor u geen mysterie zij, gemeente van Jezus! Want in het rijk der zedelijke orde zijn alle gewetens, het roepend geweten, het vermoorde geweten, het verzoende geweten, de gangen, waardoor God heengegaan is met Zijne heilige straf en met Zijne vergevende liefde.

En mocht ook dit alles voor uw twijfelend hart soms verdonkerd worden, verdonkerd worden tot den nevelomtrek van toch een mysterie, — o gemeente van Jezus! — mocht ook dit alles in uw strijdend zieleleven door de menigvuldige verslagenheid uws harten u ontnomen worden, — bij de vraag der wereld rondom u: „Waar is uw God?” — één antwoord behoeft u nimmer te ontbreken: Wijs, wijs met uwe uitgestrekte hand naar het oosten, naar Golgotha, naar het kruis der eeuwen, en zeg: Daar, daar is mijn God, geopenbaard, geopenbaard in het vleesch!

Een zelfstandig man.

Dat is een heerlijk gezicht in de wereld: een vrij man, een zelfstandig man.

In den regel legt de menschenvrees, de gedurig opkomende vraag: „Wat zullen de menschen er van zeggen?” onzen braven maatschappelijken burger aan zooveel duizend dunne koorden vast, dat het een zeldzaam gezicht is: een vrij man, een zelfstandig man.

De openbare meening bestuurt hem met stevige leidsels, hem, die er geen meening meer op na houdt. Oude gewoonten houden hem mede in het gareel. Kerkelijke of staatkundige tradities zijn ook al even zoo vele koorden om hem heen. Conversatieplichten en salonreglementen trekken hem ook naar dezen of genen hoek. En de mode in de kleding, evenals de mode in het denken, is iets dat hem niet rechts, of niet links kan laten gaan, als een overblijfsel van eigen wil het hem nog voor een oogenblik zou kunnen doen wenschen.

In Engelsch-Indië is bij het volk zeer geliefd de vertooning van een gevangen tijger, die bij feestelijke optochten op straat, door een vijftig man aan lange touwen wordt gehouden, en die, door die overmacht gebonden, gedwee en netjes moet medewandelen midden op straat.

Arme onvrije man, gij levert niet eens die indrukwekkende vertooning; want gij hebt niets van den gebonden moed en de getemde kracht van zulk een dier; gij hebt zelfs uwe koorden noodig; zij houden u staande; gij zoudt omvallen zonder hen.

Bid God, om uwe koorden door te snijden! Bid God, om zoo eens te mogen vallen! Dat zou uwe eerste vrije daad zijn. Misschien, dat gij aldus nog komen kondt tot de vrijheid en de kracht van een Wesley, die, toen men hem zeide: „De wereld is tegen u,” door die kracht antwoorden kon: „Dan ben ik tegen de wereld!”

Dat is een heerlijk gezicht in de wereld: een vrij man, een zelfstandig man.

Mattheus 11 : 28.

Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.

Jezus beweert met dezen roep tot de vermoeide en beladen menschheid, dat Hij het middel weet, dat Hij het geheim weet tot bevrediging van hare diepst gevoelde smarten en behoeften.

En dat Jezus dit nu beweert, is niets bijzonders in de geschiedenis der menschheid. Duizenden vóór Hem en nà Hem hebben dezelfde groote bewering met meerderen of minderen eigenwaan en aanmatiging geuit. Het bijzondere van dit woord van Jezus zit in iets anders, en laat ik straks zien. Was Jezus de eenige in de geschiedenis der volkeren, die uitgeroepen had: „Komt tot Mij, Ik zal u rust geven?”

Als daar in het *oude Egypte* de duizenden van volk zich verdrongen in de voorhoven der tempels van Ra en Serapis, wat was dit anders, dan omdat hunne ziel onrustig was bij de gedachte aan onbestemde eeuwigheden, en omdat die godsdienst bij monde zijner priesters tot die duizenden geroepen had: „Komt herwaarts tot mij, ik zal u rust geven?”

Als daar in *Griekenland* aan het zeestrand in het groen der olijvenboschjes, onder de schaduw der steile rots, tegen wier voet de golven breken van de diepe blauwe zee, als daar door de vroomheid der oude Hellenen tempeltjes werden neergezet, waarheen bij morgen of bij

avond de vrouwen uit het gebergte afdaalden met hare offeranden in de hand, om ze den priesters aan te bieden met eerbied — wat was dit anders, dan omdat hare zielen onrustig waren over het onbekende van het lot haars levens, en omdat de priesters in die tempels het luide hadden geroepen: „Komt herwaarts tot mij, ik zal u rust geven.”

Als daar de *Phoeniciër*, die bij Tyrus of Sidon zijne netten in de zee wierp, en die in zijne zwakke boot, van den storm overvallen, kampend tegen den donder en den bliksem, en kampend tegen de afgronden waters, die hem verzwelgen willen, niets weet van vrees voor deze watermachten, en nog vroolijk zijn lied zingt aan het roer, wakkre zeeman, die hij is; — als deze zelfde Phoeniciër, zeg ik, straks wel vreezende, wel sidderende den tempel van Baäl-Melkart binnengaat, om te buigen voor het groote beeld, waarbij de priesters staan, — wat bewijst dan die sidderende tempelgang anders, dan dat zijn hart onrustig is in hem bij de gedachte aan de ongeziene machten, en dat die priesters hem hebben toegeroepen: „Komt herwaarts tot mij, en ik zal u rust geven?”

Als daar in *Judea* de rabbi's een godsdienst samenstellen, bestaande uit vele gebeden, vasten, wasschingen en reinigingen, met doorslaande nauwgezetheid te betrachten; en als daar de lieden deze rabbi's daarvoor hoogachten, en hunne voorschriften opvolgen, hoe zwaar die lasten ook zijn om te dragen, — wat is dat anders, dan omdat hunne harten onrustig zijn tegenover de heiligheid van Jehova, en omdat zij gelooven, wat die rabbi's hun zeggen: „Komt herwaarts tot mij, en ik zal u rust geven?”

Als daar uit de bosschen van *Indië* de monnik *Cakyamouni*, na jaren van onthouding te hebben door-
gestaan in woeste eenzaamheid, weer de bewoonde streken
gaat bezoeken, en de volkrijke stad Benares bereikt, en
daar buiten den muur van de stad, onder den grooten
boom van den hertekamp gaat staan om te prediken, in
zijne bedelaarspij, te prediken den nieuw gevonden gods-
dienst, — wat drijft dan 20,000 menschen uit die stad
samen onder dien boom? En wat doet dan die scharen
den nieuw gepredikten godsdienst van Boedha zoo geree-
delijk omhelzen? Het is omdat zij vermoeid en beladen
zijn, omdat hun hart onrustig is in hen, en omdat ook
deze Boedha hun toeroept: „Komt herwaarts tot mij, ik
zal u rust geven!”

En, nog eens, als daar in de *Arabische woestijn* een
bende zwarte woestijnruiters bij het licht van de maan,
weerkaatst door de eindeloze zandgolven, woest rennend
met opgestoken zwaarden, zich storten gaat in een dol
gevecht, en op dat oogenblik, krijschend als gieren, den
kreet aanheft: „Allah is Allah, en Mohammed is zijn
profeet!” — wat is dat anders dan de openbaring van
den diepen onvrede, die daarbinnen 's menschen boezem
vervult, en wat is dat anders dan het troost zoeken in
den godsdienst van Mohammed, die ook gezegd heeft
op zijne wijze tot zijne wilde ruiters der woestijn: Komt
herwaarts tot mij, en ik zal u rust geven.”

Zietdaar, dat ook Jezus dezen uitroep tot de zuchtende
menschheid gedaan heeft, is niets bijzonders. Honderd
godsdienststichters en wijsgeeren vóór Hem en na Hem
hebben hetzelfde gedaan en beloofd. Maar het bijzondere
in Jezus' woord en uitnoodiging is dit, dat *Hij niemand
heeft teleurgesteld, zooals die anderen.*

Niemand teleurgesteld! — En dat hebben al die andere godsdiensten hunne belijders wel gedaan! Zij hebben allen rust *beloofd* aan het zoekende, onrustige hart. Maar zij hebben hunne belofte niet gehouden.

Hebben de *Egyptische* priesters hunne lieden niet teleurgesteld, en brak de tijd niet aan, dat al den volke bekend werd, hoe priesterbedrog gespeeld had met hunne kinderlijke bereidwilligheid tot gelooven?

Zijn ze niet vervallen, de *Grieksche* tempels, en spraken die puinen niet van de teleurstelling des volks, dat geen offer meer over had voor goden, die toch niet hielpen, dat met nijdigen lach zijne goden over boord wierp, en wanhopig een altaar plaatste voor den onbekenden God?

Hebben de *oude wijsgeeren*, die na de priesters, rust beloofden aan de ziel der menschen, hunne volgers niet teleurgesteld? En zijn hunne volgers niet geëindigd, als Pilatus, met de schouders op te halen over alle leermeesters, en te zeggen: Wat is waarheid?

Heeft de Phoenicische visscher of koopman niet geleerd op zijne verre reizen over zee, dat zijn Baäl-Melkart geen voldoening geven kon voor de raadselen van het leven, en wendde hij zich niet af van diens tempel, hem latende vervallen, tot hij eene woonplaats werd van de kruipende hagedis en van den nachtvogel?

Heeft de *Boedhistische godsdienst* woord gehouden, die wel optreedt met de bewering rust te geven aan de ziel, maar die blijkt als middel daartoe niets anders te hebben dan het woord: Sterf en ga tot niet, en dan zult gij rust hebben?

En is ook *dat* rust, wat Mohammed's godsdienst geeft, als hij de ziel des menschen geen kalmen vrede, maar versteening biedt door de leer: Buk onder het noodlot: daar is niets aan te veranderen?

Ziet, als op de puinhoopen van alle godsdiensten staat de groote persoon van onzen Heere Jezus Christus, en met het aangezicht gekeerd naar de duizende teleurgestelde en bedrogen menschenkinderen roept Hij: „Gij hebt het overal beproefd, beproeft het nu bij Mij: Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven!” En het bizondere, dat in Zijn woord ligt, is dit, dat het niemand teleurstelt. Vraag dit aan de getuigen, die uit alle eeuwen bereid zijn hunne zedelijke ervaring mede te deelen.

Waarom liep een *Petrus* achter Hem, jaren aan één, met achterlating van zijn vischmeer, en van zijne erve, en van zijne huisvrouw? Was het niet, omdat daar in Jezus' voetstappen gerustheid en bevrediging waren voor een mensch, die zichzelf had leeren kennen als een zondig mensch?

Waarom verwisselde *Paulus* van rabbi's, Paulus, die eerst aan de voeten der Farizeën gezeten had, en nu aan de voeten lag van den Rabbi Jezus, dien hij den Zoon van God noemt? Was het niet, omdat deze Rabbi met zijn kruis der verzoening hem de rust des gewetens had aangebracht, wat alle andere rabbi's met hun nauwgezette wetten hem zelfs niet in de verte hadden kunnen aanwijzen?

Waarom zocht het oog van den zachtzinnigen, dweependen jongeling *Johannes* zonder onderlaten in het oog van Jezus te zien, en was deze altijd geboeid aan Jezus, zijne tegenwoordigheid geen oogenblik kunnende missen? Was het niet, omdat het liefhebbend hart van dezen jongeling alleen tot rust kwam in de aanschouwing van Hem, die de liefde des Vaders volkomen openbaarde?

Waarom liet een *Augustinus* af van een onzedelijk

leven en ging hij zijn scherp verstand en zijne hartstochten wijden aan Jezus? Was het niet omdat, Hellenist als hij was, zijn hartstochtelijk hart eindelijk in Jezus de volkomene, de eeuwige schoonheid ontdekt had, zoodat hij uitriep: „O eeuwige schoonheid! hadde ik u eerder gekend! ik had mijne liefde en mijn geest aan vrouwen nimmer gegeven!”

Waarom was het, dat een *Luther* een oorlog aandorst met al de machten zijner eeuw, en in eene taal, machtig als de donder en zacht als het kirren van eene duive, aan de kinderen van zijn tijd de persoonlijkheid van Jezus opdrong? Was het niet, omdat hij geleerd had, dat er bedrog was in de spreuken der pausen en priesters, en dat er, meer dan in het zevenmaal klimmen op den Pilatustrap, ruste was voor een arm zondaarshart in de gemeenschap met Hem, die gesproken had: „Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven!”

Ja, daar is geen teleurstelling in de belofte, die Christus hier doet. En dat komt, — ja waarom zouden wij, de levende gemeente van Christus, niet gaarne medegetuigen te midden der onrustige jagende maatschappij, die ons omringt — dat komt, omdat in Zijn persoon de mensch alles terugvindt, waar zijne zedelijke natuur in haar zuchten om geschreid heeft. Laat een wereldsch gelukskind, als Goethe, zeggen: „Ik heb gedurende mijn vijfenzeventig-jarig leven zelfs nog geen vier weken bepaald genoeg gehad,” de Christen, die vermoeid en beladen tot Jezus gekomen is, roemt zaligheden, die niet van hem af kunnen genomen worden al zijne dagen. Laat een Byron klagen: „Als ik de dagen optel, waarin ik iets van geluk geproefd heb, dan kan ik er nog

geen elf in mijn heele leven vinden," maar de Christen belijdt: „Sedert ik mijn Jezus heb, is de zon mijns vredes nimmermeer ondergegaan!"

In den persoon van Jezus, die levende openbaring Gods, ziet de mensch zijn God, vindt de mensch zijn God, en vangen de vrede en de rust aan voor het hart, dat geschapen is om slechts de rust in God te vinden.

In den persoon van Christus lost zich de vraag op des denkers: Is er een eeuwige scheppingsgeest boven ons? Want Hij toont ons die eeuwige scheppingsmacht, en Hij toont ons dat deze macht een *Vader* is voor al Zijne menschenkinderen, die hen liefheeft, de staanden en de gevallenen.

In den persoon van Christus lost zich het bange raadsel des doods op; want het licht, dat van Zijn aanschijn straalt, werpt glansen af in eene eeuwige toekomst.

In den persoon van Christus vindt de schuldige rust van de verpletterende slagen eens ontwaakten gewetens; want, om in Testamentische taal te spreken: „Zijn bloed reinigt van alle zonden."

In den persoon van Christus vindt onze gevallen natuur haar zedelijk herstel; want zij wordt vernieuwd van dage tot dage, door de kracht, die er uitgaat van de aanschouwing van het beeld Gods in Hem.

In den persoon van Christus is het vreemde raadsel des *levens* geen raadsel meer! Hem kennende en aanschouwende, vraag ik niet meer: *Van waar ben ik?* want de liefde uit Zijn oog antwoordt mij: „Uit God;" vraag ik niet meer: „*Waarheen ga ik?*" want de liefde uit Zijn oog antwoordt mij: „Tot God." En zoo is mijn leven geen onbestemd stuk uit de natuurhistorie, maar

een gang des geestes uit God, door God, tot God; en zoo is mijn leven geen grief meer tegen zichzelf; want „uit God,” zoo ben ik verzoend met mijne donkere geboorte in zonde en ellende; „door God,” zoo ben ik verzoend met de tegenspoeden mijner jaren; en „tot God,” zoo ben ik verzoend met de bittere gedachte mijns doods, die aanstaande is.

Neen, daar is geen teleurstelling in *uwe* belofte, mijn Heiland! Daar is vrede en rust bij U, bij U alleen, mijn Heiland, voor ons, vermoeiden en belasten!

Gemeente van Jezus! hoort gij telkens Zijne stem boven het gedreun der groote maatschappij, waarin gij leeft? — Hoort gij ook dezer dagen Zijne stem boven de kreten en het gehuil der verslagenen van eene vreeselijke krankheid? — Hoort gij Zijne stem boven de puinhoopen van vervallen godsdiensten en stelsels?

Laat er niet één zijn onder u, die de rust van zijn hart nog zoeken wil, waar niemand haar gevonden heeft. Want tot u zou ik willen zeggen: Gij zijt aan de duive gelijk, die aan de arke ontvlogen, daar fladdert boven de eindelooze wateren van den zondvloed; daar is geen rust voor het hol van uwen voet; terug naar de hand, die daar uitgestoken is voor u, de hand uit het venster van de arke der behoudenis! Terug tot Jezus! Bij Hem zijn wij veilig, en gerust; — veilig voor de vreeselijke zonde; veilig onder de beproevingen des levens; veilig voor de angsten en vreezen der pestilentiën: want Hij is onze Rotssteen, en Hij zegt: Daar is eene plaats nevens Mij; daar zult gij u op den rotssteen stellen!”

Tranquilli in undis; rustig te midden der baren, zijn wij alleen bij U, Heere Jezus!

De gave der talen.

Het is de Heilige Geest, die de vreemde talen leert spreken. En de leeraar heeft de taal zijner menschen te leeren, om hun te kunnen prediken.

De zendelingen doen zoo; en zij beijveren zich drie, vier, en meer jaren daarvoor.

Maar hebben wij hier niet hetzelfde moeitevolle werk? Is het genoeg, dat wij Hollandsch kennen, om verstaan te worden? En is een Servaas de Bruyn het machtig middel, dat de correspondentie der zielen bewerkstelligt? De verschillende levens- en wereldbeschouwingen doen tegenwoordig zoo groot onderscheid in de taal ontstaan van éénzelfde volk, en het verschil van geloofsrichting maakt den eenen mensch zoo spoedig onverstaanbaar voor den ander, dat menig hoorder in de kerk teleurgesteld het gebouw verlaat: de prediker had wel zijn Hollandsch gesproken, maar had toch zijne taal niet gesproken, was in zijne diepte niet afgedaald; de hoorder had er dan ook niets van begrepen.

Arme prediker! leer dan ook de taal des ongeloofs, en vermag er u in uit te drukken, zooals een Fairbairn en een Carlyle, opdat de ongeloovigen u verstaan!

Dat is de gave der talen in de gemeente.

Dat is eene openbaring van het bezit des Heiligen Geestes, en een bewijs van „door Hem uitgezonden te zijn.”

Leer alleen niet de tale Kanaäns spreken, want dat is bedorven Syrisch, met Hethitische bestanddeelen vermengd!

Wie is dapper?

Wie is er dapper?

Zijn dat in den oorlog die soldaten, die daar aan komen rijden, aaneengesloten, met luide hoera's, de sabels zwaaiende, in dollen ren, de kaken des doods te ontmoet? En die, weinig oogenblikken later slechts, zonder wijken, neergeschoten liggen, één voor één, trouw aan het commando? En van wien de wereld met hoogen roem de daden zal vermelden?

Neen, ik heb er gezien, meer dapper dan zij.

Ik heb gezien eene weduwe, eene arme en zwakke, daar achter in de steeg. „Terug!” zoo riep zij tegen de reuzen van armoede en zorg, die brutaal en wreed bij haar de deur in wilden dringen; en zij weerde hen af met de hand, de voorgestrekte hand; en met de andere hield zij beschermend de kinderen, de kleinen, die achter haar schuilden, zich bergende in haar kleed. En zij was sterk, de zeer zwakke.

Ook den volgenden dag, als zij weerom kwamen, de reuzen. En vele dagen, dagen lang. Totdat de twee er een medebrachten, sterker dan zijzelfen, de krankheid. Toen wankelde zij. En zij viel. Maar het was eerst over haar lijk, dat zij konden binnenkomen, om ook de kinderen te grijpen.

Daar is meer dapperheid in de stille steeg, dan op het slagveld. Daar is langeren moed in de vrouw dan in den man. En het ware veld van eer is daar, waar de eer nooit komt met haar palmtak. Want op het lijk

in de arme kamer, en op de kist, die weggedragen werd, lag geen blad, en ook geen bloem.

De onvruchtbaarheid van den twijfel.

Zoo goed als een vulkanische berg van de vruchtbare vlakte van Sodom en Gomorra eene Doode Zee maakt, zoo zeker maakt de twijfel van een mensch met goddelijke talenten een dor wezen, vol van een doodschen en schrikkelijken bestaan. En zoowaar geen mensch de nabijheid van den vulkaan zegent, zoo zegene ook geen mensch toch het bestaan van den twijfel bij zichzelve. Op zijn best verdrage men den twijfel, als een aanvangspunt of als een stadium van overgang tot de waarheid, — hoewel de waarheid nimmer uit haar voortgebracht wordt, — maar men zegene, men roeme den twijfel toch nooit als een ideaal, hooger staande dan dat andere ideaal, het bezit der waarheid. Veeleer, dewijl het waar is, dat God, de Rechtvaardige, ons zal doen komen in het gericht voor elk ijdel woord, dat gesproken is, zal Hij ons ook doen komen in het gericht voor den twijfel, in zooverre deze ons gansch ijdel, dat is onvruchtbaar heeft gemaakt voor onszelve, voor onzen naaste en voor het koninkrijk der hemelen.

Hoe den twijfelaar genezen?

Hoe zal de twijfelaar genezen worden van zijn twijfel?

Als de twijfelaar van zich weg kan doen dat deel van zijn twijfel, dat voortgesproten is uit onzedelijkheid — (want daar ligt de bron van een groot deel twijfel); — en als hij van zich weg kan doen dat deel van zijn twijfel, dat voortgesproten is bij hem, omdat hij zijne rede, het eene orgaan, had gesteld boven zijn geweten, het andere orgaan — (want ook daarin ligt de oorzaak van een groot deel twijfel); — en als hij van zich weg kan doen dat deel van zijn twijfel, dat voortgekomen is uit zijn gebrek aan onderzoek der Heilige Schriften — (want ook daarin ligt de oorzaak van een groot deel twijfel); — laat hij dan gaan staan met het overig deel van zijn twijfel voor het kruis van den Christus. En wij vreezen geen oogenblik of dáár zal *geloof* geboren worden.

Maar gij ziet het, daar is veel dat van hem af moet om genezen te worden! Onzedelijkheid, — of verstandshoogmoed, — of gebrek aan bijbelkennis, — of alle drie tegelijk.

De twijfel onverantwoordelijk.

Als een boom geen vrucht voortbrengt, dan kan men het den boom niet als schuld toerekenen; want

hij is niet verantwoordelijk voor zichzelf. Toch houdt de hovenier hem om, opdat hij niet onnuttelijk eene plaats besla in de aarde.

Als eene rivier, die uit de rotsen vloeit over de steenen bedding, geen goudzand bevat, dan kan men het der rivier niet als schuld toerekenen; want zij is niet verantwoordelijk voor zichzelf. Nochtans veracht de goudzoeker haar, en gaat hij haar voorbij, totdat hij de andere rivier gevonden heeft, waar tusschen het zand de goudkorrel fonkelt.

Als eene schelp, uit de Indische zee opgehaald, geen parel bevat, zoo is dit haar niet als schuld toe te rekenen; want zij is niet verantwoordelijk voor zichzelf. Nochtans werpt de parelvisscher haar verachtelijk van zich; en hij duikt op nieuw in de diepte der zee, totdat hij andere schelpen gevonden heeft met wèl gewenschte parelen.

En wat zullen wij dan van u zeggen, o onvruchtbare twijfelaar? Gij zijt wèl verantwoordelijk voor uzelfen!

Dit zullen wij van u zeggen: dat in deze wereld, waar God en menschen van alles de vrucht zoeken, wij het u wèl als schuld toerekenen, dat gij onvruchtbaar zijt; en dat er in deze werkzame wereld voor u geen plaats is; en dat, als gij soms nog een talent hebt, dat van u moet afgenomen worden.

Het oordeel des berouws en het oordeel der genade.

Er zijn er, die „zichzelfen des eeuwigen levens niet waardig keuren,” en dat is het oordeel des

berouws; maar alzoo heeft de Heere niet geoordeeld, sedert Hij gesproken heeft: „Zoo waarachtig als Ik leef, indien Ik lust heb in den dood des goddeloozen!” en dat is het oordeel der genade.

Formulieren.

Evenals de priester, die den gewonde aan den weg langs ging, zijn schoon priesterlijk kleed had moeten in stukken scheuren om die wonden te verbinden, — wat Jezus gedaan heeft, die Zichzelven ontledigd heeft, — zoo moet ook de Kerk van Christus het bijwijlen niet te veel vinden om hare schoone stelsels te verscheuren, als deze in fragmenten (en dus niet als een stelsel in haar geheel) beter dienst kunnen doen tot verbinding van de wonden der maatschappij.

Geen loon vóór den tijd.

Als wij, leeraars, doen „den dienst om te betuigen het Evangelie der genade Gods,” dien moeilijken dienst, is daar geen loon aan verbonden?

Alle dienst heeft zijn loon immers? En deze dan niet?

Eens sluit ook de dienaar zijne oogen, tegen den avond-tijd, als hij zijn loop heeft volbracht, zoo ver, dat hij gekomen is „bij de schemerende bergen.” Zeker heeft hij onder zijn dagwerk er ook wel eens aan gedacht, aan

zijn loon. Maar hij heeft altijd wel geweten zijn loon te zullen ontvangen niet vóór den tijd, evenals de arbeider weet, dat zijn daggeld hem pas gegeven zal worden, niet onder de twaalf uren, maar na de twaalf uren. En als hij daar zijne oogen zal opendoen in die wereld, van waar zijne opdracht kwam, in die hoogere sferen, — dan zal hij zien en hebben „zijn loon zeer groot.”

„Des Heeren tempel, des Heeren tempel is deze!”

De twist tusschen Izaäk en Abimelech om de waterputten was der moeite waard.

Maar het geschreeuw tusschen Jood en Samaritaan: „Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel is deze!” was eenvoudig vervelend.

Het Christendom geen formule.

Zoo min God eene formule is, en zoomin mijn geboren worden eene formule is, en mijn arm zijn, en krank zijn en sterven eene formule is, en mijn eeuwig voortbestaan eene formule is, — zoomin moet ook het Christendom eene formule wezen.

Te midden van de werkelijkheden, waarvan God er één is, en de menselijke ziel een tweede is, en het geboren worden een derde is, en het menselijk lijden

een vierde is, en het sterven een vijfde is, en de eeuwigheid een zesde is, — te midden van al die werkelijkheden heeft het Christendom geen formule te zijn, maar eene zeer reële kracht Gods tot zaligheid, hier en ginds.

De leiders geleid.

Wee den leeraar, die zich, met verloochening van zijn beginsel, moet gaan schikken naar de begrippen van zijn volk. Een onbruikbaar herder, die bang is voor zijn schaap, voor zijn bakker, of groenteboer, of kopersmid, en die het aan hunne oogen vraagt, wat hij leeren zal van den kansel!

Wees maar als Micha, de zoon van Jimla, o mijn leeraar! En antwoord maar op al de dwaze eischen van hun eigenwijs hart: „Zoo waarachtig als de Heere leeft, hetgeen mijn God zeggen zal, dat zal ik spreken!”

Leeuwen bij de bron.

Waarbij zal ik u vergelijken, o valsche profeten? Is het u niet genoeg, dat gij u stelt in de plaats der ware profeten, en dat gij hunne erve rooft, en dat gij hunne eer tot de uwe maakt, dat gij ook nog durft tot de zondaars zeggen, dat er bij u ruste is en bemoediging

voor een arm verslagen hart? Moet gij ook nog dooden wat in andere harten leeft, en kunt gij niet anders voldaan zijn dan door telkens nieuwe verslagenen, lust hebbende in het vermenigvuldigen der getalen van altijd meerdere gedooden?

Waarbij zal ik u vergelijken, o valsche profeten?

Ziet, als de woestijnreiziger de oase nadert met de wuivende palmboomen boven de koele bron, meenende den dorst te laven, dan schiet hij plotseling voor den dag, de leeuw, op hem, den niets vermoedende; en als hij, de arme, niet sterven wil van den dorst, dan moet hij sterven van de klauwen.

Gij zijt die leeuwen bij de bron; en de dorstende zondaars, zij kunnen er niet bij genaken.

Materialistische oogen.

Als de ongeloovige wereld eens voor een oogenblik zich toestaat, wat aandacht te wijden aan het werk dat wij doen, wij leeraars; en zij met een onwillekeurig gevoel van meerderheid er een oordeel over gaat uitspreken, dan zegt zij, als zij welwillend is: „Och, zij zijn nog goed als politie, en zij houden de ongeregelden nog wat in toom; en zij doen ook nog wat goed bij de armen door geld- en brooduitdeeling.”

En dit is nu een zeer kleine tak van dienst, dien wij verrichten, en dien de Heere ons opgedragen heeft. De andere veel grootere arbeid, de arbeid voor het koninkrijk Gods, de arbeid voor de onzienlijke wereld, de arbeid

welke eeuwige gevolgen heeft, de arbeid die hier niet getaxeerd kan worden door een menschelijken maatstaf, en waar geen wereld ook eene belooning voor geven kan, — deze andere veel grootere arbeid der leeraars wordt door haar niet gezien.

Ik kan het niet helpen, dat de materialistische wereld alleen dien kleinen zichtbaren tak van dienst ziet, en dezen houdt voor het beste deel van ons werk, en dat zij van dat andere grootere werk niets ziet.

Dat komt van hare materialistische oogen.

De onvruchtbaarheid van den twijfel.

Twijfelen of gelooven, — wat is altijd vruchtbaarder geweest?

Ik vraag het hun, die den twijfel zoo verheerlijken kunnen.

Als er in de wereld iets goeds, iets schoons, iets groots is tot stand gebracht, dan is dit voortgekomen uit menschen, die wisten wat zij wilden, die geloofden in wat zij wilden.

Niet de twijfel, maar het gelooven heeft Israël tot het volk gemaakt, waaruit de diepste kennis is uitgegaan aangaande de onzienlijke dingen; Israël, anders een nietig en onbeduidend volk.

Niet de twijfel, maar het gelooven in een hoog ideaal der kunst heeft Griekenlands beeldhouwers bekwaam gemaakt om het menschelijk lichaam, het hoogst gewrocht der schepping, uit marmer te houe[n], in volmaakter vorm dan de werkelijkheid hun allen dag te zien gaf.

Niet de twijfel, maar het gelooven heeft Columbus tus-
schen spot en stormen doorgedreven, tot hij Amerika vond.

Niet de twijfel, maar het gelooven heeft ons vaderland
vrij gemaakt van Spaanschen druk eenmaal, en later van
Fransche heerschappij.

Niet de twijfel, maar het gelooven heeft overal de ker-
ken en kathedralen gebouwd, en alzoo brandpunten van
licht geschapen en kennis, van geslacht tot geslacht.

Niet de twijfel, maar het gelooven is de beweegkracht
geweest tot het voortplanten van het Evangelie onder
volken, die men zelfs tot beschaving ongeschikt achtte,
en heeft er den moed en het succes aan gegeven.

Niet de twijfel, maar het gelooven is in den tijd der
Hervorming de kracht geweest, die het aandurfde een
menschdom te gaan bevrijden van het vreeselijk monster
des bijgeloofs, dat onaangetast heerschte.

Niet de twijfel, maar het gelooven heeft in alle landen
den stoot gegeven tot het oprichten van toevluchtsoorden
voor gevallen vrouwen, voor krankzinnigen, voor armen
en kranken, en weduwen en weezen, voor nooddruftigen,
die geen helper hadden.

Niet de twijfel, maar het geloof is op de gansche aarde
het vereenigingspunt, de band der liefde, die de mensch-
heid verhindert in atomen uit elkander te vallen, en die
zelfs de verste volken aan het onze bindt tot ééne kudde
onder eenen Herder, en het menschdom maakt tot eene
familie.

Niet de twijfel heeft de wereld overwonnen, de wereld
met al hare dwaasheid en ijdelheid, met al hare liefde-
loosheid en armoede, met al hare verleiding en dood. Zij
heeft er geen hand tegen uitgestoken. Maar het gelooven
is reeds de wereld overwinnende.

Een geloof als een mosterdzaad heft een berg op, en plant hem in het hart der zeeën; maar eene twijfel als een berg verzet een mosterdzaad zelfs niet van zijne plaats.

Onvruchtbare twijfel! verdwijn, en sta het worden der dingen niet langer in den weg; der dingen, die blijven tot in eeuwigheid!

De vogelen op het zaadveld.

Zijt gij behouden?

Deze vraag der belangstelling in uw eeuwig lot wordt u op zooveel verschillende plaatsen gedaan.

Die vraag: Zijt gij behouden? is u gedaan in uw eigen huis, te midden van de uwen, aan uwen haard. Maar gij werdt afgeleid door de uwen, door een souper, dat volgde.

Die vraag is u gedaan bij eene begrafenis, op het kerkhof, tusschen veel rouwfloers, en sprekende lijkgesteenten. Ernstig genoeg klonk het daar! Maar het antwoord werd verdrongen, te huis, door het levendig gesprek over de erfenis en de legaten.

Die vraag is u gedaan in de kerk, onder de prediking van den leeraar, dien gij volgt week aan week, onder het indrukwekkende van bezielde, trouwe taal. Maar gij vergat het antwoord te geven, afgeleid door eene kleine opschudding in het ruim, waar eene juffrouw flauw viel.

Die vraag werd u gedaan in den spoortrein, bij het eerlijk eenvoudig getuigenis van een medereiziger, die

medelijden en liefde voor u voelde, al kende hij u niet. Maar de indruk van zijne vraag ging over, omdat de conducteur het portier opende, al rijdende, en u om het kaartje vroeg.

Die vraag werd u gedaan op de markt, onder een toevallig gesprek, door u of door den ander — niet toevallig! — opgezet. Maar het gesprek werd plotseling afgebroken door den boer van buiten de stad, die u op den rug klopte om een handel te beginnen.

Die vraag werd u gedaan door uw geweten op uw ziekbed, toen de geneesheer bedenkelijk, stil, het hoofd schudde tegen de angstig vragende oogen der vrouw, die hem de deur uitleidde. Maar het hoofd, het zieke hoofd stond er niet naar, om met een lastig geweten zich bezig te houden.

Eenmaal, eenmaal zal er geen afleiding meer zijn, om een antwoord te geven op die vraag, die daar, helaas! niet meer gedaan wordt. In eene plaats van buitenste duisternis, waar in woeste verlatenheid, met knersing der tanden, uw vreeselijke kreet de duisternissen doorboort: „verloren, verloren ben ik!”

Ach! laat toch den vogelen niet toe, dat zij aankomen, en neerstrijken op het zaad, dat uitgestrooid wordt op uw veld, om er mede heen te vliegen, het zaad in den bek.

De eerste smart der wedergeborenen.

Ik heb Jezus gevonden!” zoo juichte mijne ziel na „vreeselijke, voorbijgegane donkerheden. En ik ging heen tot mijne vrienden, die altijd hadden deelgenomen

in mijn wel en in mijn wee; en ik riep het hun toe in de overvloeiing van mijn hart. Maar mijne vrienden begrepen mij niet, en keken mij aan, met groote vreemde oogen; en zij namen geen deel, voor het eerst, in mijn wel en mijn wee.

„Ik heb Jezus gevonden!” zoo juichte mijne ziel na vreeselijke, voorbijgegane donkerheden. En ik ging heen, tot mijn vader en moeder, en ik greep hunne hand, en ik viel hun om den hals, en ik vertelde het hun in de overvloeiing van mijn hart. Maar zij drukten mijne hand niet terug, en er was geen omhelzing van hun kant; en zij deden zeer koel, en zij zeiden geen woord weerom, zij, die anders zoo goed en zoo vriendelijk konden zijn.

„Ik heb Jezus gevonden!” zoo juichte mijne ziel na vreeselijke, voorbijgegane donkerheden. En ik ging heen tot de lieden in mijne straat, en tot de makkers in de werkplaats. Zij mochten mij altijd goed lijden. En mijne oogen straalden het uit, en mijn hart was zoo vroolijk, toen ik het hun zeide. Maar zij bleven niet staan om mij aan te hooren, en deden onverschillig, en gingen door; en als ik verwonderd omkeek, zag ik hen, lachend; en een hunner vloeken, mij vroeger zoo gewoon, sneed mij het hart door.

Toen heb ik mij neergebogen, alleen in de binnenkamer; bedroefd, dat er geen weerklank geweest was op mijne vreugde; en snikkend, in tranen, die niet ophielden, heb ik geroepen: „Maakt dat op eens zoo eenzaam, Heere Jezus! dat ik U gevonden heb?”

En de eerste smart der wedergeborenen scheen mij even groot als hunne eerste vreugde.

Maar toen zijn zij gekomen, de engelen uit den hemel, allen met stralend gezicht; met de harpen, vroolijk zingend; en zij riepen: „Wij, wij deelen in uwe vreugde!”

En toen is ook Hij gekomen, mijn Heiland zelf; en ik zag, dat Hij blijde was, als een herder, die een verloren schaap weerom vond, toen Hij zeide, terwijl Hij zich overboog: „Nu zijt gij de mijne, eeuwiglijk!“ En zangen ruischten om mij heen, die ik nimmer gehoord had. En mijne eenzame duistere kamer werd als het lichtend voorportaal des hemels.

En mijne vreugde kwam weerom, als de vreugde desgenen die begrijpt, dat er *„blijdschap is bij de engelen in den hemel over één zondaar, die zich bekeert.“*

„Waar is uw God?“

Als wij de *redevoweringen* van Christus lazen in de Evangeliën, zooals zij daar medegedeeld zijn; en wij in de verbeelding ons schaarden onder Zijne toehoorders, en luisterden, luisterden naar de taal, zooals nooit iemand gesproken had, en mede opgeheven werden door die taal, die ons verplaatste naar de hemelen; en als wij zoo onder den diepen indruk kwamen van eene goddelijke wijsheid, zooals nimmer van zachtmoedige lippen afvloeide; hetzij wij de bergrede mede aanhoorden, of de gelijkenissen, of de Johanneïsche redenen, waar Jezus den Vader verklaarde, gelijk Hij was; — ik zeg: — als wij zoo luisterden, luisterden naar Jezus, naar den Leeraar-Profeet, — dan, dan weken wij eene schrede terug vol eerbied, terwijl wij Hem aanzagen in Zijn goddelijk gelaat, en wij prevelden aanbeddend: „Hier is, hier is God, zonder eenige verberging Zijnszelfs.“ En de vraag des vroegeren twijfels: „Waar is God?“ bestierf in het diepste van ons

hart. Hier hadden wij Hem gezien in het aangezicht van Zijnen Zoon.

Of als wij *de groote daden* van Christus lazen in de Evangeliën, zooals zij daar medegedeeld zijn; en wij in de verbeelding ons schaarden onder Zijne toeschouwers, en Zijne wonderen aanzagen, wonderen, zooals nooit iemand gedaan heeft, vol macht en majesteit en heerlijkheid; wonderen van kracht, wonderen van erbarming en medelijden: hetzij wij mede aanschouwden het gebieden van een storm op het Galileesche meer, of de oprichting van een doode, van Lazarus, uit het graf, of het wedergeven van een hersteld kind aan eene weenende Kananeesche vrouw; — ik zeg: — als wij zoo zagen, zagen de daden van Jezus, den wonderdoenden Profeet, — dan, dan vielen wij neder in aanbidding, en kusten de zoomen Zijns kleeds, roepende: „Hier is, hier is God, zonder eenige verberging Zijnszelfs!“ En de vraag des vroegeren twijfels: „Waar is God?“ bestierf in het diepste van ons hart. Hier hadden wij Hem gezien in het aangezicht van Zijnen Zoon.

Of als wij *den grooten dood* van Christus lazen in de Evangeliën, zooals hij daar medegedeeld is; en wij in de verbeelding ons mede schaarden onder de velen, die aanschouwers zijn geweest van Zijn lijden en sterven: een lijden, dat zoo groot was, dat zoo ontzaglijk was, dat de kreet: „Mij dorst!“ niets was bij dien anderen kreet: „Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?“ een lijden, dat zoo groot was, dat de doodsteek in Zijne beenderen niets was bij den uittartenden schreeuw Zijner smaders: „Waar is nu uw God?“; een sterven, dat zoo ellendig was, dat het scheen, als was alle vloek van den hemel en van de aarde opgehoopt op dat ééne gebogen hoofd,

en als was alle bitterheid van allen dood samengevloeid in dien éénen dood; — ik zeg: — als wij zoo zagen en mede gevoelden de verschrikkelijkheid van dien smadelijken dood des kruises, en daarbij gedachten: „Ik deed door al mijn zonden Hem al die jammeren aan!” maar tegelijk in de toeëigening des geloofs het gevoelden: „Hier is verzoening, vergeving gevonden voor mij, voor mij!” — dan, o dan vielen wij neder in het stof, en vermengden wij dat stof met onze dankbare tranen, roepende; „Hier is, hier is God zonder eenige verberging Zijnszelfs!” En zelfs de laatste zweem des vroegeren twijfels: „Waar is uw God?” bestierf in het diepste van ons hart. Hier hadden wij Hem gezien in het aangezicht van Zijnen Zoon.

O Christen! Christen! van alle antwoorden op de vraag van den spotter: „Waar is uw God?” zij dit antwoord uw beste, uw dierbaarste: „In het aangezicht van Christus heb ik mijnen God gezien!”

In de geschiedenis, in de natuur, in de wereld van het geweten, zien wij slechts „de gangen onzes Gods.” Maar in Christus: „God zelven.”

God openbaar in het oordeel.

„**W**aar is uw God?” zoo riepen Davids spotters, in den dag toen hij heenvlood, barrevoets, door den gang der olijven, naar de woestijn, zijne oude schuilplaats.

En waar zijn God was, bleek bij het uiteenstuiven der

benden van Absalom; bleek bij den eik, waar die man aan hing, met de haren verward in de takken, doorboord met eene spies, de spiesen van Joab; bleek bij den koninklijken intocht te Jeruzalem, bij den gang naar den tempel, toen de koning inging en voor Gods aangezicht verscheen, met eene stem van vreugdegezing der feestvierende menigte.

Zoo zal het blijken, waar uw God is, o Christen! als Hij blinkende verschijnen zal, op de wolken des hemels, na Zijne lange afwezigheid, met de legerscharen Zijns hemels achter Hem, schitterend op witte paarden; en als de onzichtbare demonen, dan zichtbaar geworden, huilend wegvlieden zullen, duikend in zwarte afgronden, om nimmer weer boven te komen; en als uwe spotters met eene vreeze, die het hart scheurt, zullen roepen tot de bergen: „Hebt gij dan geen hollen om ons te bergen?” en als gij zelf, staande, met opgeheven hoofd en uitgestrekte hand, zult zeggen: „Heere! ik heb U lang gewacht, maar Gij zijt gekomen, en hebt mij niet bedrogen;” en als de aarde zal wezen voor de vreedzamen, en die niet spotten.

Geen grieven meer tegen de Voorzienigheid.

Ging ik laatst niet binnen in de werkplaats van een beeldhouwer? Ik zag hem staan aan een groot stuk marmer, en de beitel en de hamer deden er groote stukken afvliegen. Ik dacht er over, hoe het marmer smart zou gevoelen, indien het een levend wezen was. „Gij moet nu nog niet komen,” zeide de kunstenaar, „kom

later; gij kunt nu nog de vormen niet zien, dien ik reeds in gedachten heb!"

Ik kwam weer, toen het beeld halverwege was.

"Gij moet nu nog niet komen!" zeide de kunstenaar, "kom later, gij vindt er nog niets te bewonderen aan!"

En ik ben later gekomen, toen uit het ruwe marmerblok een engel gehouwen was, een engel als verlost was. En ik begreep iets van het ideaal, dat den kunstenaar voor den geest gestaan had; iets van den langzamen, maar zekeren arbeid, dien hij verricht had. En ik heb er uit geleerd, God, die de zielen der menschen vormt tot gelijkheid aan het volmaakte beeld van Christus, niet te beoordeelen of te veroordeelen dan na Zijn volbrachten arbeid.

Neen, ik zal geen grieven meer hebben tegen de voorzienigheid Gods, ook al begrijp ik haar nu niet altijd; geen grieven meer hebben tegen de voorzienigheid, nu, terwijl zij nog maar ter helfte bezig is aan haar verheven arbeid. Neen, in alle dingen, in groote dingen en in kleine dingen, wil ik voortaan God Zijn gang laten gaan, en Hem aanbidden.

En gij, als gij over den weg loopt, en het gras onder uwe voeten vertreedt, den nietigen grashalm, waarvan Christus in eene bekende troostrede gesproken heeft, denk dan aan Hem, die ook u in uwe kleine en nietige dingen verzorgt; en als gij over straat gaat, en de musschen voor u uit ziet vliegen, de vogels van geen prijs, waarvan Christus gesproken heeft in Zijne bekende troostrede, denk dan aan Hem, die ook u in uwe kleine en nietige zorgen niet vergeet.

Wen er u aan om te gelooven *dat alle dingen niet bij geval, maar van Zijne vaderlijke hand ons toekomen.*

„Volg Mij!”

Volg Mij!” zoo is des Heeren woord tot den rijke. „Maar Heer! hoe kan ik,” zoo is des rijken jongelings antwoord, „hoe moet ik dan met mijne goederen handelen?”

„Volg Mij!” zoo is des Heeren woord tot den vroolijken mensch. „Maar Heer! hoe kan ik,” zoo is zijn antwoord, „ik heb vele vrienden, en ik ontvang hen in mijne gezellige woning, en wij hebben maaltijden onder elkander, en wij leven allen dag vroolijk en prachtig. Moet ik dan met mijne vrienden breken? Dat gaat toch niet. En hen krijg ik niet mede, achter U aan; zij zouden niet medegaan; zij zijn van eene andere richting. Het kan niet, Heer!”

„Volg Mij!” zoo is des Heeren woord tot den arme. „Maar Heer! hoe kan ik,” zoo is des armen mans antwoord, „ik heb er immers geen tijd toe; ik moet den geheelen dag hard arbeiden voor mijn brood, en des avonds t’huis komende, ben ik zoo moede, dat ik in slaap zou vallen, ging ik in den Bijbel lezen. Ziet gij, Heer, dat kan niet! En dan, ik wil het U eerlijk zeggen, ik geniet door mijne armoede toch al zoo weinig van de wereld; zal ik dat nu ook nog gaan opgeven? Wat heb ik dan aan deze wereld, wat aan mijn leven?”

En de Heere vraagt het aan nog vele anderen: „Volg Mij!” Maar sommigen zeggen: „Ik kan geen Christen worden om mijne echtgenoot; dat zou eene te groote breuk veroorzaken, en ik moet toch al oppassen.” En anderen zeggen: „Ik kan het moeilijk om mijne hooge positie in

de stad; heusch! ik heb het aardig ver gebracht; en dat heeft geen toon in onze kringen!"

En zij hebben allen wat te antwoorden, de een na den ander.

En zoo is het gekomen, dat de gang van onzen Heer door de wereld bijna een zeer eenzame gang is. Zullen ooit de menschen en de Messias bij elkander passen, dan zal òf de Messias moeten veranderen; òf de menschen moeten veranderen.

Ontmaskering.

W ee, wee het oogenblik der ontmaskering! Eens komt er een tijd, dat alles openbaar wordt! Wie zal dan bestaan?

Judas heeft dat oogenblik gekend, hij, de vermomde, toen Jezus aan den Paaschmaaltijd hem het masker van voor het aangezicht wegnam, en dat vreeselijke gevoel daarbij in hem opkwam, dat de Evangelist beschreven heeft met de woorden: „Toen voer de duivel in hem.”

Wat zal het zijn, als vele Christenen openbaar zullen worden niets anders te zijn dan hunne broeders, de wereldlingen, even ongeestelijke lieden als zij!

Wat zal het zijn, als het geheim van veler godzalig spreken blijken zal niets anders geweest te zijn, dan het opentrekken van het register van den tremulant in de menschelijke stem! En als de zoogenaamde zalving in woorden en gebaren blijken zal niets anders geweest te zijn, dan een paspoort tot entrée in kringen, die anders gesloten waren!

Wat zal het zijn, als zooveel philanthropie blijken zal niets anders geweest te zijn dan protestantsche aflaten tegen den eeuwigen dag! En als zooveel staatkunde blijken zal niets anders geweest te zijn dan de kunde om eigen staat het hoogst op te voeren! En als zooveel wetenschap blijken zal niet anders te zijn geweest dan een middel om de stem van het eigen geweten te dooden!

Laat ons oogen hebben voor het masker, dat over alles heengeworpen is! En laten wij bidden, dat Jezus met ons reeds vroeg de barmhartigheid hebbe om het masker weg te rukken, ook van ons eigen wezen, eer het te laat is!

Laten wij bidden, om oprecht te mogen wezen als de duive!

De laagste plaats.

WANNEER *gij zult genood zijn, ga heen en zet u in de laagste plaats."*

Welnu, wij zijn genood. En het is eene wonderbare noodiging, die tot ons gekomen is.

Wij zijn genood, om aan den voet van Jezus' kruis te komen; samen te komen als uit de verschillende oorden des levens; samen te komen als tot eene toevlucht en redding van een vreeselijk verderf. Jezus, de Gekruisigde, noodt u, en Hij zegt: „Kom hier, gij verdwaalde! hier is rust van uwe lange omzwerving. Kom hier, gij beladene! hier is ontheffing van den last en de vermoeienis uwer ziel. Kom hier, gij onreine! hier stroomt mijn bloed, dat reinigt van alle zonde!”

De noodiging klinkt luide, en klinkt welkom, in onze arme, zondige, verslagene harten.

En wij, de geroepenen, wij stroomen samen uit de vele hoeken en holen onzer zonde. En wij komen onder Zijn kruis. En Zijne hand is over ons. Wij vinden er de verzoening en de vergiffenis.

Zal er nu strijd zijn, onder dat kruis, over de eerste en de laatste plaats? En zullen de gekomen genoodigden twisten over den voorrang, bij de gedachte: „Ik was toch niet zoo groot zondaar als die daar?”

Of zullen wij niet veel meer, onwillekeurig, alleen reeds bij een blik naar binnen, de laatste plaats zoeken, ootmoedig, tevreden, dat ook ons barmhartigheid is geschied, en biddende, met den blik naar het aangezicht des Gekruisigden:

„Geef me hier de allerlaagste plaats

Zoo Gij mij een plaats wilt geven!

Nooit heeft iemand zooveel kwaads

Tegen zooveel licht bedreven?”

„Wanneer gij zult genood zijn, ga heen en zet u in de laagste plaats.”

Welnu, wij zijn genood. En het is eene wonderbare noodiging, die tot ons gekomen is.

Wij, kinderen Gods, die in Christus verzoend zijn, wij worden genood om in deze wereld, Zijn wijngaard, Zijn werk van barmhartigheid verder te verrichten. Deze noodiging, is, met het oog op ons verleden, reeds eers genoeg.

Veel en velerlei is dat werk. Armen kunnen wij brood geven; zieken bijstaan in hunne laatste kwaal; voor blinden kunnen wij het gezicht wezen; bedroefden kunnen

wij troosten; dwalenden, op onze beurt, te recht helpen; in eene dwaze maatschappij nog een restant wijsheid ver-
tegenwoordigen; op eene donkere aarde het licht wezen; in
eene bedorven wereld het zout zijn. Is dat geen eers genoeg?

Wij worden genood tot een arbeid in den tempel des
Heeren op aarde. Daar is arbeid voor een hooge priester
om het Heilige der heiligen binnen te gaan. Daar is arbeid
voor den priester om de offeranden te doen. Daar is arbeid
voor de Levieten, om de zangen te zingen. Maar daar
is ook arbeid voor de mindere dienstknechten onder de
Levieten: om het stof weg te vegen uit den voorhof en
het weg te dragen naar buiten.

Zullen wij, geroepen ten dienst onzes Gods, daar strijd
hebben over de eerste en laatste plaats? Ons te hoog
voelen voor het lagere werk? Eerzuchtig begeeren om het
hoogere werk te mogen verrichten? Zullen wij, ons ver-
leden van zonde vergetende, ontevreden zijn met onze
Levietenplaats, en de priesterplaats ons toeëigenen?

Of zullen wij, ootmoedig gestemd door de genade, dat
ook wij een deel mogen hebben in het groote werk des
Heeren, dankbaar stamelen:

„Heer! dat de allerlaagste plaats

Onder hen mij blijf' gegeven!

Niemand toch heeft zooveel kwaads

Tegen zooveel licht bedreven?”

*„Wanneer gij zult genood zijn, ga heen en zet u in
de laagste plaats.”*

Welnu, wij zijn genood. En het is eene wonderbare noo-
diging, die tot ons gekomen is.

Het is de noodiging, om na volbrachten arbeid, en na

den doorgang des doods, te komen en aan te zitten aan de groote bruiloft des Lams, in de stad Gods.

Als wij daar binnen komen, is alle hoogmoed, en ook alle ijdele eerezucht afgelegd. Aan den ingang worden wij er met volkomen ootmoedigheid bekleed.

Wij zullen de bruiloftszaal binnentreden. En wij zullen de duizende gasten aanschouwen: zalige kinderen Gods, engelen, cherubim en seraphim en aartsengelen. En de aanblik zal ons overstelpen. En wij zullen, bijna van vrees bevangen, bij de gedachte aan wat wij waren, zonder denken, de laatste plaats kiezen, en ons nederzetten daarbeneden aan het einde van de groote tafel.

En als dan, de gasten gezeten zijnde, de Bruidegom binnenkomt, en de rijen langs gaat, en ook ons naderbij komt, en ons aanziet, dan, uit vreeze, met het oog op ons verleden, zullen wij nog eens smeeken:

„Heiland! dat de laagste plaats

In dit huis mij zij gegeven!

Nooit heeft iemand zooveel kwaads

Tegen zooveel lichts bedreven!”

Maar des Heeren oog zal vriendelijk zijn, en Zijne stem vriendelijk. En Hij zal zeggen, Hij, die ons genood heeft:
„*Vriend, ga hooger op!*”

Vroom verloren.

De ziel, die, begeerig, niet tevreden is, voor zij een keizerrijk heeft verkregen, kan verloren gaan; maar evengoed die kleinere ziel, die God vlak in het

aangezicht ziet, en onderwijl van den kooper een halven stuiver te veel afneemt op een pond suiker.

De ziel, die geheel zich met geen kerk inlaat, kan verloren gaan; maar evengoed die ziel, die het lidmaatschap van zijne kerk zoo hoog acht, dat zij het verwart met dat van de onzichtbare kerk.

De ziel, die de wellusten liefheeft in de gemeene buurt, kan verloren gaan; maar evengoed die ziel, die, godsdienstig wellustig, zich liefst vermaakt in fijne uitspinningen van teksten uit het Hooglied.

De ziel, die nooit den armen iets geeft in zijne magere gierigheid, kan verloren gaan; maar evengoed die ziel, die hare goudstukken uitstrooit zonder liefde, om van de menschen gezien te worden.

De ziel, die zichtbaar gezwollen is van voor ieder openbaar wordenden hoogmoed, kan verloren gaan; maar evengoed die ziel, die liederen zingt uit diepten van ellende, met glanzend zelfbehagen op het afstootend vroom masker.

Wat kan het den Duivel schelen, of gij op de eene of op de andere manier hoogmoedig zijt? Wat kan het den Duivel schelen, of gij op de eene of op de andere manier gierig zijt? Wat kan het hem schelen, of gij wereldsch wellustig of godsdienstig wellustig zijt? Wat kan het hem schelen, of gij op de eene of op de andere manier de kerk van Christus haat? En heeft hij niet altijd getoond, dat hij van een halven stuiver af tot een keizerrijk toe u geven wil, als gij maar nedervallende, hem aanbidt?

Dat is hem alles eender!

Succes.

Wij, predikers, moeten goed onderscheid maken tusschen schijnbaar succes en werkelijk succes. Zie dit aan Elia.

Zijn schijnbaar succes was op Karmel, toen de Baälsprofeten beschaamd stonden, en toen al het volk hem, Elia, toejuichte met donderende kelen, en hij geëerd werd bovenmate als de profeet van den dag, door een volk, dat straks weer God en hem verliet.

Zijn werkelijk succes lag in de zeventuizend zielen, die nimmer de knieën voor Baäl hadden gebogen, die gemeente Gods, onder Israël als eenlingen verspreid, maar door Elia bewaard en behoed ten eeuwigen leven.

Zijn schijnbaar succes zagen allen; zijn werkelijk succes werd niet opgemerkt.

Laten wij, predikers, zeer getroost wezen met ons werkelijk succes, als de duizend kreten, die hulde roepen, ons ontbreken.

De waarde van den Bijbel.

Een oud moedertje zat voor hare deur, de lage deur. Als zij heenzag, voor haar uit, dan zag zij de gele duinen, golvend in lange lijnen tegen blauwe lucht; de meeuwen vlogen er over heen, snel weg, maar keerden altijd weder. En als zij heenzag, tusschen die

duinglooïngen door, daarginds, dan zag zij de zee, ook blauw, met een zilveren zeil, een vroolijk zeil; het glansde zoo wit; en schuim en spatten vlogen er voor uit.

Een oud moedertje zat voor hare deur, de lage deur. Daar ginds scheen de zon zoo warm, heel warm, bij de twee vlinders, die opfladderden, altijd bij elkander, van bloem tot bloem, het duin over, afdalend aan den anderen kant. Maar hier in de deur was het koel, en oud moedertje zat zoo frisch en rustig, de handen gevouwen naast den Bijbel op haar schoot, het hoofd gebogen, niet lezend, maar mijmerend.

„O moeder, is dat een boek voor u? te wijs voor u! gij weet niet wat gij leest,” zoo zeide ik lachend.

„Niet?” zei ze, en met haar vinger wijzend, „zou ik dat niet verstaan: Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren; en zoo wij zeer sterk zijn tachtig jaren; en het uitnemendste van die is moeite en verdriet. Zou ik dat niet verstaan?”

„Neen, moeder, maar het andere van het boek, dat is te wijs voor u, dat hebt gij nooit verstaan.”

„Niet?” zei ze, en zij sloeg de bladen om, langzaam, lachend in hare oogen, totdat zij het vond: Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Dat heb ik al lang verstaan.”

„Ja, moeder, — maar dat is van het verledene; van de toekomst, in dat boek beschreven, verstaat gij niets, dat is te wijs voor u.”

En weer gleden hare vingers, hare kalme vingers, over de bladen; en vroolijk glansde dat gelaat, met een ander schijnsel, dan wat van de zon aan het duin afkwam, toen

zij blijde las: En God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn. „Dat is niet duister,” zei ze, „niet duister om te weten.”

En het oud moedertje zat voor hare deur, de lage deur. En zij zag voor zich uit, over de gele duinen, golvend in lange lijnen tegen blauwe lucht, waar de meeuwen gingen en kwamen.

En zij zag de twee vlinders, fladderend boven den duinrand, dalend naar het dal, als twee plekken zilver tegen groene helm.

En zij zag voor zich uit, ver, ver over de blauwe zee met het witte zeil, dat schuim en spatten vlokte voor zich heen.

En zij lachte vriendelijk tegen dat alles, terwijl zij het Boek dicht deed, en terwijl zij het vastklemde in vingers als die het niet los zouden laten.

Wat is het Evangelie?

Wat is het Evangelie?
Dit: de blijde boodschap van God uit den hemel aan de menschen op aarde, *dat zij in Christus hebben de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden.*

Heerlijker boodschap dan het Evangelie van Christus heeft de aarde wel nimmer vernomen!

Daar is hier op aarde gepredikt: „Er is een God;” maa dat wekte angst; want tegenover dien God wasde mensch

niet in het reine; en de mensch antwoordde wanhopend op die prediking: „Hoe kan ik hem eeren!”

Daar is hier op aarde gepredikt: „Er komt een eeuwig leven na den dood;” maar dat wekte vreeze; want het geweten voorspelde tegelijk, dat het eeuwige leven de straftijd zijn zou voor onverzoende zonden. En de mensch antwoordde wanhopend op die prediking: „Hoe kan ik het begeeren!”

Daar is hier op aarde gepredikt: „Doe goede werken, en verdien uwen hemel;” maar eene onmacht door gebondenheid aan demonische machten deed den mensch voelen, dat van verdienen door goede werken geen sprake kan zijn, want dat ook de beste werken met zonde bevuurd zijn, en dat wij onze schulden nog dagelijks meerder maken. En de mensch antwoordde wanhopig op die prediking: „Hoe kan ik iets verdienen!”

Daar is hier op aarde gepredikt: „Kom, gij moet goede hoop hebben op een eeuwig geluk, uwe zonden zijn niet zoo erge zonden;” maar de taal des eerlijken gewetens antwoordde: „Mijne zonden zijn wel zonden; hoe kan ik hopen!”

En daar is hier op aarde gepredikt: „Ongelukkige mensch, denk niet aan uw jammer; vergeet uw zieleleed, en neem de wereld in plaats van den hemel;” maar de ziel, die nu eenmaal tot God geschapen is, antwoordde met tranen: „Geen dubbele oogst van most of koren, vergoedt de smarten van een ziel, voor wie de hemel is verloren; hoe kan ik vergeten!”

En het was alles wanhoop en twijfeling, wat die velerlei prediking achterliet in de arme zondige menschenharten.

Totdat die andere prediking gehoord werd, door het

Evangelie: „Mensch! uwe zonden zijn vergeven!” Toen hief de wereld haar hoofd op uit lange hopelooze verdoo-ving; en zij luisterde, met wijd opene oogen. Dat was het, waar haar hart naar smachtte: „verzoening en vergiffenis.” En zij stond op, en voor het eerst met de glansen der hope op haar opgeheven stralend aangezicht, riep zij uit: „Nu heb ik het gevonden, het woord van mijn troost! Evangelie, gij zijt mijne blijdeste boodschap geweest!”

Eene suggestie.

Is er een God?

Die vraag is gedaan door Mozes, op de rots-
vlakte van Sinaï, toen hij, de eenzame, van dag tot dag
de schapen leidde naar de zijden des bergs, waar het
spaarzaamelijk gras wies.

Die vraag is gedaan door den Egyptenaar, toen hij,
zonder antwoord, zijne tempels bouwde in de oasen van
zijn land, en zijne goden aanbad, al bekende de priester,
met het beeld van den sphynx, het zelf niet te weten.

Die vraag is gedaan door den Chaldeër, die opzag
naar de sterren, of ook de sterren het hem konden zeg-
gen; en hij heeft die vraag dubbel gedaan, toen daar de Jood
in ballingschap hem een antwoord gaf, dat aannemelijk
had kunnen zijn, kwam het niet uit zoo verachtelijken
mond.

Die vraag is gedaan door den Griek, die met schitte-
rende verbeelding zijne blauwe lucht vervulde met go-
dengestalten, welke hij, genie dat hij was, later evenzoo

verwierp gelijk hij ze gemaakt had, om te eindigen met zijn altaar aan den onbekenden God.

Die vraag is gedaan door den Romein, die, hij mocht gelegerd zijn aan de oevers van de Noorderzee, of bij de de rivieren van Azië, het telkens uitriep: „Wat is waarheid?”

Die vraag is gedaan door de Wijzen van het Oosten, die kwamen op het licht van de ster, en zochten, en reisden door land en woestijn.

Die vraag is gedaan door den Indiër, die al zijne rijkdommen weggaf, om zijn werelddeel door te loopen, met tot wonden gescheurde voeten, met den bedelstaf in de hand, of hij den Grooten Onbekende vinden mocht; en gedaan door de Hindoevrouw, die haar kind, haar eerstgeborene, aan den Ganges gaf, in de meening, dat in de zoo uitgestane smart ook gevonden mocht worden wat zij zocht.

Is er een God?

Die vraag wordt gedaan door den denker onzes tijds, als hij nederzit met de hand onder het hoofd, in zijne cel, wanneer zijn geest, verre van het lichaam, uitgaat naar de grenzen der schepping.

Die vraag wordt gedaan door den koopman, als hij voor een oogenblik ophoudt met rekenen, en als hij voor een oogenblik alleen staat op de volle beurs, onwillekeurig, op eens overvallen door de gedachte, die meer dan elke andere tolvrij is!

Die vraag wordt gedaan door de gastvrouw aan haar rijken disch, als zij, — hoe komt het zoo op eens? — hare tafel en hare gasten plotseling vergeet, en een oogenblik in gepeinzen zit, en vergeet te antwoorden op de scherts van haar buurman.

Die vraag wordt gedaan door den socialist-redenaar, als hij, onder rook en geschreeuw van koortsige mannen, van zijn onderwerp afdwaalt, zijn eigenlijk onderwerp, hoe aan brood te komen.

Die vraag wordt gedaan door den dronkaard, als hij daar voortstompelt over straat, hij, die gedronken heeft, omdat hij zich ongelukkig voelde, en die zelfs in zijne benevelde verwarring dat mengt in zijne hortende zinnen.

Die vraag doet zoo menigeen, als zijn dierbaar kind uitgestrekt ligt om te sterven, aan den dood, die binnenkomt, alsof die uit Gods oorden kwam, en alsof die het kon zeggen.

Die vraag doet de arme in de steeg, de gevangene in de cel, de voddendraper en de straatjongen!

Is er een God?

Evenals eene machtige wolk zich samenpakt en legerd om den kop eens bergs, en hare schaduwen werpt aan de zijden en aan den voet des bergs, zoo heeft die machtige vraag zich gelegd over het denken der menscheid, met al hare schaduwen en duisternissen.

En nu weet ik wel, dat er iets schoons is en iets goddelijks in dat zoeken; dat het de diepe uiting is van eene arme ledige ziel; dat het het uitsteken is van eene hand uit de diepte naar eene werkelijkheid omhoog; dat het de trekking is van 's menschen hart naar dien God, waartoe het is geschapen!

Maar ik weet ook, dat er iets demonisch fataals in is, sedert Satanās de arme menschenkinderen fluisterend in hunne ooren den zeer stelligen zin: „Er is een God!” eenvoudig veranderd heeft in een vragenden zin: „Is er een God?” *eene suggestie van ontzettende, eeuwige gevolgen.*

Optimisme.

Als er in de kerk gepredikt wordt, of als gij het in uwen Bijbel leest, -- dat God met u verzoend is, en u liefheeft, al zijt gij een zondaar; dat God u al uwe zonden vergeven heeft, en niet meer toerekent, wat gij aan Christus te danken hebt, die daartoe stierf; -- och! wees dan niet pessimist, of kwaaddenkend; en zeg niet: „Dat kan niet waar zijn!”

Maar denk goed, en geen kwaad van uwen God; en zeg liever: „Dat is waar; God is er goed genoeg toe, en Christus ook, om mij zoo lief te hebben; ik wil het niet betwijfelen, het zal wel zoo zijn: Hij heeft mij vergeven.”

Want weet gij wel, dat de oorzaak van veler ongeloof en veler onbekeerlijkheid dikwijls niets anders is dan de kwaaddenkendheid, waarmede de zonde ons leert te wantrouwen al wat ons goeds wordt aangezegd?

Wees optimist, mijn booze vriend! vooral bij het aanhooren der blijde boodschap van Jezus Christus, onzen Heer! Dat is een optimisme van onberekenbare, eeuwige gevolgen.

Opvoeding.

Hoevele ouders, ook Christenouders, die bij de opvoeding hunne kinderen slechts aansporen, om te zorgen, dat zij vooruitkomen in de wereld; die hen daartoe prikkelen, en die meenen het toppunt van opvoeding

bereikt te hebben, als zij kunnen zeggen, dat hunne kinderen een post van eer of eene betrekking met geld hebben verkregen. Dan heeft hunne opvoeding haar doel bereikt.

Laat ons deze zeer eenvoudige menschen hunne zeer eenvoudige wenschen niet misgunnen!

Maar ontegenzeglijk hooger staat toch de opvoedingsmethode van dien vader, die zijnen zoon leert een weinigje wereldverachting te hebben, niet al te veel, maar een weinigje; en die zijnen zoon leert in te zien en te begeeren de grootheid der zelfverloochening in de dienende liefde voor die wereld, die hij niet voor zich wil nemen, maar aan welke hij zich wil geven. En hoog staat die moeder, die haren zoon zoo gaarne vertelt op moeders manier van verre landen en volken, en van die groote zelfverloochenende mannen, welke zendelingen heeten, zoodat in het jonge hart de begeerte rijpt; „Ik ook, moeder! ik wil zulk een groot man worden!” Edele moeder, die zich daarover verblijdt, al weet zij, dat zij dan eens met bittere tranen zal moeten afscheid nemen van haar jongen, dien zij afstaat aan den Heer!

Plato — Mozes — Jezus.

Plato — Mozes — Jezus — wie is de grootste? Plato had gevonden, dat de zienlijke dingen de vormen zijn der eeuwige dingen.

Mozes had gevonden, dat de zienlijke dingen de verwoeste vormen zijn van de eeuwige dingen.

En Jezus: Hij heeft gevonden, wat het middel was om

die verwoeste vormen weer harmonisch aan de eeuwige typen gelijk te doen zijn!

Plato — Mozes — Jezus — wie is de grootste?

Is er dan geen helper?

Is er dan geen helper voor haar, de vermoeide en verdwaalde ziel?

Zij is van zeer verre gekomen, uit weelderige tenten van Mamre. Daar wuifden de palmen zachte schaduw op den middag en koelte aan den avond. Daar zat zij neder aan de deur, de andere maagden om haar heen, in vroolijke scherts. Daar omringde een overvloed haar van haars heeren schatten en van haars heeren goedheid. En is zij toen moeten heengaan met niets dan eene flesch water en een stuk broods, heengezonden, zooals men eene booze dienstmaagd wegzendt?

En waarheen is nu hare reize? Weet zij het niet? Zij dwaalt, en dwaalt, in deze woestijn van Berseba. Vele zijn reeds hare voetstappen geweest op het wijkende zand, vele op de heete scherpe steenen; en hare voeten kunnen het niet dragen. Herwaarts, en derwaarts, een pad is er niet meer.

Hoever moet zij nog gaan? Wat geeft het, dat zij nederligt, vermoeid en onmachtig? Zal de rust haar verkwikken? Straks moet zij weer op, van honger, van dorst. Totdat, totdat de dood achter de doornen, naar voren komende, zijne afgrijselijke vraag haar doet, om de zijne te zijn, en zij, van wanhoop schreeuwende, zijne armen om zich voelt.

Is er dan geen helper voor haar, de vermoeide en verdwaalde ziel?

Zeker! En Hij zal straks aankomen als een wervelwind; Hij zal nederdalen als een storm. En het zal haar wezen als eene, die droomt, wanneer zij, de oogen opslaande, Hem zien zal, schoon als de schoonste der menschenkinderen, en machtig als een der goden. En het zal haar wezen, als ging de woestijn bloeien als eene roos, wanneer Hij zeggen zal, zich overbuigende om haar in sterke armen te nemen: „Ik ben uw Helper; Ik heb u liefgehad van voor de grondlegging der wereld.”

„De arbeiders zijn weinige.”

Wat al zielen gaan verloren, bij gebrek aan arbeiders!

Zie, daar staat voor het oog van den bouwboer van akker tot akker zijn oogst in goudgele aren. Prachtige velden, vol van rijp koren. Genoeg om alle schuren van zijn hof er mede te vullen tot boven aan toe. De zon schijnt goed; en alles loopt mee.

Maar daar zijn geen arbeiders. Daar is gebrek aan volk. Dag in, dag uit, staat het koren; maar daar wordt geen hand aan geslagen. Geen sikkels; geen gezang van maaiers; geen wagens, huiswaarts keerend met zwaarte van vracht. Korrel voor korrel valt uit de aar. En als de herfst komt, ligt alles nog evenzoo. Plat geregend; ten bodem geslagen; verrot. Een verloren oogst!

En de bouwboer, die dan weer daarbij staat, en het

aan ziet, — hij kan de tranen niet houden; hij houdt zich het hoofd vast, en rukt zich de haren uit, over zoo groot, zoo groot een verlies!

En dat: omdat er geen arbeiders waren! Welnu, is het met den grooten oogst der zielen wel anders gesteld? Is er geen reden tot klagen voor den Heer des oogstes: „De oogst is groot, maar de arbeiders zijn weinige?”

Vreemd: op alle terrein van de wereld is er gebrek aan werk wegens overvloed van arbeiders; maar in het koninkrijk der hemelen op aarde is er gebrek aan arbeiders bij overvloed van werk!

Voorwaarts.

Er is nu een tijd aangebroken in ons land, dat de zending onder de heidenen steeds meer geld, en steeds meer personen gaat eischen.

De armée te velde vraagt steeds meer om versterking. En de republiek der kinderen Gods (ten minste republiek in de oogen der wereld, die hun Koning niet ziet) zendt telkens die versterking, aan mannen en aan geld. De oorlog ginder wordt immers met succes gevoerd.

Evenwel gaat het steeds met meer moeite, om de middelen te vinden. De begroting wordt maar grooter en grooter. Tekorten worden iets gansch ordinairs bij alle genootschappen. En vele Christenen, ik twijfel er niet aan, zouden gaarne een twaalfjarig bestand nu willen sluiten. Dat kan haast niet langer zoo voortgaan, met die zendingbelasting op der vromen kas.

Maar wat te doen? Maar wat te doen?

Ach! wij zijn nu met de zending in het stadium van de Joden voor de groote Roode Zee! Voorwaarts, is moeilijk! Maar terug, kan toch ook niet! Is er ook een Godswoord, dat hier licht geeft en zegt, hoe het nu moet?

Zeker, het Godswoord beveelt luide: „Zeg aan de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken!”

Wat de zondaars trekken kan.

Wat is het, waardoor wij, Christenen, de zondaars tot ons zullen trekken? Is het door geleerdheid?

Dat is eene groote gave Gods, geleerd te mogen zijn; eene groote mate verstand te mogen hebben; een scherp doorzicht, een helder oordeel, eene levendige verbeelding, een vast geheugen te mogen hebben.

Geleerdheid trekt zeker aan. Maar dit is toch niet, wat de meeste zondaars aantrekt. Want om geleerdheid van anderen te waardeeren of te genieten, moet men toch zelf ook eenigermate geleerd zijn. En de geleerdheid op zichzelf is toch bovendien niet de weg om geloovig of ongeloovig te worden. De wetenschap houdt zich slechts op met de zienlijke dingen, en houdt op als zij aan de grenzen der onzienlijke dingen komt. En zelfs de eenvoudigste gevoelt, dat daar op die grenzen een ander orgaan ons te hulp moet komen;

niet het oog, niet het oor, niet de hand; maar het geloof.

Wat is geleerdheid bij de schreiende behoeften van een zondaarshart?

Ook al heeft de geleerdheid alle bewijzen geleverd, dat het geloof eene dwaasheid is, dan nog zucht het hart: „En toch wil ik wel gelooven!”

En ook, al heeft de wetenschap alle bewijzen geleverd, zoo het mogelijk ware, dat het geloof eene waarheid is, dan nog is een zondaarshart niet gewonnen, en zegt het hardnekkig: „En toch wil ik niet gelooven!”

In den tijd van Voltaire waren er weinige Parijsche Christenen opgewassen tegen zijn schitterend bijtend vernuft. Maar het schaadde hun eenvoudig geloof niet. Want zij voelden, dat zijne wetenschap slechts ging tot aan de grenzen van het rijk huns geloofs. Al die vuurpijlen van zijn sprankend ongeloovig vernuft raakten zelfs hun hemel niet.

Neen, de wetenschap is het niet, wat op het hart des zondaars den grootsten invloed uitoefent. Want als de scharen uitgaan bij duizendtallen, om Johannes den Dooper te aanschouwen, in de woestijn bij den Jordaan, wat gaan zij dan uit om te aanschouwen? Zijne geleerdheid? Een profeet? Neen. Iets anders was het, dat zij in hem gingen zoeken. Iets anders dan geleerdheid trok hen aan. Iets anders dan een profeet. Iets meer dan een profeet. Het was omdat er iets aan hem was, dat zelfs zijne groote profetische talenten in de schaduw stelde, en dat dieper in de harten der menschen doordrong.

Zij kwamen hooren de voorzegging, de toezegging der vergiffenis van hunne zonden. En dat trok de duizenden uit heel het land.

Laten wij het weten, het zondaarshart zegt ons altijd : „Gij zult mij kunnen trekken, niet door uwe geleerdheid, o Christen! maar door de toezegging der vergiffenis van mijne zonden!”

„Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen.”

DIE tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen.”

Maar hoe zal ik tot Jezus komen, ik, die in afstand zoo ver van Hem af ben; ik, die Hem niet zie? Hoe moet ik tot Hem gaan? Waar zal ik Hem vinden? Is Hij in de hemelen? Dat is zeer ver af, en onbereikbaar voor mij. Is Hij op den troon Gods, zittende ter Zijner rechterhand? Dat is zoo hoog; en van uit mijne diepte kan ik tot Hem niet opklimmen; en daar loopt geen pad over de bergen, en daar gaat geen weg langs de sterren, dat ik, al hooger, tot Hem zou kunnen komen. En zou ik durven, door de reien Zijner hovelingen heendringen? En zou ik durven, vlak voor het hemelsche licht gaan staan? Zou ik niet omkomen? Wie zegt mij, hoe ik mijn Jezus bereik? Want ook mijn hart wil wel tot Hem. Maar hoe, maar hoe?

Gij, die zoo spreekt, ik zal het u zeggen. Uw komen tot Jezus is: *bidden, vele, vele malen, elken dag.*

Gij broodelooze! zeg niet: „Hoe moet ik tot Jezus komen? Ik weet niet waar Hij is!” Ga in uwe binnenkamer, en buig uwe knieën, en spreek het uit, dat gij honger hebt, en dat uwe kinderen honger hebben, — en Hij zal het hooren. Hij is niet verre van u; maar staat

nevens u, als gij bidt. Uw komen tot Jezus is: bidden, vele, vele malen, elken dag.

Gij, die uw kranke te huis hebt! zeg niet: „Hoe moet ik tot Jezus komen? Ik weet niet waar Hij is!” Ga in uwe binnenkamer, en buig uwe knieën zeer ernstiglijk, en spreek het uit, dat gij uw kranke genezen wilt zien, en dat gij het niet hebben kunt, dat hij sterft, — en Hij zal het hooren. Hij is niet verre van u, maar staat nevens u, als gij bidt. En gij zult later verbaasd staan, dat Hij uw gebed heeft verhoord voor heel anders nog dan eene tijdelijke behoudenis, namelijk voor eene eeuwige genezing. Uw komen tot Jezus is: bidden, vele, vele malen, elken dag.

Gij, verloren zoon, met uwe vreeselijke zonde! zeg niet: „Hoe moet ik tot Jezus komen? Ik weet niet waar Hij is!” Ga in uwe binnenkamer, en buig uwe knieën, en spreek het uit, al uwe vreeselijke zonde, — en Hij zal het hooren. Hij is niet verre van u; maar staat nevens u, als gij bidt. En gij zult verbaasd staan, dat uwe geheele verlorenheid, die voor u eene reden te meer was om te komen, voor Hem eene reden te meer is om juist u te behouden. Uw komen tot Jezus is: bidden, vele, vele malen, elken dag.

O! ik wilde, dat het nu weer zoo was, dat het nu nog zoo was, als toen bij de bergen van Galilea. Ik wilde, dat er nu weer een algemeen toestroomen was van alle man, tot Hem, die niet opgehouden heeft der wereld Heiland te zijn; en dat Jezus nog het groote middelpunt was van allen, die hulp behoeven in hun nood.

O! laat ik het u zeggen: Gaat toch uit al de oorden van uw leven, uit al de toestanden van uwe smart, en stroomt samen, tot Hem, die daar staat, groot, grootsch,

en machtig; vriendelijk, minzaam en zacht; als een God op aarde gekomen. Uw komen tot Jezus is: bidden, vele, vele malen, elken dag. Hij zou u geenszins verstooten.

„Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen!” Zoo zegt die groote Heer.

Mozes op Nebo.

Zie, op de grenzen van het beloofde land, op den berg Nebo, staat Mozes, de grijsaard. Hij ziet uit, ziet uit, over bloeiende vlakten, blauwe bergen, schaduwwrijke bosschen, zilveren rivieren: dat is het land zijner begeerte. Honderd en twintig zijn de jaren zijns levens; en grijs is het haar, dat eerwaardig hem golft over borst en schouders. Maar onverzwakt ziet zijn oog, dat zieners-oog, van af dien bergtop over Kanaäns rijken grond. En onverzwakt steekt hij den krachtigen arm uit naar die landouwen, het groote doel zijns levens; terwijl onverzwakt de oude bede hem, uit de ziele geweld, over de lippen vloeit: „Jehova! laat mij, laat ook mij daar binnen gaan!” — Maar eene stem, eene stem van boven uit den hemel, die hij hoort in de klopping zijns gewetens, de stem der gerechtigheid, die hij wel kent, antwoordt: „Gij zult daar niet binnengaan!”

Arm Jodendom! dat in Mozes uw edelste type vindt, gij ook moogt, als Mozes, niet binnengaan in der Nieuwe Bedeeling zaligheden, om uwer ongehoorzaamheid wil! Hij sloeg den rotssteen, waar het water uit welde, dat het volk redde van den dood van den dorst, den edelen

rotssteen, uit moedwil, en uit ongeloof, als bij de gedachte: „Kan uit een steen des volks behoudenis voortwelen?”

En gij, Israël! sloegt den Menschenzoon, waar der wereld behoudenis uit sproot, den edelen Menschenzoon, uit moedwil en uit ongeloof, als bij de gedachte: „Kan uit Nazareth iets goeds voortkomen, en kan die dienstknechtsgestalte Israël's Messias wel wezen?”

En daarom, evenals Mozes zijn beloofd land slechts zien mocht zonder binnen te gaan, moogt gij der wereld zaligheid nu slechts aanschouwen, zonder er deel aan te hebben.

Arm Jodendom! levende in ons midden, overal omvangen door de armen der Christelijke kerk; levende als op den rand der zaligheid, en toch daarbuiten; levende nog altijd op de grenzen van het beloofde land: wij bidben, wij bidden om uw vrede, den vrede van Jeruzalem!

Hemelbestormers.

Hoe is het toch over ons gekomen, dat ongeloof, sedert wij een kind waren?

Ach! zoo is het gekomen!

Leermeesters hebben ons geleerd, dat wat wij altijd als kind *den hemel* noemden, niets is dan het luchtruim, dat zich boven ons uitstrekt tien kilometers lang, en dat daarachter de oneindige ruimte zich uitstrekt van ster tot ster. En wat bleef er zoo langzamerhand over van den hemel, zooals het kinderlijk geloof zich dien gedroomd

en verbeeld had, en bevolkt had in dichterlijke fantazie?

Leermeesters, en ook predikers, hadden ons geleerd, dat, dewijl er heden *geen wonderen* meer gebeuren, vroeger ook geen wonderen zijn geschied. En zoo gingen voor ons wegvallen al die heerlijke geschiedenissen uit het Oude Testament; en zij traden voor ons terug in een duister rijk van sagen en legenden, al die mannen en vrouwen, die wij eerbiediglijk hadden aangestaard.

In boeken hadden wij gelezen, dat *de Bijbel* niet was, wat de Bijbel van zich beweerde, namelijk: een boek van goddelijken oorsprong, van Gods Geest gedicht. Dat was een strijd van vele boeken tegen het ééne Boek; van jongere boeken tegen het oudste Boek; en wij namen er kennis van; en de waarde van den Bijbel daalde aanmerkelijk, en onze eerbied voor den Bijbel tegelijk.

Met vrienden hadden wij omgegaan; en met nieuwe vrienden maakten wij kennis, ook onder de predikers; niet waar? die in hunne gesprekken ons mededeelden, dat de Christus des geloofs moest teruggebracht worden tot *den Jexus der historie*; dat van Zijn wonderbaren persoon moest afgedaan worden juist dat wonderlijke; dat van Zijne levensgeschiedenis moest afgedaan worden Zijn hemelvaart, Zijne opstanding, Zijne wonderdaden, Zijne wondergeboorte; en dat wij dan overhielden den werkelijken Jezus, zooals Hij geweest was. En wij geloofden de vrienden.

En zoo is het over ons gekomen, dat ongeloof, sedert wij mannen zijn geworden. En terwijl wij ons met het verstand daarbij groot deden, met het gevoel ware hemelbestormers te zijn geweest, zeide toch eene diepere weemoedige klacht daarbinnen in ons hart, trots vrienden, meesters en boeken, dat wij eigenlijk bestormers van eigen zieleleven en eigen zielsgeluk waren geweest.

Ongeloof eene zaak van overhaasting.

Die overgang van het kinderlijk geloof tot het tegenwoordige populaire ongeloof — is dat bij sommigen niet wat te snel gegaan, en met overhaasting geschied?

Eén gesprek met een ongeloovig vriend was soms reeds genoeg om het oude geloof bij u weg te nemen, en u te doen overslaan. Was uw oude geloof u zoo weinig waard, dat gij na één gesprek u gehaast hebt, het overboord te werpen als ballast, u hinderlijk op het verdere van de levensreize?

Eén boek was soms reeds genoeg om u te doen gelooven, dat de mensch voortkwam uit eene geregelde en geleidelijke dierontwikkeling, en om te laten varen het oude geloof, dat de mensch door zijn God geschapen was, van Gods geslacht is. Was dan, vraag ik u, was er dan zoo weinig adellijk gevoel in u, dat er maar één stoot toe noodig was, om u dien goddelijken adeldom te doen verwerpen, zoodat gij met eigen hand uwe oude brieven gingt verscheuren, en het wapenbord afrukte vóór aan de poort?

Eén los gezegde, een spot, dien gij hoordet, was dikwijls reeds genoeg, om den ouden eerbied voor den Bijbel te laten varen, en dat boek te stellen minder en lager dan zooveel andere boeken, die hun ontstaan hadden te te danken aan bepaald onzedelijke schrijvers. Was dat niet wat snel? Die Bijbel heeft de schrijvers van alle eeuwen getrotseerd, en zal er zijn, als al uwe mooie romans met wijsgeerige of onzedelijke strekking geen aftrek meer vinden op de markt.

En zoo is ook wat spoedig de Christus des geloofs teruggebracht tot den Jezus der historie, alsof er onderscheid was tusschen die twee! Eén levensbeschrijving van Jezus, door een Renan, was voldoende om u te doen zeggen, nog eer het werk verschenen was: „Wij gelooven niet meer in den Christus, den Godszoon!” of u zulks te doen zeggen, enkel reeds op het gerucht van zulk boek, ook zonder lezen!

En toen de hemel voor u ging wegvallen, geschiedde dat ook niet te voorbarig, te snel en te overhaast? Zóó worden die hemelen maar niet opgerold als een doek of weggeschoven als eene gordijn! De hemel, zooals het oude geloof zich dien had gedacht, namelijk, als de plaats of de toestand van een leven, als dit leven ten einde is gebracht; de hemel, gebouwd op de verwachtingen en op de diepste behoeften van eene menschelijke ziel, namelijk, als een leven onder betere omstandigheden dan hier ons deel zijn; de hemel, waarnaar de ziel toch weer uitgaat met ongeduldig verlangen, en waar zij hare handen naar uitstrekt in hare beste oogenblikken, — hebt gij dien prijs gegeven als een niets, en maar overgegeven als een onnut ding zonder slag of stoot? Hoe hebt gij het kunnen doen, o wettig erfgenaam! uwe groote erfenis maar overgeven zonder twist en zonder proces?

Is aldus die overgang van het kinderlijk geloof tot het populaire ongeloof bij sommigen niet wat te snel gegaan, en met overhaasting geschied?

Overdoen! mijne vrienden! overdoen dat heele vlugg proces van uw ongeloof. Misschien, dat bij langzamer behandeling van uwe rekensom, gij nog een heel ander eindcijfer krijgt, en er nog een credit blijft, een credo, in plaats van een debet.

De vrees des belijders.

Toen de Heere Jezus aan den vooravond van zijn sterven met Zijne discipelen Zijn laatsten maaltijd gebruikte, toen heeft Hij in dat gebed, dat Hij toen uitsprak, eene bede gedaan voor Zijne discipelen, die ik nimmer vergeten wil. Het was deze bede, deze sterke bede, die bijna als geen gebed, maar veelmeer als een bevel klonk: „*Vader, ik wil, dat waar ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt.*”

Welaan, ik heb deswege goede boodschap voor u, die in uwe plechtige belijdenis u in waarachtigheid aan Hem overgegeven hebt om ook Zijn discipel te zijn: Jezus wil, dat waar Hij is, ook gij bij Hem zijt; vrees dus geenszins!

Zie, als daar op uw levensweg morgen de zonde tot u nadert, de zonde in haar altijd verleidelijk schoon kleed, — want het andere kleed, dat daaronder is, toont zij eerst later, — als zij u aftrekken wil van uw rechtschapen wandel, en aftrekken wil van uwe reinheid; als zij u de wereld toont met blinkende kleuren, en u toefluistert: „Al deze dingen zal ik u geven, als gij nedervallende mij aanbidt;” en als gij, door uw natuurlijk hart, overneigende, overhellende, misschien reeds haar in de oogen ziet met begeerte, en misschien reeds uwe hand in de hare legt, en met overgave zegt: „Het is goed, neem mij!” — dan, — Jezus is getrouw, — dan zal Hij in dien oogenblik bij u zijn; en Hij zal Zijne hand op uwen schouder leggen, en Hij zal zijn recht op u doen gelden, en Hij zal met het aangezicht naar den troon Gods zeggen: „Vader! ik wil,

dat waar ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt." En het zal alzoo wezen. Vrees dus geenszins!

Zie, als daar op uw levensweg morgen uw kostbaar geloof eens aan het wankelen gaat, dat gij zoo plechtig beleden hebt; als dat geloof eens ondermijnd wordt, ondermijnd door zorgen, beproevingen, tegenspoeden, krankheden, en bekommernissen van allerlei aard; ondermijnd wordt door leeringen, die uw oor bereiken, en dieper dan het oor, uw hart bereiken; ondermijnd wordt door een boek, dat gij leest, of door menschen, door vrienden, die u uitlachen; ondermijnd wordt door ervaringen, die in strijd zijn met den Bijbel, dien gij dagelijks laast; als ten slotte de Booze de gedaante neemt van den wijze, den wijze, die, met alle wetenschap verdraaid op zijne hand, waardiglijk u toespreekt: „wees ook wijs, en zweer dat oude geloof verstandiglijk af, zooals wij, wijzen!" en als gij dan tegelijk bemerkt, dat bijna alle menschen anders gelooven dan gij, dat gij zoo eenzaam staat; en gij, reeds overneigende, overhellende, het kruis des geloofs wilt afwerpen, en breken wilt, breken wilt met uwe jeugd des geloofs, en met het geloof uwer jeugd; — dan, — Jezus is getrouw, — dan zal Hij in dien oogenblik bij u zijn; en Hij zal Zijne hand op uwe schouders leggen; en Hij zal Zijn recht op u doen gelden, en Hij zal met het aangezicht naar den troon Gods zeggen: „Vader, ik wil, dat waar ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt." En het zal alzoo wezen. Vrees dus geenszins!

Zie, als daar op uw levensweg morgen de dood nadert, die onnatuurlijke dood; wanneer het u zijn zal, als gingt gij in een dal van steenrotsen en spelonken, en als moest gij door eene van die spelonken die duistere groeve in,

en, nog dieper, dien afgrond der verschrikkingen in; als na die doorgestane smart en pijn, gij verplaatst zijt in den oordeelsdag, voor den troon des gericht; en daar de Rechter van levenden en dooden, de allerrechtvaardigste Rechter, alle getuigen tegen u oproept; en de eerste getuige, de wereld, opstaat, en zegt: „Hij heeft mij ook gediend;” en de tweede getuige opstaat, de Booze, en zegt: „Hij heeft zich aan mij ook wel overgegeven;” en de derde getuige opstaat, de Engel, die al uwe kwade werken heeft opgeteekend, en zijn boek ontzegelt, en te lezen begint; en de vierde getuige opstaat, uw eigen u veroordeelend hart, dat op dat alles een bevestigend, ja! moet spreken; en als gij nauwelijks, den laatsten moed te zamen vattend, durft stamelen: „En toch, o Heere, heb ik in Jezus geloofd en op Hem vertrouwd!” — dan, — Jezus is getrouw, — dan zal Hij in dien oogenblik opstaan van Zijnen troon; en Hij zal Zijne hand op uwe schouders leggen, en Hij zal met het aangezicht naar den troon Gods zeggen: „Vader, ik wil, dat waar ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt.” En het zal alzoo wezen. Vrees dus geenszins!

Ouderdom.

Wat is de ouderdom?
Is het de vreeze voor den Jongeling, die daar nadert, om de levenstoorts tegen den grond te stooten en uit te blusschen onder den voet?

Is het een naderbij komen aan het verre, verre Nirvana?

Is het een nederdalen tot de schimmen der onderwereld, waar niemand Gods lof zingt?

Is het het uitdrogen van de bron, en het laatste vervloeien van zijn uitgeweld water in mul woestijnzand?

Is het het stilstaan, het stilstaan van het uurwerk eindelijk, waar de slinger, van den gang, nog voortgaat eenige slagen te doen, naar rechts en links, al kleiner?

Ja, de ouderdom kan dat alles wel wezen.

Maar hij kan ook wezen de laatste heldhaftige strijd ter losmaking van de banden eener ellendige wereld; hij kan ook wezen het laatste wegdrijven der laatste wolken aan de verhelderde lucht; hij kan ook wezen het laatste verdwijnen van de laatste duisternissen bij den opgaanden dageraad; hij kan ook wezen de laatste voetstappen bij de bergbeklimming, daarboven bij den top.

Kerstdag.

Als gij komt, o Kerstdag! dan is het weer feest op heel de aarde.

Bij de kribbe van het wonderbaar kind, te Bethlehem, waar het in ligt, in doeken gewonden, is dan de gansche Christelijke wereld vergaderd in den geest.

De grooten der aarde, de koningen en vorsten, zij leggen voor een oogenblik hunne grootheid af, om eerbiedig te staan, vol gepeinzen, bij dat kind, nog grooter koning dan zij.

De wijzen der aarde, zij staken voor eene wijle hunne verre onderzoekingstochten op het gebied der wetenschap,

en keeren vol gedachten terug tot het grootste vraagstuk van alle onderzoek, dat kind, nog grooter wijze dan zij.

De rijken der aarde, zij vergeten voor een oogenblik hun eigen rijkdom en schat, om met verbaasde oogen te staren op die kribbe, waarin de grootste schat ligt, hier ooit op de wereld vertoond; en enkelen hunner brengen zelfs wierook, en mirre, en goud.

De armen der aarde vergeten voor een oogenblik hunne armoede, en zorg en harden arbeid, en komen aangeloopt uit hunne hoeken en holen, om zich te scharen in den breeden kring, vol verwondering, vol verwachting, vol verzekerdheid, dat hier voor hen eene bron gaat vloeien van meer dan werkelijk brood en overvloed en rust.

De kranken op aarde, eene groote schare, blinden en melaatschen, en veel anderen, volgen den grooten stroom; en liggende, leunende, gedragen of staande, verbreedden den kring in dubbele reien, met de oogen zoo smeekend op de kribbe gevestigd, alsof die oogen zeggen wilden: „Zoo Hij wilde, Hij kon ons genezen.”

Ook de ellendigen, de moordenaars, de gevangenen uit de cel, zij dringen aan en heffen de ketenen op aan hunne handen, die toonende aan dat kind met klagelijken mond: „Verbreek, verbreek nu onze boeien!”

En zelfs de heidenen, in duisternis gezeten en in schaduwe des doods, half onbewust, half gedreven van eene inwendige aandrift, keeren hunne aangezichten uit hunne donkerheid naar dat wonderlijk licht, dat opgaat in de verte, en welks schijnsel is als de dageraad aan den horizon.

Eene schare, meer dan honderdduizenden, de duizenden verdubbeld, schaart zich vol gedachten en met eerbied in den geest rondom dat wonderbaar kind; allen met

hunne eigene gevoelens van hoop en vrees, van geloof en van twijfel, van onderzoek en uitkomst, van tevredenheid en voldoening, van blijdschap en zalige verrukking; en velen, velen, die dat kindeken zegenen, zegenen met het gansche hart.

Van de grootste tempels in de steden, tot de kleinste kapellen aan de meeren tusschen de bergen, in de duizend kerken der aarde, waar maar eene spits ten hemel wijst, rijst gezang ten hooge. Dat gezang dreunt door de bogen van den op zuilen staanden dom, van machtige scharen aangeheven. Dat gezang klinkt zacht uit den mond der weinigen, waar het landelijk vlek zich vergadert in het stille gebouw. Op de bergen, waar de eenzame hut is gebouwd; in de vlakten, waar de arme boeren samenkomen in de kleine ruimte; op de schepen, die de zee bevaren; overal, vroolijk, vroolijk gezang den Heere! En zelfs uit het sombere ziekenvertrek, in de nauwe achterbuurt der steden, zingt de zieke, met blijde schitterende oogen, met zwakke stem, het kind van Bethlehem!

Ja, waarlijk, als gij komt, o Kerstdag! dan is het weer feest op heel de aarde! En grootsch is het, te mogen weten, dat dan van alle menschelijke gedachten, de kribbe van Bethlehem het middelpunt is.

Ook wij, Heere Jezus! wij komen tot Uwe kribbe aangelopen: met ons hopen, en ons vreezen, met ons twijfelen en met ons gelooven, met ons verdorven en met ons gereinigd gemoed; en wij brengen U eere en aanbidding en lof. O Kindeken! lach vriendelijk, en straal vriendelijk ons toe! wees ook ons een Heiland! Daar is geen andere Verlosser!

Aan de hand van Jezus.

Wat is een machtig gevoel, dat de Christus opwekt in het hart van Zijn discipel, als Hij zegt: „Zie, Ik ben met u!”

Evenals de reiziger in de duistere wildernis, die eerst wel beangst is geweest met duizend vreezen, onverwachts een metgezel gevonden heeft, die blijkt een machtig bondgenoot voor hem te wezen, — zoo voelt ook de Christen, in de ure, dat Jezus zich aan hem ontdekt als zijn Heiland, dat hij een sterken bondgenoot gewonnen heeft voor al zijn leven. Op de zeer duistere plaatsen in het bosch, — spreekt deze vreemdeling met hem; en Zijn wonderlijk spreken verdrijft al de angsten. Bij den afgrond, waar de weg zeer smal is, — houdt deze vreemdeling zijne hand vast, opdat zijne voeten niet afglijden; en de diepte baart hem geen schrik meer met de geluiden uit den afgrond. En straks, als de moorde-naars komen, — dekt deze vreemdeling hem met Zijn lichaam, en toont Hij zich een bondgenoot, machtiger dan de dood. En de Christenreiziger heeft onder het zalig gevoel dezer zekerheid maar ééne gedachte: „Wat beweegt Dezen, om zich mijner te ontfermen, indien het niet Zijne liefde is?”

Uwe hand, Heere Jezus! zullen wij nimmermeer loslaten! wij zouden de reize niet kunnen maken!

Vriendschap.

Hoe dikwijls worden wij niet door menschen getroost, door menschen, van God afgezonden.

Wat is een goed vriend niet waard! Hoeveel kracht hebben wij niet dikwijls geput uit het woord, of uit het oog van onzen naaste, die ons vriendelijk gezind was! Wij wilden reeds den staf uit de hand laten vallen, — maar een goed woord door onzen vriend ter rechter tijd tot den moede gesproken, deed ons weer opstaan en verder reizen!

God geve u, mijn broeder! vele goede en ware vrienden om naast u te loopen op den weg uwer vreemdelingschap; en zoo het er niet vele mogen zijn, dan ten minste één vriend.

Ook dat is genade op uw levenspad. En als gij er dan een gevonden hebt, houd dan goede trouw aan hem!

„Jezus, de Nazarener, de koning der Joden.”

Jezus, de Nazarener, de koning der Joden.” Die woorden boven den Gekruisigde, door de Joodsche natie Hem als spottitel toegedacht, is als eeretitel door de Christenheid van alle eeuwen voor Jezus aangenomen, en zal nog eens als eeretitel Hem gegeven worden door de Joodsche natie zelve, als zij, de Joden, aan het eind der eeuwen bekeerd, hunne lippen zullen plooiën, om ook

juichend en met geloof te roepen: „Jezus Messias, Hij is onze koning!”

„Jezus, de Nazarener, de koning der Joden.” Waarlijk, zal het nog eens zoo zijn? Waarlijk, zal het nog eens zoo komen? Zal dat volk nog eens den Gekruisigde eeren en Hem aanbidden en liefhebben, als het beste en hoogste offer, dat ooit te Jeruzalem is geslacht? Zal dat volk werkelijk nog eens leeren buigen, en zich gewonnen geven onder den scepter van Jezus, en ook Hem dienen, als den besten koning, die ooit voor dat volk door God is bestemd? Zal het mogelijk zijn, dat die spottitel boven Zijn hoofd aan het kruis ook door hen als een eertitel wordt begroet en juichend aangeheven?

Maar — zij zijn immers zulk een verhard geslacht! Achttien eeuwen zijn er sedert reeds voorbijgegaan, en nog heeft dat volk in Jezus nooit iets anders gezien dan wat het op dien dag op Hoofdschedelplaats in Hem zag: een bedrieger, een lasteraar, een van den Booze bezetene. Achttien eeuwen zijn er sedert voorbijgegaan, en nog heeft dat volk zich niet eens geschaamd over eene wandaad, waarvan de geschiedenis geen wedergade heeft; en veel minder heeft het berouw gehad over zijne eigene schande, wat alle natiën het als eene schande hebben toegerekend.

Het is immers zulk een verhard geslacht. Nog komt die oude wrok weer boven in hun hart, alsof het hun in het bloed is gaan zitten, wanneer zij maar den naam van Jezus hooren noemen; en veeleer dan dat hunne lippen maar met eenige bewondering Zijn naam zouden uitspreken, vloeken die lippen Hem nog, en spuwen zij, als herhaalden zij nog, wat zij op dien dag tegen Jezus aan het kruis hebben gedaan. Zou het ooit mogelijk zijn, dat door

zoo verhard volk, die spottitel boven Jezus' hoofd aan het kruis nog als een eeretitel zal worden begroet en juichend aangeheven?

En dan — zij zijn immers ook een van God, juist om die schanddaad, gestraft en gevloekt geslacht! De toorn Gods is over hen gekomen, en die toorn duurt reeds achttien eeuwen, en die toorn zal immers nog voortduren! Omdat zij, na de dienstknechten gesteenigd te hebben, ten laatste ook den Zoon gedood hebben, daarom heeft God immers die doodslagers vernield en den wijngaard aan anderen gegeven. Jeruzalem is verwoest, en van den tempel is geen steen op den anderen gebleven. En zooals KAIN, de doodslager, verdreven, en zwervende over de aarde van plaats tot plaats, draagt dat volk het merkteeken zijner schuld aan zijn voorhoofd; en is het balling, verachte balling, overal onder de volken der aarde. Zou voor dat volk, dat zoo vreeselijk gestraft wordt, en dat onder die straf maar niet sterven kan, zou voor dat volk nog eens eene ontheffing der straf kunnen aanbreken, en eene vergiffenis en eene genade, en zou het mogelijk zijn, dat ook door dat zoo onder den toorn rustende volk die spottitel boven Jezus' hoofd aan het kruis nog als een eeretitel zal worden begroet en juichend aangeheven?

Zeker, het zal geschieden tot meerdere eere van Jezus. Zijne eere zal volkomen zijn; en Hij, die reeds aanbeden wordt door al de geslachten der aarde in steeds meerdere mate, Hij zal ook door het laatste volk aanbeden worden als Heiland en Zaligmaker der zielen. En ook dat Israël zal niet achterblijven, al zal het lang achterblijven, en al zal het eerst komen in de achterste rijen. Eenmaal, als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn, dan zal ook gansch

Israël zalig worden. Eenmaal, als het getal Christenen op aarde zoo groot zal zijn, dat het voor Israël schijnen zal, als stond het geheel alléén; als het zijne eenzaamheid en verlatenheid voorgoed zal gaan voelen, te midden van al de andere natiën, die rijk gezegend om hem heen wonen; zoodat het, als EZAÛ zal gaan roepen: „Mijn Vader! hebt gij dan gansch geen zegen meer voor mij, mijn Vader?"; als het zal gaan zeggen: „De gansche aarde rondom is vol van den dauw, en ik ben dor en droog als het vlies van GRIDEON!" als het, bij het ontwaken van een lang slapend geweten, iets van angst zal gaan voelen en van schaamte en van berouw over zoo lange verharding; en als zij, de Joden, de een tot den ander, zullen zeggen, zooals de broeders van JOZEF zeiden, de een tot den ander: „Voorwaar, wij zijn schuldig aan onzen broeder, wiens benauwdheid der ziele wij zagen aan het kruis, toen hij ons om genade bad, maar wij hoorden niet! daarom is deze benauwdheid over ons gekomen!" Dan, zeg ik, als eindelijk hun steenhard hart zal verbroken wezen, en hun trotsch gemoed zal verslagen zijn, en voor het eerst de belijdenis hun over de weerbarstige lippen zal komen: „Wee ons! het was onze koning, dien wij kruisigden!" en als zij ook, zooals ieder ander zondaar, zullen buigen in het stof voor dat kruis, en roepen om genade, — dan, dan zal met de verharding ook de vloek van hen wijken, en er zal wederaanneming zijn, en vergiffenis, en volkomen genezing. En dan zal de Vader in de hemelen zeggen tot Israël, Zijn eerstgeborene: „Mijn verloren zoon! Ik kus u, als een teeken der verzoening; mijn kind, wat zijt gij lang weggebleven in den vreemde! Ik heb u met smart verwacht! Mijn kind! wat moet gij geleden hebben in de ballingschap! Maar nu zal uwe smart over zijn. Richt aan, richt

het maal aan, mijne dienaren! Maakt vreugde, want deze, mijn oudste zoon, die zoo lang niet heeft willen binnenkomen, om feest te vieren met zijn jongsten broeder, is eindelijk ook binnengekomen; juicht mijne dienaren! juicht, gij hemelen, juicht!”

Zeker, datzelfde volk, dat op Hoofdschedelplaats zich ergerde met eene duivelsche ergernis, omdat een heiden Jezus hun koning dorst noemen, datzelfde volk zal zelf nog eens, bekeerd, tot in zijne nieren bekeerd, zijne banier opheffen, ten aanschouwe van den hemel en de aarde; en in die banier zal het zelf vrijwillig geschreven hebben: *„Jezus, de Nazarener, de koning der Joden.”*

En in mijne gedachten zie ik reeds de verre tijden naderbij gekomen, van een nieuw opgericht koninkrijk in Israël. De Joden, zij zijn toegestroomd naar Jeruzalem, uit alle oorden van de wereld. Ik zie Jeruzalem herbouwd als eene koningsstad, en de velden bebouwd, bedekt met kudden rondom. Ik zie den tempel herrezen, zonder voorhof, of afscheiding van het Heilige of van het Heilige der Heiligen, een nieuwen tempel. En dan in dien tempel: een troon. En op dien troon: den Nazarener. Daar naderen eerwaardige mannen, eerbiedig: de nieuwe leden van den nieuwen Raad; zij vallen voor Hem neêr, zij zeggen: „Heere! Gij zijt onze koning, wij bieden U onze onderwerping aan!” — Daar naderen weer andere mannen, ook eerwaardige mannen; de nieuwe priesters in den nieuwen tempel; en zij doen de altaren rooken, geen schuldoffers meer, maar dankoffers alleen; en zij zeggen: „Deze lofoffers en dankoffers zijn voor U, o onze koning! eeuwiglijk!” En de nieuwe Levieten naderen, en zingen hunne nieuwe psalmen, die weergalmen door den tempel, en zij zeggen: „Wij zingen Uw lof, o koning! eeuwiglijk!” En het volk van

buiten stroomt binnen, altemaal Abrahams kinderen en Jakobs zaad; en als zij neervallen met blijde aangezichten om te aanbidden, en smeecken, en zeggen: „Wij zijn gekomen om Uwen zegen, o koning!” dan staat de Nazarener op, op Zijn troon, en Hij spreekt: „Heden heeft de Heere Mij den troon van Mijn vader David gegeven, en gij zult Mijn volk zijn, en Ik zal uw koning Messias zijn eeuwiglijk.” En als het volk opstaat uit zijne aanbiddende houding, en Hem aanziet, den genadevolle, den schoone, den machtige, dan weerhoudt het den ingehouden jubelkreet niet langer, en uit duizend Jodenmonden weerklinkt het Hozanna, het Hozanna, weerkaatst en voortgeplant door de stemmen der Joden daarbuiten, en weggalmend over diezelfde stad, en over diezelfde plaats, waar eens een vroeger Jodenvolk zich geërgerd had, omdat een PILATUS spottend boven zijn kruis had laten vastnagelen het opschrift: „Jezus, de Nazarener, de koning der Joden.”

Mocht die tijd spoedig aanstaande zijn! Jezus' eere zal volkomen zijn! Alle volk, ook Israël dat Hem kruisigde, zal Hem als koning uitroepen, als Hij wederkomt, op de wolken! Kom, Heere Jezus! Gij, die hier aan een veracht kruis hebt gehangen! kom, en bestijg Uwen troon, dien de aarde U schuldig is, en geven moet, en geven zal!

De ossen en schapen van Amalek.

Ga heen, Saul! en sla Amalek, en verban alles wat hij heeft, en dood hen, tot de ossen en schapen toe!" zoo had de Heere door Samuël gesproken.

En de Amalekieten sloeg hij, maar de ossen en de schapen behield hij, en hield hij achter.

En toen Samuël tot hem kwam, trad hij hem te gemoet, als met vrijmoedigheid, met de woorden: „Ik heb des Heeren woord gedaan.”

„Nee, Saul, dat hebt gij niet; gij hebt het halve woord des Heeren gedaan. Wat is dat voor eene stem der schapen in mijne ooren, en eene stem der runderen, die ik hoor?”

De schapen en runderen hadden hem verraden. —

Ach, mijn medezondaar! zoo zult ook gij uwe zonden niet kunnen bedekken voor den Heere! Daar is niets verraderlijkers dan uwe zonden. Zij vleien u, en lachen met u, en gaan met u mede, maar verraden u in het vreese-lijkste oogenblik, en worden uwe luidste aanklagers, naar mate zij geheimer zijn geweest. Wee! uwe geheime zonden zullen luidkeels roepen tot den Heere als de schapen en ossen van Amalek!

Halve offeranden.

Wij lezen in de Schrift, dat die in Israël eene offerande wilde doen, alleen komen mocht met eene volkomene offerande, waaraan geen gebrek was.

Zoudt gij meenen, dat het in het Nieuwe Verbond anders geworden is, en dat de Heere tevreden zou zijn met de offeranden van uw halve hart?

Neen, die van God genade wil ontvangen voor zijne ziel, geve met eene *geheele* overgave Zijne ziel in Gods hand; anders heeft hij niets lofwaardigs gedaan.

God kent geen halve offeranden, evenmin als Hij halve genade of halve vergiffenis kent.

Geheele overgave.

Eene vreemde zaak is het, om tot God met *sommige* gebreken te gaan, zonder *al* de gebreken Hem te belijden.

„Zie, Heere!” zoo zeggen de zoodanigen, „ik belijd U mijn leugenachtigen aard, mijn ongeloovig karakter, mijn diefstal, mijn hoogmoed; o, ik belijd ze met tranen; zend mij de verzekering van de vergeving mijner zonden!” Maar zij zeggen er niet bij: de andere zonde, die zij evenzeer moesten belijden, ja, welker bekentenis veel meer blijk zou geven van de oprechtheid huns berouws.

Zou God geen recht hebben, om hun te antwoorden: „O mensch! Ik zie uw berouw in deze dingen, die gij belijdt; maar gij belijdt mij niet dat andere, dat gij uwen broeder nog haat in stilte, en dat andere, gij weet zeer wel, wat Ik bedoel. Doe eerst afstand van deze zaak, — dan zal Ik uw hart blijdschap geven, en uw klagen zal Ik veranderen in gejuich.”

Kan God u wel in zulk een geval in de ruimte „stel-

len, dewijl gij maar met eene gedeeltelijke overgave uwer ziel tot Hem komt, willende wel sommige zonden laten varen, maar andere achtergehoudene zonden aan de hand houden?

Is dit niet, gelijk Ananias en Saffira, maar eene gedeeltelijke gave aan Zijne voeten leggen, onder den schijn van alles aan Hem over te geven? En is dat geen vloekwaardig bestaan? En zou de rechtvaardige God niet te recht u antwoorden: „Deze uwe zonden, die gij achterhoudt, maken nog altijd eene scheiding tusschen u en Mij; deze uwe ongerechtigheden verbergen nog altijd uw aangezicht voor Mij, dat Ik u niet hoor?”

O, mijn broeder! als gij nog geen blijde verzekerdheid hebt van uwe vergiffenis, en van uwe aanneming als kind van God, — let eens op, of het ook ligt aan deze verdoemelijke oorzaak.

Primitieve toestand van bekeering.

Daar zijn menschen, die meestal liever een klaagzang aanheffen, dan een juichtoon; die liever droevig, met benauwde stem, zouden wij haast zeggen, de liederen des geweens en des zuchtens voortbrengen, dan met vroolijk aangezicht juichend hun God te ontmoeten.

Nu, dat kan in den aard liggen. De eene mensch is van meer zwaarmoedige natuur; de andere heeft meer opgeruimd karakter.

Als de klaagzangers nu maar niet meenen Christelijker en beter en vroomer te zijn in hun klagen, dan de blijmoedige dankers van Gods gunsten in hun danken.

Want het dient opgemerkt, dat bij een groot aantal gemeenteleden zij het hoogst geacht worden, die het meest over hun ellendigen zondigen toestand kunnen jammeren en zuchten; waartegenover de anderen, die wat blijmoediger hun God dienen en roemen, wel eens met een bedenkelijk hoofdschudden worden aangezien. En dit gevoelen eenmaal bestaande, is het zoo verwonderlijk niet, dat velen in de goegemeente, waaronder ook de waarlijk zoekende zielen, zich beijveren om zich dien jammerstaat eigen te maken, en ook met dat klagen en zuchten mede te doen, meenende nu een stap dichterbij het koninkrijk Gods gekomen, en een graad hooger dan de gewone menschen gestegen te zijn.

Ik wil nimmer aangemerkt worden, als den staf te breken over de klagers en zuchters, bij wijlen zelf een van hen zijnde! Want wij weten zelve te goed, dat er een oprecht zuchten en klagen bestaat, dat aangenaam is bij God; dat den Heiland liefelijk in de ooren klinkt, omdat Hij daarin erkent het geroep van het lam, dat in de doornen verward is geraakt, en tot welks hulpe Hij aansnelt. Ik wil nimmer zelfs met een weinig hard woord hen kwetsen; integendeel, voor hen zouden wij willen bidden. Dat zijn trouwe zielen, wier hart waarlijk bedroefd is, als Hanna, voor het aangezicht van Eli.

Maar ik wil toch de vrijmoedigheid nemen, om aan ieders verstandig oordeel te onderwerpen, of *alle* klagers en zuchters dien lof verdienen, voornamelijk zij, die zulks als een goed werk beschouwen, en die deswege met eenigen eigendunk bedenkelijk de schouders ophalen over den blijmoedigen opgeruimden Christen.

Bij het onderzoek van de Heilige Schrift is het mij ten minste dikwijls gebleken, dat in het klagen en zuch-

ten veel bedenkelijks kan liggen; dat het een zeer primitieve toestand van mislukte bekeering kan zijn; dat het dikwijls geenszins aangenaam in de ooren Gods klinkt; dat het liederen des berouws zijn, die de Satan hun voorzingt, en zij nazingen; en dat het een eigengerechte jammerstaat is, die niets gemeen heeft met den waren jammerstaat der eerlijk bekommerden.

Laten zij oppassen, deze broeders! Want daar is in dit voorgewend klagen en zuchten van sommigen zooveel bedenkelijks, dat het een klagen en zuchten zijn zal, dat zeer werkelijk zal voortgezet worden in de hel.

Jeugd en ouderdom.

De ouderdom komt met gebreken; maar is hij niet begeerlijk?

Wat is jeugd, en wat is ouderdom? De jeugd is het nieuwe schip, pas van stapel geloopt, dat uitvaart uit de haven, ledig, om den schat te gaan halen ver over zee, met uitgespreide zeilen aan hoogen slanken mast, schitterend, wit tegen blauw. En de ouderdom is het weerkeeren van dat schip, met verkleurde verwen, met gescheurde zeilen en gebroken mast, binnenzeilend in de haven, vol van den gehaalden schat, verkregen en bewaard onder stormen en onweders.

Wat is dan beter, de jeugd of de ouderdom? Het heenvaren naar de zee, of het binnenkomen in de haven?

Zij zijn beiden liefelijk en schoon, beiden goed, uwe gaven, o Heere! En hebt Gij mij de eerste gave geschonken, o Heere! onthoud mij de tweede ook niet!

Godsdienst, eene vrouwelijke aandrifft?

Men zegt tegenwoordig: de godsdienst is voor den man niet, maar voor de vrouw.

Maar hoe moet het dan eindelijk, gij jonge man, die uwe bruid zoo warm in uwe sterke armen drukt! moet er dan eene klove komen tusschen uwe vrouw, die zich in de richting naar God toe beweegt, en tusschen u, die u in de richting van God af beweegt? En moet die klove, bij voortgezette richting, eindelijk zoo wijd worden tusschen ulieden, zoo wijd als de oneindigheid?

Voorwaar, als er liefde is tusschen ulieden, dan begrijp ik van die redeneering gansch niets.

Heilige Geest.

De Geest des Heeren is een vurige geest, vol geestdrift. En daaraan heeft onze kerk zoo dringende behoefte.

Wij hebben genoeg van die Eli's-Christenen, wier goedige lautheid en vreesachtige vriendschappelijkheid met iedereen de arke Gods in gevaar brengen, zoodat straks uit hunner kinderen mond de jammerkreet opstijgt: „Ikabod! Ikabod! De eere is uit Israël weggevoerd!” Gods gemeente heeft nimmer een tijd gehad, dat zij aan Eli's behoefte had. Aan Jozua's wel. Aan Jonathan's wel.

Aan David's wel. Aan Paulussen wel. Daar was geestdrift, en Gods kerke was er mede gebaat.

Aan Jozua's, zooals hij daar stond in de schitterende wapenrusting, schitterend door de stralen van de neigende zon, in het strijdgewoel, en roepende: „Gij, zon! sta stil te Gibeon!”

Aan Jonathan's, zooals hij, alleen van zijn wapendrager vergezeld, de steenklip bij Michmas bestijgt, en den Philistijnen het spotten verleert, waar hij hen met zijn bliksemend zwaard doet nedervallen ter weerzij.

Aan David's, zooals hij aan het hoofd zijner helden te paarde zich werpt in der vijanden drom, zijn volk, Gods volk, beschuttende met eigen lijf, bijna te roekeloos zelfs zijn dierbaar leven wagend.

Aan Paulussen, zooals hij, nimmer zwervens moede, van drift gedreven, voortreist van Antiochië, over de zee, naar Griekenland, over de zee, naar Italië, het lijden van Christus vol makende, zoo het kon, en een lichtend spoor nalatende van gestichte gemeenten, overal waar hij zijne voeten had gezet.

Kom, o Heilige Geest, en zij zullen er weer wezen, de Jozua's, die gelooven; de Jonathan's, die moed hebben; de David's, die gezalfd zijn tot regeeren; de Paulussen, die het koninkrijk vergrooten!

Taxatie.

„**V**ergadert u geene schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven

doorgraven en stelen. Maar vergadert u schatten in den hemel, waar ze noch mot, noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven, noch stelen." Een goed middel om den mensch, om ons zelve eens te taxeeren. Elk mensch is juist zooveel waard, als de schat, dien hij in den hemel heeft weggelegd. Niets weggelegd, niets waard.

De Atheners.

Van de Atheners, dat merkwaardige volkje in Griekenland, werd gezegd, dat zij hun tijd tot niets anders besteedden, dan om op de markt rond te loopen, en wat nieuws te zeggen, en te hooren. Eene buitengewone nieuwsgierigheid, gepaard met veel ledigen tijd, en eene natuurlijke spraakzaamheid, deden het hun een hoogste genot achten, om steeds op de groote markt te verkeerren, en daar hun tijd te verslijten in niets doen en veel praten. Die nieuwsgierige Atheners!

Maar eilieve! deze nieuwsgierige Atheners waren toch maar de menschen, die, toen Paulus daar kwam, hem namen, en in het spreekgestoelte op den Areopagus plaatsten, en het hem zeiden: „Spreek op, kunnen wij niet weten, welke deze nieuwe leer is, daar gij van spreekt; want gij brengt vreemde dingen voor onze ooren; wij willen dan weten, wat dit zijn wil." Hunne nieuwsgierigheid was nog tot iets nut.

Maar daar is nu eene klasse van menschen, die op de markt des levens zoo weinig dingen hunne belangstelling

waard vinden, en die zoo weinig dingen de moeite waard vinden, om er kennis van te nemen.

Als de Athener roept: „Daar is wat nieuws, daar is wat opmerkelijks,” sluiten zij de oogen; en zij dommelen voort, in de schaduw van den Areopagus gezeten. Als de Athener roept: „Hier is wat te doen, de zending betreffende!” zeggen zij: „Neen, laat mij sluimeren!” — „Hier is wat te doen, de volksmisbruiken betreffende, de drankbeteugeling!” — „Neen, Athener, laat mij in ruste.” — „Hier is wat te doen, uwe zaligheid betreffende!” — „Neen, Athener, ik slaap hier liever in de schaduw van dezen kunstigen pilaar!” — „Daar klimt Paulus op het spreekgestoelte!” — „Neen, Athener, gij zijt lastig! ik zeg u, laat mij!”

Rentelooze aandeelen in het groote bedrijfskapitaal der menschheid zijn deze lieden! begraven talenten in de aarde, zonder meer! Een Athener is beter dan een zoodanige! En de Atheners zullen hen oordeelen!

3n Christus is niets verloren.

In den tuin bij de bloemen staat een kind. Zijne bloemen zijn het. Hij heeft zelf met zijne kinderlijke hand ze gekweekt. Maar de herfstnacht met zijne vorst heeft die bloemen op eens verkleurd, verflenst en gebroken. En het kind staat schreiend bij zijne bloemen: „Wie geeft mij mijne bloemen weerom?”

Arm kind! ach, uwe tranen zijn gauw weer gedroogd en vergeten. En uw jonge levensjaar is gauw voorbij, en

dan is er weer lente, weer eene lente voor u; en dan hebt gij uwe bloemen weerom.

Maar de grijsaard, die zijn winter te gemoet gaat, en die wellicht geen lente meer zien zal, — wie geeft hem zijne bloemen weerom? Zijne verloren droomen, zijne verloren heerlijkheden, zijne verloren idealen?

Dat doet Christus, o grijsaard! Christus met Zijn Evangelie, met Zijn kruis! Hij geeft u alles terug, alles, wat de jaren u ontnamen, ook uwe lente, ook uwe bloemen! Grijp naar Zijne hand, en volg Hem met uwe wankelende schreden. Ginds in dien hof, waar Hij u brengt, vindt gij ze allen weerom, uwe losgelaten idealen, uwe vervlogen droomen, uwe lente, uwe bloemen; maar alles nieuwer, ja anders, ja schooner!

In Christus is niemand en niets verloren!

Wolken voor de zon.

Gesteld, dat bij een langdurigen regen de landen verzadigd zijn van water, water, en altijd door water: dan zuchten de akkers naar wat meer zonneschijn, naar den verkwikkenden warmen gloed van de koesterende zon; en hare stralen zouden de natte akkers goed doen. De akkers zouden schijnen met recht de zon te kunnen toeroepen: „Waarom bestraalt gij ons niet? Ziet gij het niet? Uwe schuld is het, dat wij verteren van vocht, en dat onze vrucht verloren gaat!” Maar zou dan de zon niet het rechtvaardig antwoord kunnen geven: „Neen,

mijne schuld is het niet; want ik schijn altijd door; mijne stralen met warmen gloed schieten steeds voort. Maar de wolken, o aarde! uit uzelve voortgekomen, hebben zich tusschen u en mij gesteld; uwe wolken maken, dat mijn koesterende glans tot u niet doordringen kan. Neem uwe wolken weg, en gij zult zien, dat ik dezelfde ben."

Zoo zijn er ook oorzaken, waarom God stille zit, en niet nadert tot hulpe; waarom Hij zoo menigen zondaar laat in diens jammerstaat, en hem laat klagen en zuchten. Daar bestaan oorzaken voor die langdurige benauwdheid en treurnis uwer ziel. Maar, het moet opgemerkt, die oorzaken liggen bij u!

Gij gelooft het toch ook: God is altijd dezelfde; Hij verandert nimmermeer Zijn aangezicht; Hij heeft een hart, altijd gereed om toe te schieten, en niet geneigd, om een klaagtoon langer te laten duren, dan noodig is; Zijne hand is nog nooit verkort geweest, noch Zijn oor zwaar geworden. Gij gelooft het ook: Bij Hem is geen onwil, noch traagheid; en als het aan Hem lag, zou Hij Zijne uitredding niet uitstellen tot morgen of overmorgen; Zijn tijd is altijd het heden; het *nu* is Zijn welaangename tijd.

Maar daar bestaan wolken tusschen Hem en onze ziel; wolken, die scheiding maken; en zoolang die daartusschen zijn, kan de glans van Zijn aangezicht onze duisternis niet beschijnen, — dat is eene zedelijke wet, — en kan onze ziel niet in de ruimte worden gesteld, hoe wij ook klagen, en kan de blijdschap des geloofs ons deel niet worden, hoe wij ook er naar zuchten en de handen uitstrekken.

Och! laten wij het toch begrijpen: laat de zoekende ziel het begrijpen: hoe in dat verborgen zijn van onzen God de aanklacht onzes gewetens spreken gaat: „De hand des Heeren is

niet verkort, dat zij niet zou kunnen verlossen; en Zijn oor is niet zwaar geworden, dat het niet zou kunnen hooren. Maar uwe ongerechtigheden maken eene scheiding tusschen u en uwen God; en uwe zonden verbergen Zijn aangezicht voor u, dat Hij niet hoort."

De zonnestrallen kunnen ons wel weer bereiken, maar dan moeten de wolken weg.

Gezegende taak.

Meent gij, dat ik den twijfel geen ontzaglijken nood vind?

Ik weet wel, dat velen den twijfel beschouwen als een hoog standpunt van ontwikkeling, zelfs als eene soort van ideaal, waar zij met eenig dwepen naar streven. Maar ik weet tegelijk, dat er bij die lieden eenige opwinding toe noodig is, om het zich wijs te maken.

Is dat geen nood, om de onzekerheid, de eeuwige onzekerheden om zich heen te hebben liggen, als nevelen, die het oog geen doorgang geven? En is dat geen opwinding, om het dan aan zich zelve te gaan zeggen, dat daar genot in is, om niets nog te weten?

Is dat geen nood, om onzeker te zijn in zijn bestaansdoel, om onzeker te zijn in wat „sterven" is, om onzeker te zijn in wat daarop volgt, en om in al die onzekerheden in te gaan als de moede soldaat, die vechten gaat na een heelen dag vechten, tegen vijanden, die hij niet zien kan, en die verborgen liggen?

Is dat geen nood? En menig geleerde leeft daarin, en

menig koopman, en menig onderwijzer en zoovelen!

Welnu, de dienaar des Evangelies komt ook tot hen, niet als geleerde, niet als onderwijzer, — maar als een eenvoudig man, als een zedelijk man; en in die zedelijkheid als geen twijfelaar, maar als een zeer „zeker” man. Hij weet het, — in hunne sterke oogenblikken zijn zij onkwetsbaar, als Siegfried, in drakenbloed gedoopt. Maar zij hebben hunne zwakke oogenblikken; als de twijfel hun doet twifelen aan hunne eigene twijfelingen; „als de hemelen neervallen, de bergen versmelten, de aarde onder de voeten verzinkt,” door het nederdalen Gods; ja, als God tot hen afkomt. — Dan is de twijfelaar in nood!

Gezegende taak, dan te mogen spreken, als een zeer „zeker” man; dan getuige te wezen van eene eeuwige wereld, die meer werkelijk is dan de zichtbare wereld; getuige te wezen van een God, zeker zijnde van de medegetuigenis huns gewetens; getuige te wezen van Jezus, die, meer dan eene ideale persoonlijkheid, eene historische persoonlijkheid, dat heeft in de wereld ingebracht, wat niemand meer daaruit heeft kunnen dragen: namelijk, het gevoel, het besef, het geloof aan al de verzoende schuld; en dan ten slotte getuige te wezen van eene goede, betere hoop, en van een eeuwig leven, dat alle goeds in zich bevat voor wie moed grijpt, en met de verzoening in zijn hart aanwandelt naar die eeuwigheid, een vaderhuis, — o gezegende taak tegenover de twijfelende wereld, — tegenover haar is dat *„de dienst, dien wij van den Heere Jexus ontvangen hebben, de dienst om te betuigen het Evangelie der genade Gods.”*

Valsche gerustheid.

Als ik strengelijk spreek, en aan sommigen een zoet gevoel van gerustheid ontnem, dat hun niet wettiglijk toekomt, en dat zij maar hebben, omdat zij er zich langzamerhand aan gewend hebben, — dan is dat alleen, omdat gij het weten moet, dat uwe verzekerdheid van Gods liefde eene andere basis moet hebben dan uwe goede werken, of uwe uitwendige vroomheid, of uw bewijs van lidmaatschap van de kerk, of uwe vroegere bekeeringsgeschiedenis, die onder het herhaald oververtellen zoo wonderlijk gegroeid en verfraaid is; en dan is dat alleen, omdat gij het weten moet, dat alleen Zijne genade in Christus de eenige grond is, die u kan doen hopen op eene eeuwigheid in Zijn heerlijk huis. Zijn hemel verkoopt Hij niet, maar geeft Hij om niet, de groote God!

Zoo verbaas u niet, en erger u niet, dat ik een zoet gevoel van onzuivere gerustheid u ontnem; en dat ik het u zeg, dat veeleer, dan dat gij, onwedergeboren, u valschelijk troosten zoudt op uwe wijze: „Gods liefde is mijn,” ik vreezen moet, dat en dood, en leven, en engelen, en machten, en tegenwoordige en toekomstige dingen, en hoogte, en diepte en alle schepsel u scheiden zullen van de liefde Gods, die gij anders hadt kunnen hebben in Christus Jezus.

Vrede.

Daar is een woord, liefelijk zooals bijna geen ander ; en dat woord is *vrede*. Onder den liefelijken klank van dat woord zijn wij opgegroeid, wij, Neerlands kinderen.

Wij behooren tot een geslacht, dat geen oorlog op zijn bodem heeft gekend. Onze vaderen, tachtig jaren geleden, hebben al de verschrikkingen, al de rampen van den oorlog gekend. Maar wijzelven, wij hebben slechts zegeningen van den vrede ontmoet. Zoolang wij leven, heeft geen vijandelijke voet onze grenzen overschreden. Zoolang wij leven, is rondom onze steden geen belegering opgeworpen, en hebben wij het niet aanschouwd, dat 's vijands v uurmonden dood en brand braakten op torens, op kerken en in straten. Geen ruiterscharen draafden over onze akkers, om 's landmans hope te vernietigen in korter tijd, dan een onweder het kan. Geen schepen onzer talrijke koopvaardijvloot werden gekaapt of geroofd, waar en hoever zij zich ook waagden op 's werelds water, onder de dekking onzer vlag. Welke landen van Europa ook werden geteisterd door het vuur van den oorlogsbliksem, of omgeploegd door het zwaard ; welke landen van Europa hun volksbestaan zagen gehuld in wolken van rook en donkerheid, — hier, hier straalde de zon der vrijheid glansen om zich heen ; hier hoorden wij den donder der kanonnen slechts zeer, zeer in de verte, over de grenzen. Al dat kwaad, het genaakte tot ons niet.

Daar is een woord, liefelijk zooals bijna geen ander ; en dat woord is *vrede*. Onder den liefelijken klank van

dat woord zijn wij opgegroeid, wij, Neerlands kinderen.

Zie onze landouwen aan, de weilanden met grazende kudden, van waar tegen den avondtijd de knecht of de maagd wederkeert, de glinsterende emmers met room dragende aan een gewenscht juk. Zie onze bouwakkers, herfst op herfst, golvende in goud en geel, waarin de scherpe sikkels garven snijdt, straks hoog opgestapeld op den wagen, te zwaar bijna voor de sterke paarden. Zie onze boomgaarden, elk voorjaar uitbottende in groen en wit, alsof de lente met haar staf toovergaarden schiep, de lente, die nu eenmaal ook drie kleuren bemint, licht groen, licht rose, en licht wit. Zie onze steden aan met hare volkrijke straten, als tegen den morgen de deuren en vensters zich openen, en achter spiegelglad glas alle waren en alle schatten ten verkoop worden uitgestald; of als tegen den avond, wanneer fabrieken en werkplaatsen zich sluiten, eene nijvere arbeidersbevolking zich huiswaarts begeeft, om bij eigen haard naast vrouw en kind brood en rust te smaken. Zie onze havens, waar de schepen, nauwelijks t'huis gekomen van 's aardrijks einden, weer zeilree liggen, gehaast om nog meerder vreedzamen buit weg te sleepen van overvloeden, opgestapeld in landen, waar de zon ontgloort. Beduidt dit alles, wat ik in uwe verbeelding oproep, beduidt dit alles niet: *vrede*?

Daar is een woord, liefelijk zooals bijna geen ander; en dat woord is *vrede*. Onder den liefelijken klank van dat woord zijn wij opgegroeid, wij, Neerlands kinderen.

Zie de zegeningen van den *vrede* op onze scholen; daar worden onze kinderen onderwezen van den Dollart tot de Schelde, in de allernoodigste vakken, welke den grondslag leggen voor de ontwikkeling des mans, een

lichamelijke, eene geestelijke, eene zedelijke ontwikkeling, zooals vroegere eeuwen aan den gewonen man niet hebben gegund. Zie onze hoogeschole, waar de wetenschappen dus worden beoefend, dat onze hoogleeraren en studenten een welverdienden naam van degelijke geleerdheid verwerven over de gansche aarde. Zie de wijze van regeering, zooals die uitgeoefend wordt door vorsten, raadslieden en volksvertegenwoordigers; — bij al wat wij ook anders wenschen in regelingen en wetten, — weinig volken kunnen hunne regeering, zooals wij, dank zeggen voor het wijze handhaven van zoo langen vrede. En het laatste niet het minst, — zie onze kerken, als op den rustdag het alle-daagsche werkpak verwisseld is voor het feestkleed; als binnen de gewelven onzer tempels de scharen samenvloeien, en bij den zang der gemeente en den ruischenden klank van het orgel, en onder de prediking van het Evangelie, zielen vertroost worden in hare droefheid, dwalenden de weg gewezen wordt ten leven, moeden worden opgebeurd tot kracht. Als, zeg ik, dit alles geschieden kan, van sabbat tot sabbat ongestoord, zonder geloofsdwang, zonder inbreuk op de uitspraak van ieders geweten, met den vollen loop der gezegende gewetensvrijheid, — zijn al deze dingen dan niet de zalige zegeningen, die ons deel zijn sedert een tijdperk van bijna eene heele eeuw?

Daar is een woord, liefelijk zooals bijna geen ander; en dat woord is *vrede*. Onder den liefelijken klank van dat woord zijn wij opgegroeid, wij, Neerlands kinderen.

O! Waarmede zal ik u vergelijken, gij, gezegende engel des vredes? — Zijt gij een sterke engel, die, door uwe kracht, wakende aan de grenzen van ons land, de booze oorlogsgodes verwijderd houdt met gebiedende hand, terwijl gij haar brandslingerende toorts uitbluscht met den voet?

Waarmede zal ik u vergelijken, gij, gezegende engel des vredes? Zal ik u vergelijken met het beeld in brons, dat ik zag, op het „Denkmal” aan den Rhijn, dat beeld, voorstellende eene maagd, met aanminnig gelaat zooals zelden een beeldhouwer schiep, houdende in de voorgestekte hand een tak vol bloesems en vruchten, die zij aanbiedt aan het volk aan haar voet?

Waarmede ik u vergelijken zal, u met al den sleep uwer zegeningen? Ik zou mijn Bijbel niet kennen, indien ik het beeld voor u niet ontleende aan den profeet uit ouden tijd.

Hoor, gij beeldhouwer! houw uit in wit marmer een jongeling met hoopvol stralend gezicht; een jongeling voor het aanbeeld, met een kolenvuur aan zijne voeten; in de linkerhand een zwaard, in de rechterhand een hamer. En stel hem voor op het oogenblik, dat hij bezig is dat zwaard, het laatste zwaard, te versmeden tot eene spade, eene spade voor den akker! En beitel op zijn voetstuk: *„zij zullen hunne zwaarden slaan tot spaden, en hunne spiesen tot sikkelen; het eene volk zal tegen het andere geen zwaard meer opheffen, en zij zullen geen oorlog meer leeren.”*

Het geduld van den Heiligen Geest.

Eer de levende zon de slapende krachten heeft wakker gemaakt aan den wortel in de aarde! Eer zij de sappen heeft doen opwaarts stijgen langs den stam onder de schors! Eer zij de jonge eerste bladeren

heeft doen uitloopen aan de einden der takken! Eer zij de knop heeft doen zitten en zwellen en losbarsten tot een wtrozigen bloesem! Eer zij aan alle twijgen de vruchtjes heeft gekoesterd met warme stralen, en doen zwellen van zoet sap! Eer die gansche schoone vruchtboom daar staat in den rijkdom en in de volheid van voldragen vruchten! Welk een arbeid, welk eene moeite!

Dat alles is niets, bij den arbeid en de moeite en het geduld van den Heiligen Geest, eer dat de zondaar als wedergeboren mensch daar staat, volmaakt, aan het beeld van Christus gelijkvormig!

Aankomst.

Het zal wat wezen, als gij en ik, onze hoofden opheffende uit den vloed der vergankelijkheid, en levend strandende aan de kusten der eeuwigheid, elkander met blij aangezicht daar zullen groeten met den kreet: „Ik was dood, maar ik ben weder levend geworden!”

Het zal wat wezen, als wij daar, met de blijdschap van uit de rivier des doods geredden, elkander bij de hand zullen grijpen, en springen en juichen; en als wij, nog éénmaal voor het laatst met huivering een blik slaande in de donkere wateren, waaruit wij opstegen, onze aangezichten gaan wenden naar de lichtende poorten van het Paradijs, dat daar vóór ons ligt in zijne schoonheid, om, hand in hand, binnen te gaan met verwonderde oogen!

Onze eerste begeerte zal wezen: „Laat ons den Heere zoeken op Zijn troon. Waar is Hij? Wij willen Hem begroeten, hem danken!”

Het kruis een staf van Aäron.

Het kruis van Christus, dat wij opnemen, is dat een last of een lust?

Dat kruis, ik weet het wel, is eerst een zware balk, ons op de schouderen gelegd; zwaar, naar het woord van den Heer: „Een iegelijk, die achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op en volge Mij!” En vooral bij het begin, in de jeugd, lijkt dat kruis den mensch wel zwaar; zijne eischen zijn soms zoo streng.

Maar, wonder! bij het klimmen der jaren, bij het voorbijgaan der dingen, is het, als wordt dat kruis minder een last dan een steun, minder eene hindernis dan eene hulp; en is het, als gaat het over van de schouders in de hand. En het wordt in de hand van den mensch in de rijpheid zijns levens een stok en een staf.

En, wonder! bij den gansch afgaanden leeftijd, bij het naderen des doods, dan, bij de overvloeiende vertroosting des kruises, dan is het zelfs, als gingen er knoppen en bloesems uit den staf uitbotten, en als liept gij met den opbloeienden staf van Aäron in uwe hand.

Handenarbeid verachtelijk?

Waarom is het geweest, dat Jezus tot zijn dertigste jaar zich aan handenarbeid gegeven heeft?

Hij had wellicht kunnen droomen tot Zijn dertigste jaar, aan ledige bespiegelingen in de bergen zich kunnen overgeven, of aan het zeestrand; zooals sommigen zich Hem ook voorstellen in dat eerste tijdperk van Zijn leven, en van Hem beweren dat Hij gedaan heeft. Hij had als woestijnmonnik in de afzondering van rotsholen dien tijd kunnen doorbrengen, als voorbereiding van zijn daaropvolgend predikambt; gelijk Boedha heeft gedaan, en Mohammed later.

Maar Hij heeft het niet gedaan. In de werkplaats van Jozef hanteerde Hij beitel en schaaf, en als een der meest gewone timmerlieden werkte Hij daar aan het herstellen der eenvoudige gebroken meubelen, die de burgervrouwen in de werkplaats brachten, of aan de versleten ploegen en landbouwwerktuigen, die de boeren ter reparatie aanboden; of Hij werkte aan het optrekken van de schamele woonhuizen of schaapskooien, en later aan de rijke villa's in het weelderige Kapernaum; en Zijn brood at Hij in het zweet Zijns aanschijns.

Hoe is het gekomen, en waarom is het geweest, dat Jezus als een der arbeiders een handwerk heeft uitgeoefend?

O hoort het, gij rijken, die wel eens van uwe hoogte nederziet op den werkman, die zijne karwei verricht in uw huis! dat heeft Jezus gedaan, opdat al Zijne discipelen na Hem het zouden weten, dat sedert Hij Zijne god-

delijke hand aan het handwerk heeft geslagen, ook het handwerk een goddelijk beroep is verklaard, en dat het nu uit moet zijn met alle aristocratische verachting van den armen arbeider zelve.

De sneltrein.

Het menschelijk leven, vooral van de goddeloozen, is een sneltrein gelijk. Daar komt een oogenblik, waarin de vaart al sneller en sneller is geworden, en van remmen geen spraak meer zijn kan. In dolle vaart worden alle stations des nadenkens voorbijgevlogen, overgeslagen. De Satan heeft, lachend, voorop, de machine der hartstochten heet aangestoot tot berstens toe. Als een bliksem leidt hij den trein langs de rails, die hij heeft gelegd. „Halt!” schreeuwt gij, „ik ga te gronde!” Maar spottend gilt de stoomfluit, en er is geen antwoord dan het donderend wentelen der raderen, en de vliegende sprongen van den razenden trein. Straks, bij de kromming langs den afgrond, kan het niet langer; en krakend, stortend, stuift het dolle beest omlaag, — als wanneer gij, o zondaar! met uwe vrienden, verpletterd zult nederliggen, daar beneden, op de scherpe steenen, tusschen wolken van stof en zand en rook en vuur, zelf gebroken tusschen verbrijzelde raderen en wagens en lijken.

Neem geen plaats op den trein, waar de duivel de machinist is, al biedt hij u gratis eene plaats eerste klasse.

Het eerste en het laatste zwaard.

In het begin der wereldgeschiedenis stond een jongeling, — Tubal-Kaïn was zijn naam — voor een ruw aanbeeld, met een kolenvuur aan zijne voeten. Hij had een metaal in zijne hand, en het was gloeiend. En het eerste kunststuk, dat uit zijne hand kwam, was een zwaard. En zijn grijze vader, die daar bij stond, Lamech, — hij nam dat zwaard over in zijne hand, en hij voelde de scherpte van dat zwaard; en hij hief het hoog op, en zwaaide er mede om zich heen; en hij sprong den eersten wilden krijgdsdans; en in de woeste verrukking over het wapen, kwam het eerste lied, dat de wereld vernam, uit zijn mond; bah! een lied op het zwaard; ten aanhoore van zijne vrouwen, van Ada en Zilla! Dat was de eerste zang aan het begin der wereldgeschiedenis.

Aan het eind der zondige wereldgeschiedenis zie ik, in mijne verbeelding, ook een jongeling staan, aan een aanbeeld, met een kolenvuur aan zijne voeten. In zijne linkerhand het laatste zwaard. In zijne rechterhand den hamer, den hamer, waarmede dat laatste zwaard wordt versmeed tot eene spade. En als hij het gedaan heeft, dan ook barst er een zang los; niet als de zang eens woesten grijsaards, maar de zang eener gansche schepping, die het aanschouwde, en die nu luide jubelt, dat de gruwelen voorbij zijn, en dat de eeuwige vrede gekomen is.

O! gij lied van den vrede! hoe lang nog, eer de hemelen en de aarde, vereenigd, u aanheffen?

Vallende sterren.

De menschen, — zij droomen van naderende nieuwe openbaringen, van kerken der toekomst, van ont-hullingen der menschelijke rede en wetenschap, die de leer van Jezus van Nazareth en Golgotha in de schaduw zullen stellen.

Mijne broeders! geloofst hen niet. Indien gij iets wezenlijks kent van uw levenden Heer, dan weet gij ook, dat Zijne openbaring voldoet aan al de behoeften van uw bestaan, voldoet aan al uwe angsten voor den dood, aan al de kwellingen van uw geweten, voldoet aan uwe begeerte om gemeenschap te hebben met den Heiligen Vader, aan uwe begeerte om Hem gelijk te zijn. En indien gij iets kent van de nieuwste pogingen der wereld om dat Christendom te vervangen door nieuwe stelsels of geloofs-leeringen, dan kent gij ze ook als eene reeks van vonkelende vallende sterren, die door de wereld der wetenschap voor een oogenblik eene streep van stralend licht maken, maar om straks weg te duiken en te verdwijnen in diepe duisternis, ons als erfenis slechts wanhoop achterlatende.

Oorspronkelijke natuur.

Daar is in iederen mensch eene neiging, om zich met vertrouwen aan God over te geven. Maar

daar zijn telkens oorzaken gekomen, die deze neiging hebben gedwarsboomd. De levensrichting van den mensch is van nature, zooals God hem geschapen heeft, naar God toe; maar daar is zooveel, dat die richting telkens verandert. Geschapen, om geboren te worden met zijn aangezicht naar God toegekeerd, sterft zoo menigeen met dat aangezicht van God afgewend.

Ik wek u op om niet te luisteren naar de stemmen van de ons opgelegde tweede natuur. Luister naar de stemmen van uwe oorspronkelijke natuur. Spoor de oorspronkelijke richting van uw wezen op, o mensch! Graaf in de diepten van uw zeer diepe hart, en zie daar uw geest, ach! een geketenden geest; en verlos daar dien geest, en breng den armen gevangene naar buiten in het licht. Sedert Jezus op aarde kwam is dat niet onmogelijk meer. En gij zult zien, dat die geest, ontwaakt en bevrijd, dadelijk met vleugelen zal willen opvaren naar den hem verwanten Grooten Geest.

Onze neiging is, volgens onze oorspronkelijke natuur, om vol vertrouwen ons over te geven aan God, buiten Wien wij niet kunnen.

Alles verlaten.

De jongeling, die tot den Heer gezegd had, dat hij Hem wel volgen wilde, maar dat hij toch wel eerst zijn dooden vader wilde begraven, en die van den Heer tot antwoord had ontvangen: „Laat de dooden hunne dooden begraven,” is, volgens eene sage, onder de eerste Christenen verteld, Philippus geweest.

Is dit waar, dan heeft Philippus hier even groote zelfverloochening getoond als die andere discipelen bij hunne beroeping. Johannes en Jakobus verlieten hunne netten en hunne schepen. Petrus verliet zijn huis, zijne vrouw en zijne schoonmoeder. Mattheüs verliet zijne winstgevende betrekking, zijn tollenaarschap en zijne tolgelden. En Philippus, zooals dan de sage luidde, zijn dooden, onbegraven vader.

Het kan waar zijn, van Philippus. „Wij hebben alles verlaten en zijn U gevolgd,” zoo konden zij allen betuigen.

Maar, waar of niet waar, wilt gij die man zijn, die tot den Heere zegt: „Ik wil mij door niets meer laten weerhouden om Uw discipel te zijn?”

Laat het mij u aanraden! Om aan uwe zwakheid te gemoet te komen, opent Christus u een vergezicht over deze zelfverloochening heen: „*Voorwaar, Ik zeg ulieden, dat er niemand is, die verlaten heeft huis of ouders, of broeders, of vrouw, of kinderen, om het koninkrijk Gods, die niet zal veelvoudig wederontvangen in dexen tijd, en in de toekomstende eeuw het eeuwige leven.*”

Gemeenschap der heiligen.

Een zendeling had den dag over zwaar gearbeid. Des avonds zat hij neder. Hij was vermoeid.

Hij dacht aan het vaderland, aan zijne jeugd, aan zijn ouderlijk huis. Zouden zij nog leven, zijn grijze vader en zijne moeder?

En hij dacht aan de kerk, — het was zondag, — aan de feesthoudende schare, aan de verkwikkingen in

Gods huis. En met weemoed kwamen hem de woorden op de lippen: „Ik placht heen te gaan onder de scharen, en met hen te treden naar Gods huis, met eene stem van vreugdegexang en lof, onder de feesthoudende menigte; wanneer zal ik weer ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?”

Hij verviel in gepeins, en zijn hoofd boog. Hij verlangde naar de kerk, naar de gemeenschap der heiligen.

Tranen, die opwelden, werden nauwelijks teruggedrongen. Maar straks hief hij het hoofd weer op. En daar straalde iets als licht op dat aangezicht, toen hij uitriep: „Ik zal Hem nog loven, en mijn lof zal nog wezen in eene groote gemeente!”

Misschien dat, omdat hij niet naar Gods huis kon gaan, God in zijn huis kwam. Slapende, lag de glimlach des vredes op zijn gelaat. Hij droomde, daar in dat stille eenzame woud, hoe hij binnenging in den grooten tempel van Gods stad, en hoe hij verwelkomd werd door de gemeente der heiligen in het licht.

Waarom stellen wij onze godsdienstoefeningen, onze gemeenschapsopenbaringen niet *meer* op prijs?

Verzoeking.

Verzoeking! wat zijt gij anders voor mij dan eene bloem, die nergens bloeit dan altijd juist aan den rand van een afgrond?

Het is mogelijk, dat ik u plukken kan, zonder uit te glijden naar de diepte.

Maar het is ook mogelijk, dat ik u grijp, om tegelijk met u neer te storten tot verplettering beneden op de rots, een aas voor de arenden en de raven, met de verdorde bloem in de hand.

Wat zal ik doen?

Dit zal ik doen, o gij verleidelijke bloem!

Eer ik de hand tot u uitsteek, en naar u overhel; eer ik de voordeelige leugen ga liegen; eer ik den heiligen hartstocht ga inwilligen; eer ik mijn waarschuwend geweten het zwijgen ga opleggen; zal ik vragen, alsof God het mij vroeg: „Wat baat het een mensch, zoo hij zelfs de geheele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel?”

En ik zal aan u voorbijgaan, met de bede: „Heere! behoud mij, want mijne ziel was bijna bezweken!”

Krachtverlies?

Zullen wij, de gemeente van Jezus hier in het vaderland, misnoegd zijn en verstoord, als van onze beste krachten uitvloeien naar ver heen, naar de duisternissen der heidenwereld? En zullen wij de Christelijke zending aanklagen, als eene, die ons van krachten berooft?

Het is waar: veel geld vloeit nu naar buiten, waar dat geld vroeger besteed werd voor den nood in eigen kring. Het geld, dat vroeger de milddadigen gaven aan weeshuizen, aan armverzorging, aan gestichten van liefdadigheid, dient nu voor een deel voor armen en weezen ver over zee.

Het is waar: veel jongelingen gaan nu het land uit, die hier hadden kunnen blijven, want zij waren van de besten; en nuttiglijk hadden zij hier kerk en maatschappij kunnen dienen.

Het is waar: ginds bouwen zij de kerk op, waar zij hier het afbreken der kerk niet helpen weren.

Zullen wij klagen, dat het zoo gaat; en zullen wij haar aanklagen, de Christelijke zending, die dit doet?

Neen, nimmermeer, sedert wij begrepen hebben, hoe het zijn kon, *dat Jezus Zich verblijdde, toen Hij gevoelde, dat er kracht van Hem uitgegaan was op de aanraking der vrouw, die twaalf jaren ziek was geweest met en zonder dokter.*

Des leeraars beste lof.

Wat is de beste lof voor een leeraar? Dat hij algemeen gezien is? Dat men aan alle kanten goed van hem spreekt? Dat hij geen vijanden heeft, en dat men van hem zegt: Hij is zoo algemeen bemind in zijne gemeente?

Maar Paulus was toch niet algemeen bemind en gezien.

Hij had wel zijn gemeentelid Onesiforus, van wien hij schrijven kon: „De Heere geve den huize van Onesiforus barmhartigheid, want hij heeft mij dikmaals verkwikt, en heeft zich mijner ketenen niet geschaamd.” Maar hij had ook zijn gemeentelid Alexander, van wien hij schreef: „Alexander, de kopersmid, heeft mij veel kwaads gedaan; de Heere vergelde hem naar zijne werken.”

Hij had wel een tijd, dat de gemeente Efeze hem zeer liefhad; zij droegen hem op de handen, en weenden zeer, toen hij verder ging op reis. Maar hij had ook een tijd, dat hij aan Timotheüs schrijven moest: „O gij weet, dat allen die in Azië zijn, zich van mij gewend hebben.”

En te Lystre werd hij op den eenen dag vergood, en op den volgenden dag gesteenigd, tot hij voor dood op de aarde lag.

Wat is de beste lof voor een leeraar? Dat alle menschen goed van hem spreken?

Ik kan het niet helpen, maar, als ik zie op een Paulus, en op den Heere, dien hij diende, dan moet het woord mij van de lippen: dat de betere lof voor den Evangeliedienaar deze is: Hij is den Joden eene ergernis, den Grieken eene dwaasheid, maar hun, die behouden worden, is hij eene kracht Gods tot zaligheid!

Morgenlicht.

Vindt gij de wereld zoo schoon, en het leven zoo heerlijk, o mijn vroolijke onbekeerde jongeling? — Maar ik zeg u, dat gij de helft van dat schoone en heerlijke niet ziet!

De reiziger, die de Alpen in Zwitserland bij donkeren nacht beklimt, — wat ziet hij, dan slechts eenige schreden voor zich uit? En wat merkt hij van het buitengewone tafereel, dat hem omringt, en waar hij door reist? En wat weet hij van de schoonheden, ook van de gevaren,

die van weerszijden van zijn pad zijn? Wat wil hij zien en genieten? Immers niets! — Maar laat eerst de dageraad opgaan over dezen nachtelijken reiziger, — zie, dan komen zij voor hem op, die bergketens, die zich daar boven elkander stapelen, tot, daar heel hoog, hunne met eeuwige sneeuw bedekte toppen zich verliezen boven de wolken des hemels! Zie, dan strekken zij zich daar voor hem uit, die liefelijke dalen, in velerlei kleur, tot daar waar al die kleuren zich dompelen in het blauw van gladde meren! Zie, dan deinen zij zich onder hem, die afgronden, die er gapen naast zijn voet!

Laat de dag, de dag eerst komen, o jongeling! dat wil zeggen: laat Gods woord met zijn licht voor u de wereld en het leven bestralen, — en gij zult eerst weten wat oneindig veel schoons en onuitputtelijk veel heerlijks deze wereld en dit leven voor u hebben, zooals gij in uwe donkere onbekeerdheid niet hebt vermoed. En gij zult tegelijk u bewust zijn geworden van te midden van gevaren u te bevinden, waar gij ook geen denkbeeld zelfs van hebt gehad. En gij zult dat morgenlicht danken, dat, waar het u onverwachts schoonheden onthulde, het u tegelijk van een ontijdigen dood in den afgrond heeft gered.

Gemeenten in ouden tijd.

Hebt gij nu toch ooit van zulk eene gemeente gehoord? Zoo zijn zij toch niet meer! Ik bedoel de gemeente te Efeze.

Daar woonde Alexander de kopersmid, — „de Heere

vergelde hem naar zijne werken." ¹⁾ Daar waren Fygellus en Hermogenes, afvallig geworden met zoo velen, die zich van Paulus afgewend hadden. ²⁾ Daar waren die lidmaten, die woordenstrijd voerden, hetwelk tot geen ding nut is, dan tot verkeering der toehoorders. ³⁾ Daar waren er, die, zooals Hymeneüs en Filetus, van de waarheid waren afgeweken, zeggende, dat de opstanding alreede geschied was; die sommiger geloof verkeerden, wier woord voortat gelijk de kanker, in het ongoddelijk ijdel roepen. ⁴⁾ Daar waren er, die behagen schepten in het opwerpen van vragen, die dwaas en zonder leering zijn, wetende, dat zij twistingen voortbrengen. ⁵⁾ Daar waren er, die eene gedaante van godzaligheid hadden, maar de kracht derzelve verloochenden; dezen waren het, die in de huizen inslopen, en namen de vrouwkens gevangen, die met zonden geladen zijn, en door menigerlei begeerlijkheden gedreven worden, vrouwkens, die altijd leeren, en nimmer tot de waarheid kunnen komen. ⁶⁾ Daar waren er, die de gezonde leer niet konden verdragen, maar ketelachtig zijnde van gehoor, zichzelven leeraars wilden opgaderen naar hunne eigene begeerlijkheden, en hun gehoor van de waarheid afwendden, en zich tot fabelen keerden. ⁷⁾ Daar waren er, van wie niets anders kon gezegd worden, dan dat zij menschen waren, verdorven van verstand, en verwerpelijk van geloof. ⁸⁾

Hebt gij nu toch ooit van zulk een gemeente gehoord? Zoo zijn er toch niet meer! Zoo waren bepaald alleen de gemeenten in den ouden tijd.

¹⁾ 2 Tim. 4 : 14.

²⁾ 2 Tim. 1 : 15.

³⁾ 2 Tim. 2 : 14.

⁴⁾ 2 Tim. 2 : 17.

⁵⁾ 2 Tim. 2 : 23.

⁶⁾ 2 Tim. 3 : 5—7.

⁷⁾ 2 Tim. 4 : 3.

⁸⁾ 2 Tim. 3 : 8.

O, gij Syrische Naäman!

„Zie,” zoo zegt misschien de een of de ander, „ik ben in de kerk gekomen, om vertroost te worden; en het zou mij zoo goed gedaan hebben, om van Gods liefde verzekerd te worden; maar gij, leeraar! gij ontnemt mij het vertroostende gevoel van Gods goedheid, en gij werpt mij mijne zonden voor de voeten; moest ik dat komen hooren?”

O, gij Syrische Naäman! gij wilt van uwen profeet hebben, dat hij tot u uitkome, met glimlachjes en buigend, en dat hij spreke naar uw wensch en zalfjes legge op uwe melaatschheid, zalfjes van hoop, dat het wel gaan zal! Maar: „Ga heen, en wasch u van uwe zonden!” is zijne boodschap, die zijn God hem gebiedt u te zeggen. En zoo waar als hij een getrouw profeet is, hij zal zijne boodschap niet veranderen om uwer eigenaardigheden wil. Maar zoo wat zijn God zeggen zal, dat zal hij spreken. Evenwel, vertoorn u niet vanwege zijne getrouwheid; want gij zult merken, dat waar gij om gekomen zijt, namelijk de verzekering van Gods liefde, niet anders gevonden wordt dan juist op dien weg naar den Jordaan, den weg der reiniging van uwe zonde.

Tweederlei uitwerking van de zegeningen.

Als God ons zegent met Zijne weldadigheden, en nog eens zegent, en alweer, dan gedraagt zich ons hart daaronder op tweederlei manier.

Of wij wennen aan die gedurige goedertierenheid, en vinden, dat het zoo hoort, en worden ongevoelig, en drinken dan Gods goedertierenheden in als water.

Of wij gaan er ons onder gevoelen als Petrus, die een schip vol visch kreeg, genoeg om er zijne schulden mede af te doen, of om er weken en maanden brood van te hebben, maar die de tranen er bij in de oogen kreeg, en riep: „Heere! ga uit van mij, want ik ben een zondig mensch!”

Een overwinnaar die niet doodt.

Ik heb altijd tegen U gestreden, mijn God! Maar Gij waart altijd de sterkere.

En toen ben ik voor U gevloden, met de vleugelen des dageraads, naar het uiterste der zee; maar ook daar kwam Uwe hand mij tegen. En ik vlood, en bergde mij in de duisternis; maar die nacht ging lichten als de dag, toen Gij ook daar mij te gemoet kwaamt. En ik vlood, in verdubbelden haat, en bedde mij in zonden der hel, zeggende: „Hier wil Zijne heiligheid niet naderen!” Maar

Gij daaldet neder, zelfs in die hel. En ik wist niet meer, waar te vlieden. Gij hadt mij bezet, van achteren en van voren. Waar zou ik nog heengaan voor Uwen Geest?

Toen heb ik mij overgegeven, aan U, den overwinnaar, den sterke. En terwijl ik mij overgaf, zeide ik: „Welk gebruik zal Hij maken van Zijne overwinning? Nu zal Hij mij dooden!”

Maar, Heere! toen heb ik het gezien, dat Gij overwint niet om te dooden. Want Gij hebt mij levend gemaakt. Uw aangezicht zag ik toen voor het eerst, vlak voor mij, en Uw aangezicht was zeer vriendelijk. Nimmer had ik zulk een medelijden gezien. En ik bevond, dat Gij geen lust hebt in den dood des goddeloozen.

O! hadde ik het eerder geweten!

Maar nu zal ik het ook zeggen aan een iegelijk, die het hooren wil: „Daar is geen God, zooals Gij!”

Tweederlei schoonheid.

Daar is tweederlei schoonheid: eene schoonheid van de jeugd, en eene schoonheid van den ouderdom.

Schoon is beneden in het dal de jonge, slank opschietende den, in zijne gelijkmatige, frisch uitgeslagen takken, in zijn altijd jeugdig glinsterend groen. Maar is dan daar boven op den Libanon de duizendjarige ceder minder schoon, die daar alleen staat, met zijn gekorven bast, en uitgeholden stam; met zijne enkele vèrafhangende takken, waar tusschenuit de donder zoo menigen tak heeft neer-

gebroken; minder schoon, met zijne kruin, die, stout en oud, bijna de wolken raakt, waar de sneeuw is?

Veracht den ouderdom niet. Na de eerste schoonheid wensch ik u die tweede schoonheid; en zij wordt op den weg der gerechtigheid verkregen.

De dienstknechtsgestalte.

Soms, — laten wij het bekennen: wij zijn nog zoo aardsch, en tot de wereld gezind; — soms hindert ons nog in Christus: Zijne dienstknechtsgestalte.

Het is waar. Wij zouden zoo gaarne wenschen, dat Hij zich openbaarde in Zijn meerderen glans; dat Zijne wonderen meer mede bevestigden het woord, dat wij brengen; dat luisterrijker Zijne kerk schitterde, geëerd van de menschen; dat Hij Zijn glans en almacht toonde; dat Hij optrad met die beloofde heerlijkheid van den Messias; dat de ongeloovigen op den mond geslagen werden voor Zijn aangezicht; en zooveel meer. Wij zouden wenschen, dat het met het Christendom nog zoo heel anders ging, dan het ging; dat het meer eer inlegde bij de menschen, meer roem inoogstte bij de wereld. Soms, zeg ik, hindert ook ons nog Zijne dienstknechtsgestalte. En in dien kleinmoedigen wereldzin vragen wij als Johannes: „Heer! zijt gij degene, die komen zou, of verwachten wij een ander?” Dat gaat ons alles te langzaam. En dan zouden wij willen komen, en nemen het koninkrijk der hemelen met geweld!

Och! laat ons die dienstknechtsgestalte van onzen Heer

nimmermeer hinderen, mijne broeders! Doorlouteren wij ons geloof. Zuiveren wij het van al zoodanigen wereldzin. Het geloof, dat de Zoon des menschen wil op de aarde, als Hij komt, is het geloof juist in Zijne dienstknechtsgestalte en vernedering. De ongeloovigen zouden kunnen en willen gelooven in Zijne Godheid; de gemeente gelooft in Zijne menschheid.

En bovendien: wij zouden die dienstknechtsgestalte toch niet willen missen, immers! Want niet de glansrijke wonderdoende Christus, maar de lijdende, gekruisigde Christus bracht ons immers de verzoening!

Wees welkom, oude dag!

Heerlijk, altijd jong blijven! Naar, dat ouder worden! — Zoo? Wat is dat dan toch, de ouderdom?

De ouderdom is: de hartstochten tot stilstand gekomen. De ouderdom is: de wijsheid, uit ervaring geboren. De ouderdom is: de kalme kracht, uit teleurstellingen voortgekomen. De ouderdom is: de rechte schatting van de dingen hier beneden.

O! indien dat alles de ouderdom is, dan vind ik het niet vreeselijk meer, dat hij nadert. Wees welkom, oude dag! ik vrees u niet meer.

Zondebewustzijn een scheidsmuur.

Wat heeft Uwe liefde mij aangetrokken, Heere! Zij trok mij al dichter en dichter, van zeer verre. En toen ik nabij U kwam, zag ik Uw vriendelijk aangezicht, en Uwe uitgebreide armen, bereid om te ontvangen en te omhelzen. En toen wilde ik met ongeken-den drang, hartstochtelijk, naar U toe, naar die uitgebreide armen, en naar die liefde, die mij trok, sterker dan al de banden der aarde.

Maar, vreeselijk! toen trad plotseling mijn zondebewustzijn tusschenbeide, als eene gestalte, groot en wreed, en sterk. En die vreeselijke gedaante hield mij tegen, en sloeg mij op den mond, en duwde mij terug, en wierp mij meedoogenloos, maar verdiend, de woorden in het aangezicht: „Van hier! wat steekt gij de hand uit naar Gods liefde, gij zondaar! Raak haar niet aan, gij bezoedelde! Hoe durft gij!” En ik vlood, geslagen in de te genwoordigheid Gods; vlood, weer mijne oude ellende te gemoet, waar de duisternis en de nevelen maakten, dat ik het niet meer zien kon, dat vriendelijk aangezicht van U, o God! Dat was zeer diepe nacht.

En ware Uwe liefde niet opgestaan, en nedergedaald van den hemel, in mijne afgronden; en had Uwe liefde niet getwist met mijn zondebewustzijn, die gedaante, zoo vreeselijk en zoo wreed en zoo sterk, en haar het gezegd: „Als Ik vergeef, wie durft dan nog de zonde verwijten?” en had Uwe liefde haar niet bevelend het zwijgen

opgelegd, — ik lag daar nog neder met verslagen gemoed, en gebroken hart.

Maar nu loof ik Uwe genade, o Heere! want niets scheidt mij meer van Uw vaderhart, dat mij trekt; ook niet meer dat zondebewustzijn.

Vijftig rechtvaardigen.

Zij, die vergaan, liggen rondom u bij duizenden. Uwe stad is eene groote stad. En naast uw Christelijk element, o gemeente van Jezus! breidt zich een goddeloos element onder de burgerij tegelijk uit op onrustbarende wijze. Wat heidendom breidt zich uit bij rijken en armen, in uwe onmiddellijke omgeving! Waar leven die menschen voor? Wat weten zij van God af? Wat van Christus? Wat van den Bijbel? Wat weten zij van de eeuwigheid af? Waar gaan zij heen, op zondagavond, die massa menschen op straat, alsof Satan hen op de schouders reed, hen mennende naar een volkstheater, of herberg, waar zielen vermoord worden door drank of door onzedelijke stukken? Wat weten zij, wat geven zij er nog om, of daar een Zaligmaker roept: „Komt tot Mij, Ik ben het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt?”

Zij, die vergaan, liggen rondom u bij duizenden. Laten wij het wèl weten: daar in de volksmassa's leven hartstochten als vuur, die gevoed worden door demonen. Beneden in den berg kookt het, en broeit het. Straks is die heele volksmassa een barstenden vulkaan gelijk. La-

ten wij het wèl weten: daar beneden en boven in de volksmassa's is het geloof in een rechtvaardig God weggeredeneerd; daar leeft geen vrees meer voor de wrake Gods; en dat volk wordt alleen nog maar ondergehouden door de vrees voor de wet en voor den politieagent, als ook die vrees al niet verdwenen is. Laten wij het wèl weten, dat, als de lagere, dierlijke natuur van den mensch de breidels Gods heeft in stukken gereten, hij dan voortholt, van Satan gereden en gezweept, liefst naar de plaatsen der verwoesting, waar het bloed bij stroomen vloeit, en de brand huizenhoog uitslaat.

Zij, die vergaan, liggen rondom u bij duizenden. Wat gij te doen hebt, o gemeente van Jezus? Uwe stad red-den! Weest gij, vijftig rechtvaardigen! Blijft gij, vijftig rechtvaardigen! Misschien, dat naar Gods barmhartige wijze van doen, als de vulkaan losbreekt over Sodoms vlakten, om uwentwil, o vijftig rechtvaardigen! uwe stad wordt gespaard!

Niet door verdienste.

Als, in den dag der dagen, ook ik zal geroepen worden voor den troon der verantwoording, voor den vreeselijken rechterstoel Gods, dan zal ik bevende neervallen ter aarde met het aangezicht in het stof voor Zijne voeten, een zondaar, des oordeels waardig, zooals ieder ander, neen meer! en verwachtende de vreeselijke uitspraak der rechtvaardigheid.

Maar dan zal er een opstaan in het getuigenis, ten

mijnen gunste, en zeggen: „Vader! toen ik krank lag op de aarde, heeft hij mij bezocht, en hij heeft gemaakt dat ik mijn moede hoofd neerleide, rustig en in hope.”

En een ander zal zijn getuigenis versterken, en zeggen: „Vader! toen ik op de aarde bedelende lag voor de poort des rijken mans, die mij weigerde, is hij gekomen, en heeft hij mij brood gegeven, en water tot mijne lippen!”

En een ander zal verder spreken: „Vader! mijn kleine kind bleef zoo eenzaam achter op de aarde, toen ik hier kwam, maar hij heeft het bij de hand genomen, en van het verderf bewaard!”

En nog een zal opstaan, en spreken: „Vader! hij was toch een leeraar, en heeft den weenenden de tranen gedroogd, en de dooden mede begraven, en vele kinderen geleerd, en in Uwe tempels immers Uw woord gepredikt!”

En nog één, en nog één van u, o leden mijner gemeente! zullen goedwillig gedenkend mij voorspreken in dat vreeselijke gericht.

Maar ik zal blijven nederliggen, met het aangezicht in het stof, en het niet opheffen, wetende, dat geen goed werk redt van de verdoemenis, en bevende om de afwachting van de vreeselijke uitspraak der rechtvaardigheid.

Totdat aan Gods rechterhand de Zoon zal opstaan, en vriendelijk spreken zal: „Mijn Vader! hij heeft op mij betrouwd, en heeft op mij gehoopt; Ik spreek voor hem, wiens betrouwen Ik niet beschamen kan!”

Dan zal ik mijn aangezicht opheffen uit het stof, blijde, en niet meer bevend; en vrijmoedig als een, die het reeds weet, zal ik des Heeren uitspraak afwachten. Want die voorspraak, die voorspraak heeft nimmer gefaald.

Inhoud.

	Bladz.
Van de zwaluwen	1
De God der kleine dingen	2
Lenteverwachting	5
Kerkdienst	5
Eenzaamheid	6
De tijd en de dood	8
Oorzaak en zwakheid van alle wet	9
Verdwaald	10
Onoverwonnen	10
Armoede der wereld	11
De Catacomben	12
Nog niet verouderd	13
De stervende boom	14
Verstorven hoop en levende hoop	15
De akkers na den regen	16
De vlinder	17
Stille bekeering	17
„Waarom?“	18
„t Kan verkeeren!“	21
De Sodomsappel	21

	Bladz.
Draagkracht	22
„In de wereld zult gij verdrukking hebben”	23
Amplius	23
Lukas 9 : 57—62	24
Misbruik van den kansel	25
Philanthropen	26
De ruiter met den groenen tak	27
Geheime oogenblikken	28
Wanneer wordt de Booze openbaar?	28
Kerstdag.	29
De God der kleine dingen	30
Een steen des aanstoots	31
Alles kan hersteld	32
De belijdenis van Hemelvaartsdag	33
De wederkomst van Christus	34
Een kenmerk van onzen tijd	35
De wijze en de dwaze maagden	37
Het ware wachten	38
God almachtig — onmachtig	39
De doorn in het vleesch	40
De dienst der leeuwen	41
„Geef mij uw hart”	42
„Geef mij eene plaats, waar ik staan kan”	44
Bij den afgrond	45
Sabbat	45
Aan de Jabbok	47
De Heer ook in het doodenrijk	48
Wat is gelooven?	48
Hoe kon de rechtvaardigheid Gods Jezus' dood toelaten?	49
De roeping der kerk	52
Bij het uitgaan van de kerk	54
Hemelvaart	55
Het geheim van een blij leven	57
Trouw getuigen	58

	Bladz.
Zóó niet treuren	59
Openhartigheid	59
Begin toch!	60
Martelaarschap	62
Voorzienigheid	64
Geen arbeid nutteloos	66
Het zaad op de steenachtige plaatsen	67
Onverschilligheid	68
Planloos leven	69
„Heere, hoe lang nog?”	70
Kerkgangers	71
Maar één ideaal	71
Wie is er arm geweest als Jezus?	72
Het eerste kruiswoord	73
De hand aan den ploeg	74
Hij heeft ons eerst liefgehad	76
Eene wonderlijke wereld	76
Een blik terug en vooruit	78
Volgen, waar Hij ook heen gaat	78
Koningskinderen	79
De ongestadige mensch	80
Werkeloosheid: ongeloof	80
De beek Krith. 1 Kon. 17 : 1—10	81
Tweederlei leven	85
De bron	87
Martelaars	89
De weenende Petrus	90
Eenig verlangen	93
De Landman	94
In de kerk een Christen, overal een Christen	95
Hoe sterft de oude mensch?	96
Het snoeien van den wijnstok	97
De voorspoedige mensch de vroomste!	98
Zending	99

	Bladz.
Logos spermatikos	100
Godsdienst in zaken	101
Ontwakend lenteleven	102
Wat is zwak en wat is sterk?	103
Dwaze zelfverloochening en wijze zelfzucht	104
De laatste stap van verachtering	105
Grafwaarts	106
De grondgedachte der Schrift	107
Uit het doodenrijk weergekeerd	108
Wie redt tegen den dood?	109
Opvoeding	111
Bekeering	112
Het ongeloof, wreed!	114
Vrees geen lichamelijken dood meer, na behoudenis uit zedelij- ken dood	115
Droefgeestigheid	115
„God is onze zaligheid”	117
Het gekrookte riet en de rookende vlaswiek	120
Pessimisme	121
Der dooden raad	122
„Wat is waarheid?”	123
De zingende priesters	124
De paradijsbelofte	126
Ruth en Naomi	126
De beste oogenblikken van het onbekeerde leven	127
De toestand na den dood — eene zekerheid of eene onzekerheid?	128
Weldadigheid altijd veroordeeld	130
Verdorven natuuroorde	131
Bevredigd	132
Troost in tranen	135
Moderne Laokoons	136
De dageraad aan de Jabbok	137
„Waar is uw God?”	138
Een zelfstandig man	139

	Bladz.
Mattheus 11 : 28	141
De gave der talen	149
Wie is dapper?	150
De onvruchtbaarheid van den twijfel	151
Hoe den twijfelaar genezen?	152
De twijfel onverantwoordelijk	152
Het oordeel des berouws en het oordeel der genade	153
Formulieren	154
Geen loon vóór den tijd	154
„Des Heeren tempel, des Heeren tempel is deze!”	155
Het Christendom geen formule	155
De leiders geleid	156
Leeuwen bij de bron	157
Materialistische oogen	157
De onvruchtbaarheid van den twijfel	158
De vogelen op het zaadveld	160
De eerste smart der wedergeborenen	161
„Waar is uw God?”	163
God openbaar in het oordeel	165
Geen grieven meer tegen de Voorzienigheid	166
Volg mij	168
Ontmaskering	169
De laagste plaats	170
Vroom verloren	173
Succes	175
De waarde van den Bijbel	175
Wat is het Evangelie?	177
Eene suggestie	179
Optimisme	182
Opvoeding	182
Plato — Mozes — Jezus	183
Is er dan geen helper?	184
„De arbeiders zijn weinige”	185
Voorwaarts	186

	Bladz.
Wat de zondaars trekken kan	187
„Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen”	189
Mozes op Nebo	191
Hemelbestormers	192
Ongeloof eene zaak van overhaasting	194
De vrees des belijders	196
Ouderdom	198
Kerstdag	199
Aan de hand van Jezus	202
Vriendschap	203
„Jezus, de Nazarener, de koning der Joden”	203
De ossen en schapen van Amalek	209
Halve offeranden	209
Geheele overgave	210
Primitieve toestand van bekeering	211
Jeugd en ouderdom	213
Godsdienst, eene vrouwelijke aandrift?	214
Heilige Geest	214
Taxatie	215
De Atheners	216
In Christus is niets verloren	217
Wolken voor de zon	218
Gezegende taak	220
Valsche gerustheid	222
Vrede	223
Het geduld van den Heiligen Geest	226
Aankomst	227
Het kruis een staf van Aäron	228
Handenarbeid verachtelijk?	229
De sneltrein	230
Het eerste en het laatste zwaard	231
Vallende sterren	232
Oorspronkelijke natuur	232
Alles verlaten	233

	Bladz.
Gemeenschap der heiligen	234
Verzoeking	235
Krachtverlies?	236
Des leeraars beste lof	237
Morgenlicht	238
Gemeenten in ouden tijd	239
O, gij Syrische Naäman!	241
Tweederlei uitwerking van de zegeningen	242
Een overwinnaar, die niet doodt	242
Tweederlei schoonheid	243
De dienstknechtsgestalte	244
Wees welkom, oude dag!	245
Zondebewustzijn een scheidsmuur	246
Vijftig rechtvaardigen	247
Niet door verdienste	248

